

HARTOLAN KUNTA

Hartolassa on hyvä elää!

TILINPÄÄTÖS 2020

JA TASEKIRJA

Tilinpäätös

Kunnanhallitus 29.3.2021

Valtuusto

Sisällysluettelo

KUNNANJOHTAJAN KATSAUS.....	5
TOIMINTAKERTOMUS.....	8
1. KUNNAN HALLINTO JA SIINÄ TAPAHTUNEET MUUTOKSET.....	8
1.1 Kunnan hallinto.....	8
1.2. Yleinen taloudellinen kehitys.....	12
1.3 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa.....	14
1.4 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	23
1.5 Kunnan henkilöstö.....	24
1.6 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä.....	28
1.7 Ympäristötekijät.....	33
2. SELONTEKO KUNNAN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ.....	34
3. TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS.....	35
3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen.....	35
3.2 Toiminnan rahoitus.....	37
3.3 Rahoituslaskelma ja sen muutokset.....	39
4. KOKONAISTULOT JA MENOT.....	42
5. KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS.....	43
5.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä.....	43
5.2 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat.....	44
5.3 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä.....	47
5.4 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut.....	50
6. TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALouden TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEET.....	54

6.1 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet	54
TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	55
1. SEURANTAA KOSKEVA SÄÄNTELY	55
2. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	57
3. KÄYTTÖTALOUS	58
3.1 Vaalit.....	58
3.2 Hallinnon ja talouden tarkastus.....	58
3.3 Kunnanhallitus ja valtuusto	59
3.4 Jaostot.....	62
3.5 Keskushallinto	63
3.6 Elinkeinotoimi	65
3.7 Perusturvatoimi	71
3.8 Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	76
3.9 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	97
3.10 Tekninen lautakunta.....	102
3.11 Ympäristölautakunta	111
3.12 Talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu.....	116
3.13 Investointiohjelman toteutuminen.....	119
TILINPÄÄTÖS LASKELMAT	122
1. TULOSLASKELMA.....	122
2. RAHOITUSLASKELMA.....	123
3. TASE	124
4. KONSERNILASKELMAT.....	126
TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	130

1. TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT	130
2. TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT.....	133
3. VAKUUKSIA, VASTUUSITOUMUKSIA JA TASEEN ULKOPUOLISIA JÄRJESTELYJÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT	139
4. HENKILÖSTÖÄ, TILINTARKASTAJAN PALKKIOITA JA INTRESSITÄHO- TAPAHTUMIA KOSKEVAT LIITETIEDOT	140
ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET	142
LUETTELOT JA SELVITYKSET	144
ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT	147

KUNNANJOHTAJAN KATSAUS

Vuotta 2020 varjosti nopeasti levinnyt globaali koronaviruspandemia, joka aiheutti vakavia haittoja maailman kaikille valtioille, niiden väestön terveydelle sekä sitä kautta uhan yhteiskuntien vakaudelle ja talouselämälle. Euroopassa koettiin erittäin paha epidemia kevään ja kesän 2020 aikana, ja myös Suomi julisti poikkeusolot 16.3.-16.6.2020 väliseksi ajaksi, ehkäistäkseen epidemian leviämistä. Päijät-Hämeessä epidemia ei levinnyt laajalle ja Hartolassa tartuntojen määrä jäi hyvin pieneksi.

Kunnan toiminnoissa siirryttiin poikkeusolojen vuoksi kunnanvirastolta etätöihin 24.3 ja koulusta etäopetukseen 18.3 lukien lukuun ottamatta varhaiskasvatusta, erityistä tukea tarvitsevien lasten ja vuosiluokkien 1-3 opetusta. Liikuntatilat, nuorisotilat ja kirjasto olivat myös suljettuina. Yli 70-vuotiaat oli velvoitettu mahdollisuuksien mukaan pysymään erillään kontakteista, paitsi kansanedustajat, valtiojohto ja kunnalliset luottamushenkilöt. Kunta järjesti asiointiapua ikäihmisille maaliskuusta kesäkuun loppuun saakka. Luottamustoimielimet kokoontuivat suurelta osin TEAMS -etäyhteyksillä, mutta joitakin toimielinten kokouksia jouduttiin pitämään läsnäolokokouksina.

Koulutyöhön palattiin 2 viikkoa ennen lukuvuoden loppumista. Kirjasto avautui toukokuun lopulla. Kunnanvirasto palasi normaaliin toimintaan vähitellen kesäkuun alusta lukien etätyösuosituksen silti ollessa voimassa. Syksyn aikana toimittiin epidemian perus-, kiihtymis- ja leviämisvaiheesta annettujen toimintaohjeiden puitteissa ja etätyösuositus oli edelleen voimassa, mutta toimintoja ei enää suljettu vaan toimittiin rajoitetusti. Kunnan toiminnasta poikkeusolojen aikana vastasi poikkeusolojen johtoryhmä, joka raportoi toiminnastaan kunnanhallitukselle.

Korona vaikutti koko yhteiskunnan toimintaan vuonna 2020 eikä vuotta voi verrata mihinkään aikaisempaan. Kunnan rooli oli tiedottaa väestöä pandemiasta, turvata asukkaiden peruspalvelujen saatavuus ja toimintaedellytykset, huolehtia asukkaiden ja työntekijöiden kriisin kestävydestä sekä kanavoida tukimahdollisuuksia yrityksille ja taloudellisen tuen jakamista yksinyrittäjille.

Suomen BKT laski noin -5 % vuonna 2020. Tuhansia yrityksiä ja yksinyrittäjiä on Suomessa ajautunut vakaviin talousvaikeuksiin kysynnän romahtamisen vuoksi. Seuraukset näkyvät viiveellä myös kuntien taloudessa vuosina 2021 ja 2022. Myös sosiaalinen syrjäytyminen paheni pandemian seurauksena ja myös sen vaikutukset tulevat näkyviin viiveellä. Pandemian voittaminen on kiinni rokotteista, joista käydään kansainvälistä kauppaa ja joiden saatavuus on ollut alkuvaiheessa epävarmaa. Mikäli rokotteita saadaan, on mahdollista siirtyä kohti yhteiskunnan normaalia toimintaa vuoden 2021 loppuun mennessä.

Pandemian väistyessä maailmantalouden ja euroalueen ennustetaan elpyvän yllättävän nopealla syklillä. Suomen talouden elpymisestä on esitetty toistaiseksi epävarmoja arvioita. Lisäksi maakuntien kokoisten hyvinvointialueiden muodostaminen on valmisteluvaiheessa, ja mikäli suuri uudistus toteutuu, siirtyy sote-toiminta kuntien kontrolta valtion vastuulle.

Henkilöstössä tapahtui pitkäaikaisten viranhaltijoiden ja työntekijöiden eläkkeelle siirtymisiä. Uutta henkilöstöä rekrytoitiin maltillisesti.

Pandemiasta huolimatta vuosi 2020 oli erinomainen kunnan taloudellisen tuloksen osalta. Vuoden 2020 talousarvio oli laadittu 0,110 milj. euroa ylijäämäiseksi. Muutos oli edellisestä vuodesta 2019 melkoinen, kun vuonna 2020 tulos muodostui 2.041.992,27 euron ylijäämäksi.

Talouden vuosivaihtelu aiheutui useasta eri syystä: valtion kunnille osoittamat ylimääräinen koronatuki ja harkinnanvaraisen valtionosuuden korotus olivat yhteensä noin 1,081 milj. euroa. Verohallinto oikaisi kunnan aiempien vuosien tuloverotilityksiä 0,445 milj. eurolla. Kunnan omat toimialueet alittivat budjettinsa ja sote-palvelujen osalta hyvinvointikuntayhtymä palautti 0,514 milj. euroa.

Hartolan verotulot kertyivät odotetusti, jos huomioidaan, että verotulot kasvoivat aiempien vuosien tilittämättä jääneillä erillä. Veroprosentteja ei korotettu vuodelle 2020 ja tuloveroprosentti oli 21,5. Kiinteistöveroprojektin tulokset alkavat näkymään vasta viiveellä. Kokonaisverotulokertymä oli 10,262 milj. euroa. Verotuloja kertyi 0,465 milj. euroa yli arvon.

Valtionosuudet olivat 10,533 milj. euroa ja ne ylittivät talousarvion 1,109 milj. eurolla johtuen pääasiassa valtion lisärahoituksesta koronan vuoksi. Koronan talousvaikutuksia on vaikeaa arvioida. Välittömät menot koronaan liittyen olivat 41.396 euroa, mutta välilliset vaikutukset verotuloihin ja sotemenoihin ovat varmasti paljon suuremmat.

Toimintatuottoja kertyi 2,057 milj. euroa ja ne jäivät 0,305 milj. euroa alle talousarvion, johtuen vuoden 2019 lopussa tapahtuneesta Kotisaloon ja Eläinlääkäritalon kiinteistökaupasta. Talousarviossa oli mukana vuokratuloja, joita ei enää kertynyt myynnin jälkeen.

Toimintakulut vähenivät edellisestä vuodesta noin 1,305 milj. eurolla. Talousarvio alitettiin 1,101 milj. euroa. Toimintakate oli -17,620 milj. euroa ja se alitettiin 0,711 milj. eurolla. Kaikki hallintokunnat alittivat talousarvionsa vuonna 2020.

Suurimman menoerän kunnassa muodostaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, jotka Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä tuottaa järjestämistä vastuulla. Sen tuottamien peruspalvelujen maksuosuus kunnalle oli 8.379.771 euroa, joka väheni edelliseen vuoteen verrattuna 226.595 euroa. Erikoissairaanhoidon maksuosuus oli 3.685.574 euroa, joka väheni edelliseen vuoteen verrattuna 330.118 euroa. Ympäristöterveyskeskuksen kulut olivat 129.118, jotka kasvoivat edellisestä vuodesta 11.072 euroa.

Asukasluku oli 2660 henkeä 31.12.2020 ja se väheni 37 hengellä. Väkiluvun väheneminen johtui pääasiassa luonnollisesta väestön vähenemisestä. Muuttotase tasapainottui. Syntyneitä oli 13.

Kiinteistöyhtiö Kuninkaanpitäjän tilinpäätös oli niukasti ylijäämäinen. Omistaja on antanut yhtiölle 200.000 euroa pitkäaikaista lainaa vuonna 2020. Uusista tervehdyttämistoimista on sovittu siten, että vuokra-asuntojen ylikapasiteetin purkamista jatketaan. Kiinteistöyhtiö Vasallin tilinpäätös oli alijäämäinen ja yhtiön oma pääoma on painunut miinukselle. Yhtiön on löydettävä tyhjään teollisuushalliin pian vuokralainen tai pystyttävä myymään omaisuuttaan tilanteen korjaamiseksi.

Kunnalla oli pitkäaikaista lainaa 8.125.688,00 euroa ja lyhytaikaista lainaa 3.142.861,51 euroa 31.12.2020, josta kuntatodistuksia oli käytössä 2.000.000 euroa.

Kunnan lainakanta oli 11.268.549 euroa 31.12.2020 yhteensä, kun se edellisenä vuonna oli 11.159.172 euroa. Uutta lainaa otettiin yhtenäiskoulun rakentamishankkeeseen 2.770.000 euroa, Asukasta kohti lainaa oli 4.236,30 € 31.12.2020.

Korkotaso pysyi edelleen matalana ja korkomenot lainoista olivat -70.944 euroa.

Hartolassa on hyvä elää!

Vuosikate oli positiivinen 3.172.500,45 euroa. Vuosikate kattoi poistot.

Suunnitelman mukaiset poistot olivat 602.004,75 euroa. Sen lisäksi arvonalentumisena kirjattiin ennakkollinen poisto -528.503 euroa liittyen purettavaan yhtenäiskoulun osaan, joka jää kylmilleen vuonna 2021.

Investointien kokonaismenot olivat -1.673.843 € ja ne jäivät 1.332.157 € suunniteltua pienemmiksi. Investointitulot olivat 27.969 €. ja ne olivat -82.031 € suunniteltua pienemmät. Investointien nettomeno oli 1.645.874 €.

Konsernitilinpäätöksen tulos oli 2.104.088,15 euroa ylijäämäinen vuonna 2020. Konsernitaseen ylijäämä oli 1.476.000 euroa.

Kunnan kehittäminen väkiluvun ja tulojen vähetessä vaatii paljon tahtoa ja muutoskyvykkyyttä niin henkilöstöltä kuin luottamushenkilöiltäkin. Talouden tasapainottaminen tulee vaatimaan uusia toimintatapoja. Niiden onnistuminen edellyttää hyvää keskinäistä vuoropuhelua, yhteistyötä ja luottamusta, joita kohti on hyvä tietoisesti pyrkiä.

Kiitän omasta puolestani kaikkia kunnassa vuoden 2020 aikana toimineita viranhaltijoita ja työntekijöitä työstänne kuntamme parhaaksi. Toivon, että tulevana vuosina työmme kantaa vielä hedelmää, ja kunnan toiminnan uudistaminen konkretisoituu ja talous saadaan pidettyä yhdessä tuumin tasapainossa. Samoin kiitän kaikkia luottamushenkilöitä hyvästä yhteistyöstä ja pyyteettömästä panoksestanne kuntamme asioiden hoitamiseen.

Hartolassa 19.3.2021

Merja Olenius, kunnanjohtaja

TOIMINTAKERTOMUS

1. KUNNAN HALLINTO JA SIINÄ TAPAHTUNEET MUUTOKSET

1.1 Kunnan hallinto

Kunnanvaltuusto

Hartolan kunnan ylin päättävä elin on kunnanvaltuusto. Hartolassa valtuutettuja on 17.

Kunnanvaltuuston puheenjohtajana vuonna 2020 on toiminut **Jeremias Sankari** (Kesk.) ja ensimmäisenä varapuheenjohtajana **Jyrki Tarhonen** (Kok.) ja toisena varapuheenjohtajana **Tiina Edelman** (Vihr.) Kunnanvaltuustoon ovat kuuluneet seuraavat valtuutetut:

Hartolassa on hyvä elää!

Sankari Jeremias	Suomen Keskusta
Tarhonen Jyrki	Kokoomus
Edelman Tiina	Vihreät
Eskola Olli	SDP
Fågel Jarkko	Kokoomus
Hakala Heikki	Perussuomalaiset
Heikkilä Mika	Suomen Keskusta
Joutsijärvi Anne	Suomen Keskusta
Mäyrä Tero	Suomen Keskusta
Nieminen Tapio	Suomen Keskusta
Oikkonen Merja	Kokoomus
Pajunen Pekka	SDP
Pentikäinen-Laine Maija	Suomen Keskusta
Ruoppi Mikko	Kokoomus
Tanskanen Matti	SDP
Tervo Taisto	Perussuomalaiset
Vigman Kaisa	Avoin Hartola

Vuonna 2020 valtuusto kokoontui neljä kertaa ja käsitteli 39 asiaa.

Valtuuston poliittiset voimasuhteet 31.12.2020

Suomen Keskusta	6	valtuutettua
Kansallinen Kokoomus	4	valtuutettua
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	3	valtuutettua
Perussuomalaiset	2	valtuutettua
Vihreät	1	valtuutettu
Avoin Hartola	1	valtuutettu

Kunnanhallitus

Kunnanhallitus vastaa Hartolan kunnan hallinnon ja toiminnan johtamisesta kunnanvaltuuston hyväksymien tavoitteiden mukaisesti. Kunnanhallitukseen kuuluu seitsemän jäsentä. Kunnanhallituksen puheenjohtajana on toiminut Jarkko Fågel (Kokoomus) ja varapuheenjohtajana Matti Tanskanen (SDP)

Kunnanhallitukseen on vuonna 2020 kuulunut:

Fågel Jarkko	Kokoomus	puheenjohtaja
Tanskanen Matti	SDP	varapuheenjohtaja
Joutsijärvi Anne	Suomen Keskusta	
Nieminen Tapio	Suomen Keskusta	
Mäyrä Tero	Suomen Keskusta	
Oikkonen Merja	Kokoomus	
Peltonen Satu	Perussuomalaiset	

Kunnanhallituksen esittelijänä on toiminut kunnanjohtaja Merja Olenius. Vuonna 2020 kunnanhallitus kokoontui 20 kertaa ja käsitteli 300 asiaa.

Lautakunnat

Hartolan kunnassa toimi kertomusvuonna tarkastuslautakunta, keskusvaalilautakunta, tekninen lautakunta, sivistys- ja hyvinvointilautakunta ja ympäristölaikunta. Alla olevassa erittelyssä on ilmoitettu toimielimen varsinaiset jäsenet.

Tarkastuslautakunta

Pajunen Pekka, pj	SDP
Pentikäinen-Laine Maija, vpj	Keskusta
Rautiainen Sirpa	Vihreät
Henno Annie	SDP
Hakala Heikki	PS
Pertti Vuokko	Kokoomus

Keskusvaalilautakunta

Heinonen Hannu, pj	Keskusta
Mäkinen Pertti, vpj	Kokoomus
Hölttä Sanni	SDP
Tervo Taisto	PS
Varis Eva	Vihreät

Hartolassa on hyvä elää!

Tekninen lautakunta

Pentikäinen-Laine Maija, pj	Keskusta
Olkkonen Merja, vpj	Kokoomus
Saarinen Juha	Keskusta
Liukkonen Tuomo	Keskusta
Vigman Kaisa	Avoin Hartola
Henno Heigo	SDP
Päiveröinen Erkki	PS

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Ruoppi Mikko, pj	Kokoomus
Salakka Aarne, vpj	SDP
Järvinen Hannu	Keskusta
Kemppi Hannu	Keskusta
Parviainen Laura	Keskusta
Kääriäinen Hanna	Kokoomus
Sarvilahti Janina	PS

Ympäristölautakunta

Karnaattu Markku, pj	SDP
Heikkilä Mika, vpj	Keskusta
Lampimaa Jaana	Keskusta
Laine Antero	Keskusta
Huilla Inga	Kokoomus
Järvinen Hilda	Kokoomus
Hakala Heikki	PS

Organisaatiokaavio

Tilivelvolliset viran- ja toimenhaltijat

Kuntalain 125 §:n 1 momentin mukaan tilivelvollisia ovat toimielinten jäsenet ja asianomaisten toimielinten tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Tilivelvollisiksi viran- ja toimenhaltijoiksi on määritelty ne viranhaltijat, joille on hallintosäännössä delegoitu esittely- ja päätösvaltaa.

kunnanjohtaja	hallintojohtaja	tekninen johtaja
rehtori	apulaisjohtaja	toimistorakennusmestari
rakennustarkastaja	kirjastonjohtaja	vapaa-aikapäällikkö
ympäristönsuojelutarkastaja		

1.2. Yleinen taloudellinen kehitys

Maailmantalouden yleiset näkymät

Maailmantalouden kasvu pysähtyi vuonna 2020 johtuen nopeasti levinneestä maailmanlaajuisesta COVID-19-pandemiasta. Tauti osoittautui yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi, johon ei ollut valmista rokotetta eikä hoitoa, jonka vuoksi yhteiskuntien toimintakyky lamaantui taudin levitessä kuhunkin maahan. Pahiten siitä kärsivät teollistuneet ja länsimaistuneet valtiot, joiden liikenne, teollisuustuotanto ja palvelutoiminta lamaantuivat, kun taudin leviämistä yritettiin torjua tai tukahduttaa lukuisin yhteiskuntaa, yksilöjä ja yrityksiä koskevin rajoitustoimin. Tauti levisi myös Suomeen Keski-Euroopasta maaliskuussa 2020 ja sen torjumiseksi maan hallitus totesi Suomen olevan poikkeusoloissa 16.3.2020 jatkuen 16.6.2020 saakka.

Maailmantalous alkoi elpyä vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä. Ilman euroalueen vaikutusta maailmantalouden BKT supistui -3,0 % vuonna 2020. BKT elpyy vaikuttavien koronatoimien seurauksena vuonna 2021 5,8 %. Kiinan talous supistui voimakkaasti vuonna 2020, mutta on jo elpynyt ja sen arvioidaan kasvavan vuonna 2021 8 %.

Euroalueen BKT elpyi vuoden 2020 kolmannella vuosineljänneksellä voimakkaasti. Silti euromaiden talous supistui vuonna 2020 BKT:n osalta noin -7,3 %, Vuonna 2021 kasvun ennakoitaan olevan 3,9 % ja vuonna 2022 4,2 % COVID-19-tauti-tilanne on pysynyt koko euroalueella tähän saakka vakavana, mutta kevättä 2021 kohti pahin näyttäisi olevan ohitse. Euroalueen vuotuinen inflaatio pysyi ennallaan 0,2 %:ssa ja vuonna 2021 se on ennusteen mukaan 1,0 %. Kaikissa euroalueen maissa koronapandemian rahalliset tukitoimet ovat olleet huomattavia ja julkisen talouden alijäämä kasvaa.

Vakava COVID-19-pandemia jatkuu Yhdysvalloissa ja se on yksi epidemiasta pahiten kärsineitä maita, jonka BKT on supistunut noin 7 % vuonna 2020. Koronaan kuolleita on jo yli 0,5 milj. henkeä. Vuotta 2020 leimasi USA:n presidentinvaalien lähestyminen ja sen aiheuttama epävarmuus niin valtioiden välillä kuin finanssimarkkinoilla. Joe Bidenin valinta presidentiksi oletettavasti palauttaa USA:n ja muun maailman poliittiset ja taloudelliset suhteet ennakoitavammalle tasolle ja vakauttaa maailman taloutta tältä osin.

Myös Venäjä on kärsinyt voimakkaasti pandemiasta vuonna 2020. Maa on ajautunut vuoden 2020 aikana entistä syvemmälle sisäpoliittisiin ongelmiin, joilla näyttäisi olevan vaikutusta maan kansainvälisiin suhteisiin ja kaupankäyntiin. Euroopan unioni pyrkii osaltaan löytämään tien ulos keskinäistä kauppaa vaikeuttavista ongelmista, vaikka lievä kauppapakotteiden uhka onkin ilmassa. Venäjällä on merkittävä rooli Euroopan yhteistyökumppanina.

Raakaöljyn hinta on palannut alkuvuodesta 2021 samalle tasolle, mitä se oli ennen koronapandemiaa. Sen takana on sijoittajien luottamuksen kasvu öljyn kysyntään ja USA:n presidentin elvytyspaketti maan jälleenrakennukseen sekä Saudi-Arabian tuotannon rajoittaminen.

Suomen talouden yleiset näkymät

Koronavuoden 2020 aikana Suomen talous supistui arvion mukaan -3,3 %. Koronarajoituksista ja rokotteiden saatavuudesta riippuen, Suomen taloudella on mahdollisuus toipua nopeastikin vuonna 2021. Kasvu voisi tässä tapauksessa olla 2,5 % luokkaa, mutta juuri tällä hetkellä tilanne on vielä hyvin epävarma. Rokotteiden saatavuus on ollut hidasta ja viruskantojen muuntuminen on pahentanut tautitilannetta Suomessa viikko viikolta. Suomi on joutunut sulkemaan uudelleen yhteiskunnan palveluja ja toimintaa kevään 2021 aikana epidemian hidastamiseksi ja tukahduttamiseksi. Poikkeusolot on julistettu 8.3. - 28.3.2021 väliseksi ajaksi taudin B117 variantin leviämisen hidastamiseksi. Myös liikkumisrajoituksia valmistellaan ja ne ovat mahdollisia pääkaupunkiseudulla.

Julkisen talouden alijäämä kasvoi mittavaksi vuoden 2020 aikana, johtuen Suomen erittäin heikosta suhdannetilanteesta ja koronavirusepidemiasta johtuneista tukitoimista. Suomen valtion velka kasvoi 53,1 %:iin BKT:stä eli + 8,9 % vuonna 2020. Vuonna 2021 valtion velka kasvaa edelleen 55,6 %:iin.

Koronatilanne on heikentänyt yritysten kannattavuutta ja yrityksiä on jouduttu tukemaan erityistoimenpitein vaikean ajan ylitse. Julkinen talous tulee jäämään alijäämäiseksi pitkäksi aikaa koronapandemian jälkeenkin, ellei pandemian jälkeinen talouskasvu riitä vahvistamaan julkisen talouden rahoitusasemaa eli lisäämään valtion verotuloja.

Valtionvelan uskotaan nousevan 138 mrd. euroon vuonna 2021. BKT:n odotetaan kasvavan kuitenkin jo vuonna 2022 2,0 % ja 1,4 % vuonna 2023.

Suomi on jäänyt jälkeen muiden Euroopan maiden talouden kasvun keskeisten edellytysten näkökulmasta. Työn tuottavuus kasvaa hitaasti ja työllisyysaste (73 %) on muita maita matalampi. Suurimpia haasteita ovat työn kysynnän ja tarjonnan riittämättömyys sekä osaavan työvoiman puute. Työmarkkinoiden ongelmat tulisi ratkaista lisäämällä nuorimpien ja vanhimpien ikäryhmien työllisyyttä, pienten lasten äitien osallistumista työelämään ja alentamalla rakenteellista työttömyyttä.

Suomen tavaraviennin arvo pieneni 11,9 % jääden 57,3 mrd. euroon. Vienti supistui Saksaan, Venäjälle ja Ruotsiin, mutta kasvoi Yhdysvaltoihin. Viennin väheneminen kohdistui erityisesti koneiden, laitteiden ja kuljetusvälineiden, metsäteollisuuden sekä raudan ja teräksen vientiin. Sen sijaa lääkkeiden, farmasian, malmien, metalliromun ja elintarvikkeiden vienti kasvoi.

Tavaratuonnin arvo väheni 9,9 % ja oli 59,4 mrd euroa. Suomen kauppataseen alijäämä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna ja se jää noin 2 mrd euroa alijäämäiseksi.

Kuluttajahinnat ovat nousseet tammikuussa 2021 0,9 % edellisestä vuodesta, johtuen savukkeiden, lomamatkojen, junamatkojen ja omakotitalojen hintojen noususta.

Kuntatalouden kehitys

Kuntatalous selvisi koronavuodesta 2020 ennakoitua paremmin ja vahvistui ennätysheikolta tasolta poikkeuksellisen paljon. Koronatuot paransivat kuntien tulosta noin 3 mrd. euroa. Kuntien ja kuntayhtymien toimintakulut kasvoivat 2,0 %, mutta myös verotulot kasvoivat 4,0 % ja valtionosuudet 27,2 %. Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu tulos on ennakkotiedon mukaan 1,7 mrd. euroa ylijäämäinen. Vuosikatteet vahvistuivat kaikissa kuntakokoluokissa. Negatiivisen tuloksen teki vain 27 kuntaa, kun edellinen vuosi oli alijäämäinen 223 kunnassa.

Kunnat joutuivat ottamaan 1,5 mrd. euroa lisävelkaa mm. investointeihin, kuten koulujen ja sairaaloiden rakentamiseen. Investoinnit olivat yhteensä 5,67 mrd. euroa ja kasvoivat koronavuotena 5 %. Vuonna 2020 syntynyt ylijäämä kuitenkin puskuroi hyvin velanoton vaikutuksia.

Tästä huolimatta kuntien näkymät ovat edelleen hyvin epävarmoja, koska koronaepidemian päätyminen ei ole vielä keväällä 2021 käsillä. Valtio turvaa peruspalvelujen järjestämistä jatkamalla koronatukitoimia kunnille vuonna 2021. Valtionosuuksiin osoitetaan 300 milj. euron lisäys ja yhteisöveron jako-osuuden korotusta jatketaan vielä vuonna 2021. Oppivelvollisuusiän korottaminen 18 ikävuoteen nostaa myös kuntien kustannuksia. Valtio osoittaa tähän lisärahoitusta 22 milj. euroa. Vanhuspalvelujen hoitajamitoituksen nostamiseen kohdistetaan niin ikään lisäresursseja 53 milj. euroa. Kuntien tehtävät eivät ole näiltä osin vähenemään päin.

Väestörakenteen muutoksesta aiheutuva kasvava menopaine ei ole myöskään kadonnut minnekään, vaikka sotepalvelujen kysyntä onkin tilapäisesti vähentynyt. Valtakunnallinen soteuudistus ja hyvinvointialueiden perustaminen on yhä päätöksien tasolla kesken, eikä varmuutta toteutumisesta ole. Monen pienen kunnan talouden voimakas vuosivaihtelu ja mahdollisuudet sopeutukseen helpottuisivat, mikäli soteuudistus joskus toteutuisi. Kunnallisveroprosentteihin kohdistuu lähivuosina huomattavaa korotuspainetta, jos kuntatalouden velkaantuminen uhkaa kasvaa.

1.3 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

VALTIONOSUUDET

Kunnan valtionosuus koostuu kahdesta osasta, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (VM) ja opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksesta (OKM).

Alkuperäiset päätökset kuntien valtionosuuksista vuodelle 2020 tehtiin 30.12.2019 (VM) ja 31.12.2019 (OKM).

Kuntien valtionosuudet ja verotulomenetysten korvaukset kasvoivat yhteensä 674 miljoonaa euroa (+7,8 %; 123 €/asukas) vuodesta 2019 vuoteen 2020. Kunnille myönnettiin valtionosuutta yhteensä 7 013 miljoonaa euroa ja verotulomenetysten korvauksia 2 269 miljoonaa euroa vuonna 2020 (yhteensä 8 608 milj. € vuonna 2019).

Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti nousi 0,09 prosenttiyksikköä ja on 25,46 % vuonna 2020 (25,37 % vuonna 2019). Valtionosuusprosentin nousu johtuu kunnille lailla säädettyjen tehtävien ja velvoitteiden

lisääntymisestä vuonna 2020. Tehtävien lisäyksestä aiheutuva kustannusten kasvu rahoitettiin hallitusohjelman mukaisesti täysimääräisesti (100 % valtionosuus), mikä osittain toteutettiin valtionosuusprosenttia korottamalla.

Aiemmista vuosista poiketen vuonna 2020 kunnille maksettava verotulomenetysten korvaus (2 269 milj. €) erotettiin peruspalvelujen valtionosuudesta (mom. 28.90.30) ja maksettiin omalta valtiovarainministeriön momentiltaan 28.30.35. Uudistus yksinkertaisti järjestelmää ja lisää sen läpinäkyvyyttä. Veromenetysten kompensatiot lisääntyvät 302 milj. euroa vuonna 2020. Täten vuosien 2010 - 2020 veromenetysten kompensatioiden yhteissumma on 2 269 milj. euroa.

Valtionosuuden kasvu (+372 milj. €) vuodesta 2019 vuoteen 2020 johtui erityisesti vuonna 2019 päättyneestä kilpailukyky sopimuksesta, mutta taustalla oli myös muita lakiin perustuvia muutoksia:

Kilpailukyky sopimukseen sisältynyt lomarahojen leikkaus päättyi ja niin ikään siihen liittyvä valtionosuuden leikkaus (-264 milj. €) päättyi vuoteen 2019.

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen päättämä määräaikainen vuosia 2016 - 2019 koskenut indeksikorotusten jäädytys päättyi vuoteen 2019. Tehtyjä indeksijäädytyksiä ei kompensoitu, mutta vuoden 2020 kustannustason muutos (+2,4 %) lisäsi valtionosuutta 166 milj. euroa. Lakiin perustuva valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus (perustuen vuoden 2017 tietoihin) lisäsi valtionosuutta 102 milj. euroa vuonna 2020.

Edellä mainittujen muutosten lisäksi peruspalvelujen valtionosuudessa otettiin huomioon kuntien tehtävien ja velvoitteiden muutoksia vuonna 2020, mm. Vaasan keskussairaalan muutos laajan päivystyksen sairaalaksi (+1 milj. €), perheiden ja elämäntilanteiden moninaisuuden tukeminen (+2 milj. €), subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden laajennuksen toteutus (+7,1 milj. €) ja varhaiskasvatuksen ryhmäkokojen pienentäminen (+6,7 milj. €).

Hallitus teki huhtikuussa 2020 päätöksen verotulojen maksun lykkäysmenettelyn kompensoinnista kunnille. Korvaus on suuruudeltaan 547 miljoonaa euroa ja se otettiin huomioon toukokuun 2020 valtionosuusmaksatuksesta alkaen. Hallituksen tekemän päätöksen mukaan vuonna 2020 maksettua korvausta vastaava euromäärä lisättyä viivästyskorolla vähennetään kuntien valtionosuusmaksatuksen yhteydessä vuonna 2021. Täten korvauksella ei ollut todellista, kuntataloutta pitkällä aikavälillä vahvistavaa vaikutusta.

Tämän jälkeen eduskunta hyväksyi vuoden 2020 4. lisätalousarvioesityksen 8.6.2020. Sen osana päätettiin myös kehysriihessä (8.4.2020) päätetyn koronavirusepidemian kuntatalouden tukipaketista.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalouksista annetun lain muuttamisesta (vanhuspalvelun hoivamitoitus 0,7) tuli voimaan 1.10.2020 alkaen.

Laki lisää kuntien vuoden 2020 kustannuksia 12,7 miljoonaa euroa (aiemmin 17,7 milj. euroa), mikä otetaan huomioon kuntien valtionosuutta lisäämällä. Lain muuttunut voimaantulo ja muuttunut kustannusvaikutus otettiin huomioon Kuntaliiton 26.6.2020 päivitettyssä valtionosuuslaskelmassa.

Vuoden 2020 5. lisätalousarviossa (3.9.2020) tarkistettiin veronmaksulykkäyksen korvauksen (9.4.2020) euromäärää 547 miljoonasta eurosta 118 miljoonaan euroon. Tämä muutti jokaisen kaupungin ja kunnan valtionosuusmaksatusta vuonna 2020.

Kilpailukyky sopimus päättyi 1.9.2020. Kuntaliiton laskelmassa myös kuntien valtionosuuden kautta tehty kiky-sopimukseen liittyvä valtionosuusleikkaus oli laskettu päättyväksi elokuun loppuun, koska peruste leikkaukselle päättyi sopimuksen voimassaolon päättyessä. Tämä lisäsi kuntien valtionosuutta 78 miljoonaa euroa aiempaan päätökseen verrattuna ja kiky-leikkauksen kokonaissummaksi jää tammi-elokuun osalta -156 miljoonaa euroa (aiemmin -234 miljoonaa euroa).

Kuntaliitto päivitti vuoden 2020 valtionosuuslaskelman valtion vuoden 2020 7. lisätalousarvion (23.10.) jälkeen. Merkittävin valtionosuuteen tullut muutos oli +350 miljoonan euron koronan testauskustannusten korvaus, joka jaettiin kunnille laskennallisesti osana peruspalvelujen valtionosuutta.

Peruspalvelujen valtionosuus

Peruspalvelujen valtionosuuden laskennalliset kustannukset perustuvat keskeisesti ikäryhmittäisiin kustannuksiin ja sairastavuuteen. Ikäryhmitys pohjautuu nykyisiin ikäluokituksiin. Sairastavuuden painoa korotetaan ja ikäryhmien painoa vähennetään. Sairastavuuskertoimen osatekijöitä ovat terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuolto.

Muina laskennallisten kustannusten määräytymisperusteina on työttömyyskerroin, vieraskielisyyskerroin, kaksikielisyys, saaristoisuus, asukastiheyskerroin ja koulutustaustakerroin. Kriteerien toinen osa muodostuu lisäosista.

Lisäksi kunnille myönnettävässä kunnan peruspalvelujen valtionosuudessa otetaan huomioon seuraavat tekijät:

- syrjäisyys, työpaikkaomavaraisuus ja saamelaiden kotiseutualueen kunta
- valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset
- järjestelmämuutoksen tasaus
- verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus.

Hartolan kunnan peruspalveluiden valtionosuudeksi kirjattiin 6.327.126 euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoitus

Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoitus on Hartolan talousarviossa negatiivinen, koska Hartolan kunnan itsensä järjestämiin opetus- ja sivistystoimen palveluihin kohdistuva peruspalvelujen valtionosuus on pienempi kuin kunnan osuus perusopetuksen jälkeisen koulutuksen rahoittamiseen. Hartolan kunnan valtion osuus oli negatiivinen -538.837 euroa.

Kotikuntakorvaukset

Kotikuntakorvausjärjestelmä sisältyy kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen. Opetuksen järjestäjä on oikeutettu kotikuntakorvaukseen oppilaan suorittaessa oppivelvollisuuttaan muussa kuin oman kotikuntansa esi- tai perusopetuksessa.

Vuoden 2020 kotikuntakorvaukset perustuivat esi- ja perusopetuksen järjestäjien antamiin oppilasmäärätietoihin 31.12.2018 tilanteesta. Kotikuntakorvausmenoja ja -tuloja ei ole kuitenkaan kirjattu valtionosuuksiin, vaan ne kirjataan käyttötalouslaskennan perusopetuksen asiakaspalvelujen ostoihin ja myyntituloihin.

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus

Kuntien tulopohjassa olevia eroja tasataan verotuloihin perustuvalla valtionosuuden tasauksella. Lainsäädännöllisesti tasaus on osa kunnan peruspalvelujen valtionosuutta. Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen tasausta laskettaessa ei käytetä kunnan omaa veroprosenttia, vaan koko maan keskimääräistä veroprosenttia. Yksittäisen kunnan tekemillä veroprosenttimuutoksilla ei ole vaikutusta kunnan saaman tasauslisän tai kunnan maksaman tasausvähennyksen määrään.

Vuoden 2020 valtionosuuksien osalta tasauksen pohjana on ollut verovuoden 2018 verotustiedot. Kunta on oikeutettu valtionosuuden tasauslisään, jos sen laskennallinen verotulo asukasta kohden on tasausrajaa pienempi. Verotulontasauksen tasoitusraja on 91,86 %. Valtionosuuden tasausta on saatu 2.512.140 euroa vuonna 2020.

Harkinnanvaraisen valtionosuuden korotus

Valtioneuvosto myönsi 19.11.2020 vuoden 2020 harkinnanvaraiset valtionosuuden korotukset. 66 kuntaa saa tukea yhteensä 60 miljoonaa euroa. Valtionosuuden korotusta haki tänä vuonna 149 kuntaa ja haettu summa oli yhteensä lähes 346 miljoonaa euroa. Hartolan kunta sai 370.000 euroa harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta.

Verotulomenetysten kompensatiot

Aiemmista vuosista poiketen vuonna 2020 kunnille maksettavat verotulomenetysten korvaus (2 269 milj. €) erotettiin peruspalvelujen valtionosuudesta (mom. 28.90.30) ja maksettiin omalta valtiovarainministeriön momentiltaan 28.30.35. Hartolan kunta sai verotulomenetysten kompensatiota 1.812.972 euroa.

Verotulomenetysten maksatuksen lykkäysmenettelyn mukainen kompensatio

Hallitus päätti verotulojen maksun lykkäysmenettelyn kompensoinnista kunnille siten, että se otetaan huomioon toukokuun 2020 valtionosuusmaksatuksesta alkaen. Vuonna 2020 maksettua korvausta vastaava euromäärä lisättyinä viivästyskorolla vähennetään kuntien valtionosuusmaksatuksen yhteydessä vuonna 2021.

Hartolan saama kompensatio oli 50.397 euroa.

VALTIONOSUUDET 2016 - 2020

Toimiala (1000 eur.)	2016	2017	2018	2019	2020
Verotulon tasaus	2 500	2 591	2 403	2 322	2 512
Peruspalvelujen valtionosuus	7 016	6 785	6 829	6 875	6 327
Valtionosuusjärjestelmän muutos	0	0	0	0	0
Muut opetus- ja kulttuurit. valtionosuudet	-454	-223	-344	-565	-539
Veromenetysten kompensaatiot	0	0	0	0	1 813
Verotulojen maksun lykkäysmenettelyn kompensatio					50
Yhteensä	9 062	9 153	8 888	8 632	10 163
Harkinnanvarainen vos:n korotus					370
Yhteensä	9 062	9 153	8 888	8 632	10 533

VEROTULOT

Vuoden 2020 verotukseen lähdettiin vuoden 2019 verokorttiudistuksen ja tuloverorekisterin käyttöönotossa ilmenneiden vaikeuksien siivittämänä. Kuntaliiton arvion mukaan ennakoita olisi pitänyt kertyä kunnille vuoden 2019 loppuun mennessä 350 milj. euroa enemmän.

Vuonna 2020 kunnallisvero kasvoi keskimäärin lopulta peräti 5,1 % verrattuna vuoteen 2019. Syyt hyvään kehitykseen johtuivat eri tekijöistä, kuten odotettua paremmasta palkkasumman kehityksestä, verovuoden 2020 parantuneesta jako-osuudesta sekä yritysten verojen maksujärjestelyistä. Vuonna 2019 kunnallisveroon verokorttiudistuksen takia muodostunut kertymävaje korjaantui kokonaisuudessaan viime vuonna ja paransi omalta osaltaan kalenterivuoden kokonaiskertymää.

Parantunut viime vuosi korottaa myös arvioita kuluvalle ja tuleville vuosille. Työllisyyden arvioidaan parantuvan kuluvana vuonna ja palkkasumma kasvaisi näin ollen arviolta 2,5 % ja kehitys olisi suurin piirtein sama myös tulevina vuosina. Matkakuluvähennyksissä vaikuttaa lisääntynyt etätyöskentely. Kaikkien muutoksien takia Kuntaliitto arvioi reilua 1 % kasvua kunnallisveroissa kuluvalle vuodelle 2021. Tämän jälkeen vuosittainen kasvu olisi arviolta noin 3 %.

Yhteisö- ja kiinteistöveroennuste

Myös yhteisöveron osalta vuosi 2020 oli odotettua parempi, kasvua oli lopulta 3 %. Myönteinen kehitys johtui pääosin 10 % -yksiköllä korotetusta yhteisöveron jako-osuudesta verovuodelle 2020. Korotettu jako-osuus lisäsi kuntien yhteisöveroja lopulta vajaalla 400 miljoonalla eurolla. Myös kuluvalle verovuodelle 2021 korotettiin

Hartolassa on hyvä elää!

kuntien jako-osuutta 10 % -yksiköllä. Maksettava yhteisövero kasvaa arviolta vajaa 4 % vuonna 2021. Tilitykset taas kasvavat melkein jopa 20 % johtuen pääosin mainituista määräaikaisista jako-osuuskorotuksista verovuosille 2020 ja 2021. Vuonna 2022 yhteisöveron jako-osuus putoaa reilulla 10 % -yksiköllä ja tilitykset samalla arviolta noin -11,5 %.

Kiinteistöveron osalta vuosi 2020 oli taas odotettua heikompi. Heikompi kehitys johtui siitä, että myös kiinteistöverotus siirtyi verovelvolliskohtaiseen verotuksen valmistumiseen (ns. verotuksen joustava valmistuminen). Näin ollen verovuoden 2020 kiinteistöveron kokonaismaksuunpanosta vuoden 2021 tammi-helmikuun aikana erääntyy reilut 10 prosenttia, euroina reilu 200 miljoonaa. Kiinteistöveroja kertyi viime vuonna reilu 1,7 miljardia euroa. Verohallinnon mukaan verovuoden 2021 kiinteistöveron kokonaismaksuunpanosta arvioidaan erääntyvän 2022 tammi- ja helmikuun aikana hieman pienempi määrä, yhteensä noin viisi prosenttia. Kyseessä on tämänhetkinen arvio verotuksen ensi vuoden etenemisestä, johon voi tulla muutoksia verotuksen toimittamisen aikana. Tämä arvio on huomioitu veroennustekehikossa tuleville vuosille.

Lopuksi todettakoon, että näkymät ovat koronan vuoksi hyvin epävarmoja. On mahdollista, että irtisanomisia ja lomautuksia nähdään laajasti myös vuonna 2021. Tuleva kehitys riippuu pitkälle siitä, miten nopeasti väestön rokotukset etenevät.

Verotulojen toteutuminen

Tuloverokertymä 7.579.681,59 euroa

Hartolan kunnan tuloveroprosentti vuonna 2020 oli 21,50. Tuloveroprosentin 21,50 efektiivinen kunnallisveroaste oli 13,20. Koko maan kuntien tuloveroprosentti oli keskimäärin 19,75 ja efektiivinen veroaste 14,97.

Vuoden 2020 tuloverokertymä ylitti 462.682 euroa talousarvion ja se oli 845.817 euroa korkeampi kuin vuoden 2019 tuloverokertymä. Syyinä kasvuun oli, että verohallinto oikaisi ja tilitti kunnalle joulukuussa 2021 445.954 euroa aiemmilta verovuosilta tilittämättä jääneitä tuloveroja. Oikaisu oli merkittävä. Lisäksi kunnalle tilitettiin verokorttiuudistuksen ja tuloverorekisteriuudistuksen takia tilittämättä jääneitä veroja.

Yhteisöveron tuotto 1.466.762,80 euroa

Yhteisövero jaetaan kunnille yritystoimintaeränä ja metsäeränä. Veroa tilitetään kuntien jako-osuuteen siinä suhteessa, kun kunnan yritykset ovat maksaneet yhteisöveroa eri kunnissa sijaitsevilta yrityksiltä paikkakunnan toimipisteen henkilöstön määrän mukaan. Metsäerä lasketaan metsäkeskusten bruttokantorahatulojen perusteella alueelle kuuluville kunnille talousmetsähehtaarin mukaan. Suojeltujen metsien verokompensaatio määritellään erikseen ja se sisältyy metsäerään. Metsähallituksen maksama yhteisövero-osuus jaetaan metsäerän osana.

Kuntaliitto arvioi Hartolan yhteisöveroksi 1.360.000 euroa vuonna 2020. Lopullinen yhteisöveron tuotto oli kuitenkin 106.763 euroa arvioitua parempi, johtuen pääasiassa yhteisöveroon tehdystä jako-osuuden muutoksesta vuonna 2020.

Kiinteistövero 1.216.409,76 euroa

Kiinteistöveron osalta ennakkotiedot perustuivat kiinteistötietoihin, joiden pohjalta Verohallinto määrää kiinteistöverot vuodelle 2020. Vuodelle 2018 hallitus linjasi, että yleisen kiinteistöveroprosentin ja muun kuin vakituisen asuinrakennuksen ylärajoja korotetaan. Uudet vaihteluvälit ovat hallituksen esityksen perusteella 0,93 - 2,00 % (vuonna 2017 vaihteluväli oli 0,93 - 1,80 %). Hartolan kunnan kiinteistöveroprosentit ovat pysyneet ennallaan.

Yleinen kiinteistöveroprosentti	1,00
Vakituisten asuinrakennusten veroprosentti	0,50
Muiden asuinrakennusten veroprosentti	1,10
Yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistöveroprosentti	0,20
Uutena voimalaitosten veroprosentti	3,00

Vuodesta 2018 alkaen tuulivoimapuistoja siirrettiin kiinteistöverotuksessa voimalaitosten kiinteistöveroprosentin piiriin. Tuulivoimalapuistoja, joiden tuulivoimaloiden yhteisteho ylittää 10 megavolttiampeeria ja voimalat on liitetty verkkoon yhteisestä liityntäpisteestä, kohdellaan jatkossa voimalaitoksina kiinteistöverotuksessa. Hartolassa on vireillä 2 rakennuslupaa tuulivoimalalle.

Kiinteistöveroa oli arvioitu kertyvän 1.320.000 euroa. Kiinteistöveroa tilitettiin kunnalle 103.590 euroa vähemmän, kuin arvioitiin. Tämä johtui valtion omista toimenpiteistä ja puuttuva osuus n. 10 % tilitetään vuoden 2021 puolella.

Oheisessa taulukossa on kuvattu verotulojen kehitys vuosina 2018 – 2023

Yhteenveto						
TILIVUOSI	2018	2019	2020	2021**	2022**	2023**
Verolaji						
Kunnallisvero	7 218	6 734	7 580	7 326	7 057	7 241
<i>Muutos %</i>	<i>-0,78 %</i>	<i>-6,71 %</i>	<i>12,56 %</i>	<i>-3,35 %</i>	<i>-3,67 %</i>	<i>2,61 %</i>
Yhteisövero	1 260	1 293	1 467	1 282	1 259	1 319
<i>Muutos %</i>	<i>-9,42 %</i>	<i>2,62 %</i>	<i>13,46 %</i>	<i>-12,61 %</i>	<i>-1,79 %</i>	<i>4,77 %</i>
Kiinteistövero	1 318	1 328	1 216	1 320	1 320	1 320
<i>Muutos %</i>	<i>-0,30 %</i>	<i>0,83 %</i>	<i>-8,43 %</i>	<i>8,55 %</i>	<i>0,00 %</i>	<i>0,00 %</i>
VEROTULOKSI KIRJATTAVA	9 796	9 355	10 263	9 928	9 636	9 880
<i>Muutos %</i>	<i>-1,93 %</i>	<i>-4,50 %</i>	<i>9,71 %</i>	<i>-3,26 %</i>	<i>-2,94 %</i>	<i>2,53 %</i>

Väestön kehitys

Hartolan kunnan virallinen asukasmäärä 31.12.2020 oli 2660, kun vuotta aiemmin väestöä oli 2697 henkeä. Väestö väheni vuoden aikana 37 hengellä eli 1,39 %. Syynä oli luonnollinen väestön väheneminen (-35), syntyvyyden jäädessä 13 lapseen. Väkiluku vähenee myös tulevana vuosina, koska syntyvyys jää selvästi alle kuolleisuuden.

Eri ikäryhmien osuus väestöstä jakautuu seuraavasti:

0-14 -vuotiaiden osuus väestöstä on 9,1 %

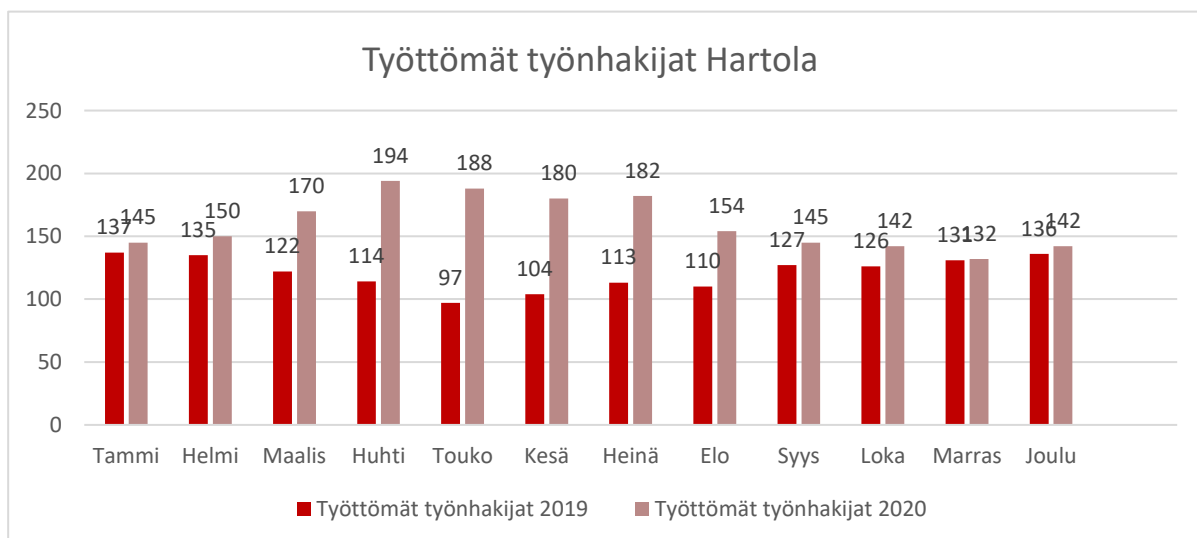
15-64 -vuotiaiden osuus väestöstä on 51,8 %

yli 64 -vuotiaiden osuus väestöstä on 39,1%

Väestörekisterin mukaan vuoden 2020 luonnollinen väestölisäys/ -vähennys oli -35 henkeä. Syntyneitä oli 13 ja kuolleita 48 henkeä. Kuntaan muutti vuoden 2020 aikana 133henkeä ja kunnasta pois muutti 158 henkeä, jolloin muuttotappio oli 25 henkeä.

Työllisyys

Päijät-Hämeen maakunnassa oli vuoden 2020 joulukuun lopussa 14 343 työtöntä työnhakijaa, mikä on 2 947 enemmän, kuin vuosi sitten. Myös Hartolan työttömyystilanne huononi vuonna 2020. Hartolassa työttömiä työnhakijoita vuoden lopussa oli 142 henkilöä (2019, 136 henkilöä). Työttömyys nousi Hartolassa 4,4 %. Päijät-Hämeessä työttömien työnhakijoiden kokonaismäärä kasvoi vuodentakaisesta kaikissa muissa kunnissa paitsi Sysmässä; voimakkaimmin Orimattilassa (51 %) ja Hollolassa (43 %). Maakunnassa työttömien osuus työvoimasta nousi 16,6 prosenttiin ollen 4,2 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuosi sitten.

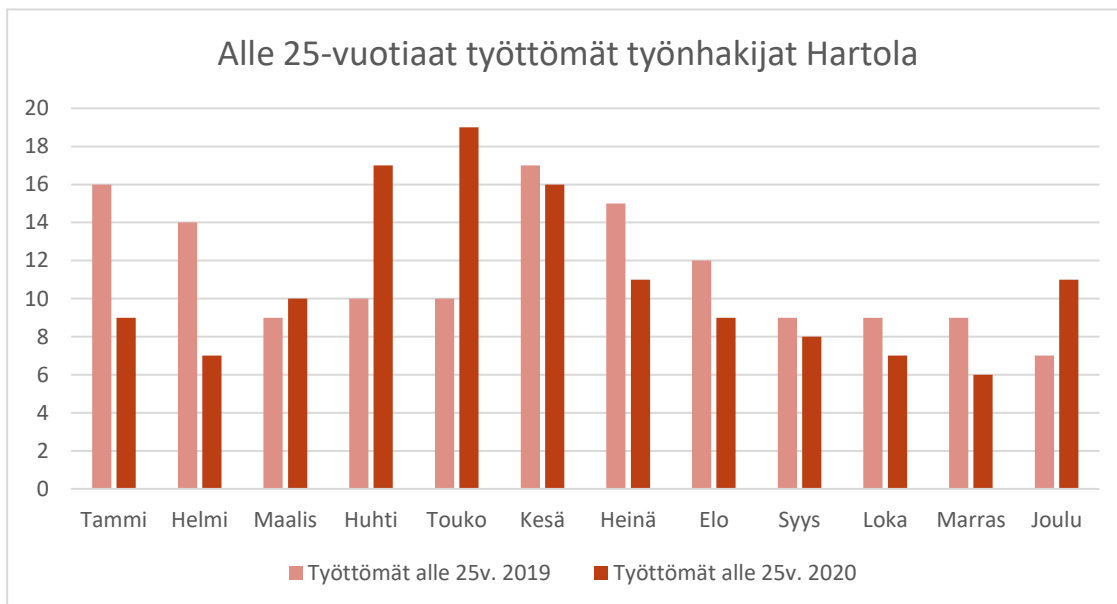

Hartolassa on hyvä elää!

Päijät-Hämeen nuorisotyöttömyysluvut ovat huonontuneet maakunnan alueella nousten 262 henkilöllä edellisvuoden vastaavaan aikaan nähden. Vuoden 2020 joulukuun lopussa alle 25-vuotiaita työttömiä Hartolassa oli 11 henkilöä, joka on 7,7 % joulukuun työttömien määrästä.

Pitkäaikaistyöttömiä eli yli vuoden työttömänä vuoden 2020 lopussa olleita oli Päijät-Hämeessä 4587, mikä on 1 613 enemmän, kuin vuosi sitten. Hartolassa pitkäaikaistyöttömien määrä vuoden 2020 lopussa oli 49 henkilöä, kun heitä vuotta aikaisemmin oli 33 henkilöä. Työttömyys lisääntyi lähes kaikissa ikäryhmissä.

Joulukuun 2020 lopussa avoimena olleiden työpaikkojen määrä oli Päijät-Hämeessä 1 220, mikä on 196 vähemmän, kuin vuoden 2019 lopussa. Hartolassa avoimia työpaikkoja vuoden lopussa oli 9.

Elinkeinorakenne

Viimeisin tilastokeskuksen vahvistama tieto kunnan elinkeinorakenteesta on saatavissa vuodelta 2018. Sen mukaan alkutuotannon osuus elinkeinoista oli 15,7 %, jalostuselinkeinojen osuus oli 25,7 % ja palveluelinkeinojen osuus oli 57 %. Hartolassa työpaikkoja oli vuonna 2018 1 040 kpl ja omassa asuinkunnassa työssäkävien osuus on 68,3 %. Työllisyysaste on 66,9 %. Työpaikkaomavaraisuus on 109,0 %.

1.4 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vuonna 2020 kunta tilasi päivitetyn painelaskelman kunnan talouden tilanteesta FCG:ltä ja arvion siitä, kuinka kunta selviytyy taloudellisesti, jos hyvinvointialueet toteutuvat vuoden 2023 alusta lukien. Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI on laskenut alueellisen väestönkehityksen 10 keskeiselle kaupunkiseudulle ympäri Suomea. Ennuste ulottuu vuoteen 2040. Syntyvyyden väheneminen aiheuttaa muutoksia kaupunkien ja niiden lähiseutujen väestönkehitykseen. Maaseutukunnat ovat olleet jo pitkään menettäjiä väestönkehityksessä ja nyt myös Päijät-Hämeen kokonaisväestönkehitys on ennusteen mukaan laskeva.

Hartolan väkiluku on laskenut tilastokeskuksenkin arviota nopeammin. Perlaconin vuonna 2019 tekemän tarkastelun mukaan muuttotappio on ollut vuosina 2009 - 2018 nettona -358 henkeä, josta kolmasosa, 116 henkeä, muutti pois vuosina 2016-2018. 10 vuodessa pois muuttaneita on yhteensä 1925 henkeä ja paikkakunnalle muuttaneita 1567 henkeä. Hartolasta on muutettu ylivoimaisesti eniten Lahteen ja toiseksi eniten Heinolaan, ja sitten Jyväskylään, Joutsaan ja Helsinkiin. Hartolaan muutetaan eniten Lahdesta, Helsingistä, Heinolasta, Sysmästä ja Jyväskylästä.

Kehityksen suunta muuttui Hartolassa koronavuotena kahdella tavalla. Ensiksi vapaa-ajan asukkaat viettivät vuonna 2021 huomattavan pitkän ajan vapaa-ajan asunnollaan turvallisessa ja väljässä ympäristössä, koska koronapandemia vaikeutti normaalia elämää kaupungeissa. Toiseksi raskas muuttotappio pysähtyi ja kääntyi muuttotasapainoa kohti. Vapaa-ajan asuntojen kauppa vilkastui vuonna 2020 ja vapaa-ajan asuntoja alettiin muuttaa vakituiseen käyttöön selvästi aiempaa enemmän. Kunnan väkiluvun jyrkkä väheneminen pysähtyi ja asettui ”normaalille tasolle”.

Ikärakenteen painopiste on jatkossakin ikääntyneissä ja ikääntyvässä aikuisväestössä. Kunnan työikäisen väestön määrän ennakoidaan laskevan edelleen, mikä heikentää myös huoltosuhdetta ja verotettavan tulon kokonaiskertymää. Luonnollinen väestönkehitys on negatiivinen, koska kuolleisuus on moninkertainen syntyvyyteen nähden. Syntyvyys on laskenut noin 10 lapseen vuodessa. Väestömuutoksilla on erityisen suuri vaikutus kunnan saamaan asukasperusteiseen valtionosuuteen, joskin ikäryhmäkohtaisesti + 85 vuotiaisiin kohdistuva valtionosuus on huomattavan suuri.

Väestönkehitys näyttää siis tilapäisestä positiivisesta muutoksesta huolimatta huolestuttavalle ja kunnassa on arvioitu, että vuoteen 2029 mennessä nykyisestä väkiluvusta 2700 asukasta tullaan lähelle 2000 asukasta. Kunnan tuleekin nyt kaikessa toiminnassaan tehdä palveluihinsa ja toimintaansa suunnitelmat huomioiden muutokset väestössä ja heidän palveluntarpeessaan. Tämä merkitsee sitä, että kunnan taloudelliset voimavarat vähenevät ja henkilöstörakenne tulee supistumaan.

Ikääntyvän väestön määrän tilastollinen huippu osuu vuosiin 2025 - 2035, ja olisi erittäin toivottavaa, että kuntien kustannuksia tasaava hyvinvointialueiden perustaminen saataisiin toteutettua siihen mennessä. Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten vuotuinen kasvu vastaa tuloveroissa 1 - 3 % -yksikköä. Sotemenojen kustannusten kasvuvauhti ei tällä hetkellä ole suhteessa kunnan väkiluvun vähenemiseen, verotulojen kasvuun eikä valtionosuuksiin.

Valtuusto teki talouden tasapainottamisohjelman vuosille 2020 - 2029 syksyllä 2019. Kotisalo kokonaisuuden myyminen vuonna 2019 ja tehostetun palveluasumisen siirtäminen Attendo Oy:n toiminnaksi kevensi

huomattavasti kunnan velkataakkaa sekä korkomenoja. Palveluseteliin siirtyminen vaikutti hoivapalvelujen kustannuksiin ja lisäksi myynti näkyi ylläpitokulujen ja poistojen vähenemisenä.

Vuonna 2020 onnistuttiin talouden tasapainottamisessa kahta kautta: omana toimintana ja verorahoituksen kautta. Valtion koronatuki kohensi kuntien taloutta yli ennako-odotusten. FCG:n laskelman mukaan valtion tukipaketti kohentaa Hartolan taloustilannetta vielä vuonna 2021, siten että käyttötalous pysyy ylijäämäisenä. Vuonna 2022 käyttötalous on kuitenkin painumassa lievästi alijäämäiseksi, mutta se ei uhkaa taseen ylijäämää. Jos muutos hyvinvointialueiksi toteutuu, kunnan tase pysyy yhä ylijäämäisenä. Tasetta heikentää vuonna 2023 suunniteltu käytöstä pois jäävän vanhan koulun purkamisen vuoksi tehtävä alaskirjaus. Myös kunnan kiinteistöyhtiöiden tilanne voi heikentää talouden vakautta, siinä tapauksessa, että vuokrattavien tilojen tarjontaa ja kysyntää ei saada tasapainoon. Lainakanta alenee jakson alussa, mutta lähtee uudelleen kasvuun 2023. Kunnan lainakanta pysyy suunnittelujaksolla lähes ennallaan. Mikäli muutos hyvinvointialueiksi jää toteutumatta, kunnan käyttötalous uhkaa painua selvästi alijäämäiseksi vuodesta 2022 lukien, mikä syö kertyneet ylijäämät vuoteen 2026 mennessä.

Talouden tasapainottamisohjelman mukaan kunnan henkilöstön väheneminen suhteessa väkiluvun laskuun tulee olla noin 20 henkilötyövuotta, mieluiten vuoteen 2025 mennessä. Tasapainotus pohjautuu siihen, että henkilöstöä voidaan systemaattisesti vähentää kaikilla toiminnan osa-alueilla ja vähenemisessä hyödynnetään ennen kaikkea luontaista poistumaa. Vuoteen 2025 mennessä eläkkeelle siirtyy 25 työntekijää ja vuoteen 2030 mennessä eläkkeelle siirtyneiden määrä on jo kaksinkertainen.

Jos soteuudistus toteutuu, Hartolasta poistuu sotepalvelujen myötä nettomenoja runsas 13,3 milj. euroa, jolloin kuntaan jää noin 7,0 miljoonaa euroa nykyisistä toimintakuluista. Kunnalle tilitettävä verokertymä on enää n. 6,5 milj. euroa. Toimintatuotot ovat n. 1,7 milj. euron tasolla. Kun otetaan huomioon poistot n. 600.000 euroa, saavutettu tasapaino on hyvin herkkä kiinteistöriskeille, valtionosuusuudistukselle tai verotuksen muutoksille.

Hartolan kunnan sekä konsernin nettolainakanta, ylittää selvästi maan samankokoisten kuntien keskitason. Se, että vuosina 2020 - 2022 talous on tasapainossa ja tilinpäätösten vuosikatteen kattavat lainalyhennykset ja investointien omahankintamenot, on ensiarvoisen tärkeää. Tyhjänä olevat asunnot muodostavat kuitenkin suuren menoerän, joka rasittaa mm. kiinteistöyhtiö Kuninkaanpitäjän taloutta. Ylikapasiteetin purkaminen on välttämätöntä Valtiokonttorin tuella. Suurimmat riskit näyttävät tässä vaiheessa olevan kiinteistöyhtiöiden puolella.

1.5 Kunnan henkilöstö

Hartolan kunnassa oli vakinaista henkilöstöä vuoden 2020 lopussa 59,55 henkilötyövuotta ja määräaikaista 21,70 henkilötyövuotta. Kunnan henkilöstömäärä on edelliseen vuoteen verrattuna laskenut noin 10 henkilötyövuotta. Määräaikaista henkilöstöä kunnalla on palkattuna sijaisuuksissa, hankkeissa ja työllistettyinä sekä kesätyöntekijöinä. Määräaikaisen henkilöstön määrä on pysynyt vuosittain lähes samana ja määräaikaisen henkilöstön määrää ei ole tarkoitus lisätä.

Henkilöstön jakautuminen tulosalueille:

Toimiala	Vuosi 2019			Vuosi 2020		
	Vakinaiset	Määräaik.	Yhteensä	Vakinaiset	Määräaik.	Yhteensä
Kunnanhallitus	6,98	3,52	10,50	6,12	2,10	8,22
Sivistyslautakunta	47,72	5,03	52,76	37,43	11,49	48,92
Ympäristölautakunta	1,40	3,84	5,24	0,98	1,52	2,50
Tekninen lautakunta	16,60	6,97	23,57	15,02	6,59	21,61
Yhteensä	71,7037	19,3672	91,0709	59,55	21,70	81,25

Koko kunnassa henkilöstä on eniten sivistystoimessa (49 henkilötyövuotta) ja toiseksi eniten teknisessä toimessa (22 henkilötyövuotta).

Henkilöstön rakenne sukupuolen mukaan

Kunta-alan henkilöstön sukupuolirakenne on naisvaltainen ja valtakunnallisesti naisia on keskimäärin 80 % henkilöstöstä. Hartolassa naisten osuus koko henkilöstömäärästä on noin 76 %.

Henkilöstörakenne sukupuolen mukaan toimialoittain 2020	naisia yht.	pros.	miehiä yht.	pros.
Kunnanhallitus	7,90	9,72 %	0,36	0,44 %
Sivistyslautakunta	43,24	53,22 %	5,67	6,98 %
Ympäristölautakunta	1,85	2,28 %	0,65	0,80 %
Tekninen lautakunta	8,49	10,45 %	13,12	16,15 %
Koko henkilöstö	61,48	75,67 %	19,80	24,37 %
Kunta-ala		80,00 %		20,00 %

Ikärakenne

Keski-ikä		Keski-ikä	
Hartolan kunta		kunta-ala 2019	
naiset	49,3	naiset	45,8
miehet	50,6	miehet	45,6
kaikki	49,7	kaikki	45,7

Hartolassa on hyvä elää!

Kunnan koko henkilöstön keski-ikä on 49,7 vuotta.

Henkilöstön keski-ikä on kunta-alalla korkeampi kuin muilla työmarkkinasektoreilla. Kunta-alalla työskentelevän henkilöstön keski-ikä oli vuonna 2019 noin 45,7 vuotta. Hartolan kunnan koko henkilöstön keski-ikä vuonna 2020 oli 49,7 vuotta ja se on noussut edellisestä vuodesta noin kolmella vuodella.

Hartolan kunnassa suurin ryhmä on 50 - 59 vuotta (32 henkeä) ja toiseksi suurin ryhmä on 40 - 49 vuotta (20 henkeä). Alle 30 -vuotiaita työntekijöitä oli 5.

Kunnan henkilöstöpolitiikan haasteena on uusien työntekijöiden rekrytointi eläköityvien tilalle, työntekijöiden työkyvyn ylläpitäminen ja työssä viihtymisen edistäminen, jotta mahdollisimman moni jatkaisi työssä varsinaiseen eläkeikään saakka. Hartolan kunnan henkilöstön vähäinen vaihtuvuus kertoo vahvasta sitoutumisesta paikkakuntaan ja työpaikkaan.

Henkilöstön määrä sopimusaloittain

Hartolan kunnan henkilöstöön sovellettavat virka- ja työehtosopimukset ovat kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus, kunnallisen opetusalan henkilöstön virka- ja työehtosopimus sekä kunnallisen teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimus. Kunnallisen tuntipalkkaisen henkilöstön työehtosopimuksen piiriin ei kuulu ketään.

Koko henkilöstötyövuodet jakautuivat sopimusaloittain v. 2020 seuraavasti

Työehtosopimus 31.12.2019	Koko kunta
Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus KVTES,	49
Kunnallinen opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimus OVTES	18
Kunnallinen teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimus TS	15
Vakinaiset ja määräaikaiset yhteensä	82

Poissaolot

Poissaolosten syyt ja määrä vaihtelevat pienessä henkilöstössä runsaastikin vuosittain. Työnantajan näkökulmasta poissaolosten syyt, kuten äitiyslomat ja perhevapaat sekä vuorotteluvapaa ja kuntoutus ovat normaaleja elämäntilanteesta johtuvia ja yhteiskunnan tukemia työssä poissaolon syitä. Työnantajan myöntämä oikeus koulutukseen voidaan nähdä myös investointina työntekijän osaamiseen. Sairauspoissaolosten määrän muutoksen perusteella on arvioitu henkilöstön hyvinvoinnin tilaa ja siinä tapahtuneita muutoksia.

Henkilöstön poissaolot syineen vuosina 2017 - 2020 ovat seuraavat (kalenteripäiviä):

Keskeytykset perusteiden mukaan ryhmiteltynä:

Keskeytyksen syy	2020	2019	2018	2017
Vuorotteluvapaa	0	147	0	270
Kuntoutus	6	10	0	0
Sairausloma	1049	1030	1071	1391
Palkaton virkavapaa	394	473	163	261
Opintovapaa	131	365	269	0
Koulutus	128	283	290	160
Perhepoliittiset vapaat	229	227	72	300

Palkattomaan virkavapauteen sisältyy myös palkattomat talkoovapaapäivät, joita on vuonna 2020 pidetty 82 päivää. Koronan vuoksi monet koulutukset peruuntuivat ja se näkyy koulutuspäivien määrässä suurena pudotuksena.

Työkyky ja terveys

Lakisääteiset työterveyspalvelut on hankittu sopimusperusteisesti Työterveys Oy Wellamolta. Työterveyshuollon käytössä on työkyvyn kolmikanta-palaverit, joissa on mukana työterveyslääkäri, työntekijän ja työnantajan edustajat. Niiden tarkoituksena on sopia yhteistoiminnassa asioista, jotka edistävät työntekijän työssä jaksamista ja kuntoutumista. Hartolan kunnassa on käytössä myös päihdeongelmista kärsiville hoitoonohjausmalli.

Eläkkeet ja eläkkeelle siirtyminen

Vanhuuseläkkeelle siirtyi 4 vakituista henkilöä vuonna 2020. Henkilöstön eläkepoistuma oli edellisenä vuonna viisi henkilöä. Kunta on edistänyt osa-aikaeläkkeen käyttöönottoa, jos se on arvioitu hyväksi ratkaisuksi sekä työntekijän että työnantajan näkökulmasta. Osa-aikaeläkkeellä oli vuoden lopussa yksi työntekijä.

Palkka- ja henkilöstökustannukset

Maksettujen palkkojen ja palkkioiden kokonaissumma vuonna 2020 oli 2.992.401 euroa, joka on noin 290.801 euroa vähemmän kuin vuoden 2019 palkkasumma. Henkilöstösivukulut olivat 991.817 euroa ja kokonaispalkkamenot olivat vuonna 2020 yhteensä 3.984.219 euroa ja vuonna 2019 ne olivat 4.331.292 euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna henkilöstömenot laskivat noin 347.073 euroa.

Henkilöstömenot yhteensä	Vuosi 2018	Vuosi 2019	Vuosi 2020
Keskusvaalilautakunta	2.037 €	4.859 €	0 €
Tarkastuslautakunta	3.528 €	3.424 €	3.237 €
Yleishallinto	644.755 €	583.430 €	516.902 €
Perusturva	207.786 €	230.157 €	246.644 €
Sivistyslautakunta	2.378.017 €	2.350.281 €	2.205.288 €
Tekninen lautakunta	890.540 €	973.566 €	864.861 €
Ympäristölautakunta	180.306 €	185.575 €	147.287 €
Yhteensä	4.306.969 €	4.331.292 €	3.984.219 €

Työhyvinvointi

Työsuojelupäällikkönä on vuonna 2020 ollut tekninen johtaja. Yhteistyötoimikunta kokoontui vuonna 2020 kaksi kertaa.

Kehityskeskusteluja esimiehen ja työntekijän välillä on käyty säännöllisesti vuosittain kaikilla osastoilla. Työhyvinvointiin on vuosittain varattu talousarvioon 5.000 euron kokonaismääräraha, jota on käytetty yhteistyötoimikunnan linjausten mukaisesti.

Vuonna 2020 henkilöstö sai virikeseteleitä, sai käyttää liikuntamajan kuntosalia ja fatbike -pyörien vuokrausta vapaasti sekä Hartolan Golf kentälle on vuosittain ollut käytössä kaksi pelioikeutta. Hartolan kunta oli myös mukana Yrityслиikunta -ohjelmassa. Yhteisten työhyvinvointitapahtumien järjestämistä rajoitti voimassa olevat koronarajoitukset. Vuosittain toteutettava työhyvinvointikysely toteutettiin myös vuonna 2020 ja vastausprosentti kyselyssä oli 62 %.

1.6 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Voimassa olevan kuntalain tavoitteena on vahvistaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asemaa kunnassa ja kuntakonsernissa sekä yhdenmukaistaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä. Kunnat veloitetaan arvioimaan asianmukaisesti omaa toimintaansa ja siihen mahdollisesti liittyviä riskejä. Lainmuutoksen mukaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan operatiivinen vastuu on kunnanhallituksella ja kunnanjohtajalla.

Kuntalain 90 § mukaan kunnan ohjausvälineenä on hallintosääntö, jossa annetaan tarpeelliset määräykset hallinnon ja talouden tarkastuksesta sekä sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta on lisäksi voimassa, mitä kuntalain 14 § sekä kunnan hallintosäännössä ja muissa ohjeissa ja määräyksissä on sanottu. Kunnan toimintakertomukseen tulee sisällyttää selvitys sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä keskeisistä johtopäätöksistä (Kuntalaki 115.1 §).

Riskit konsernin sisällä

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tulokellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus.

Lainakanta ja korkomenot

Käyttötalouden ulkoiset ja sisäiset menot toteutuivat 96,8 % ja tulot 100 %. Toimintakate toteutui 96,1 %. Investointimenot alittivat talousarvion ja toteutuivat 55,7 % ja investointitulot toteutuivat 25,4 %.

Korkomenot lainoista olivat -70.944,57 euroa vuonna 2020 ja ne laskivat edellisestä vuodesta 45.366 euroa.

Talousarvion toteutumisen näkökulmasta voidaan arvioida, että varojen käytön valvonnassa on onnistuttu.

Riskien hallinta tytäryhteisöissä

Pääomavaltaisena toimintana haasteet yhtiöiden taloudessa ovat suuret. Kiinteistö Oy Vasalli on pyrkinyt minimoimaan talousriskiä pitkäaikaisilla vuokrasopimuksilla, joissa tavoitteena on, että lainanhoitokulut ja vuokrat saadaan synkroniaan. Ylläpitokulut ja tuotannollinen toiminta ovat pääsääntöisesti vuokralaisen vastuulla.

Riskien hallintakeinot:

- Luodaan yleisen taloustilanteen vaihteluja tasaava talousmalli, jonka pohjana ovat pitkäaikaiset, tilanteessa elävät vuokrasopimukset, jotka vastaavat rahoituskulujen muutoksiin.
- Yritysten tilanteiden tuntemuksen kautta ennakoidaan tulevaa ja reagoidaan nopeasti näköpiirissä oleviin tilanteisiin.
- Ollaan aktiivisesti yhteydessä rahoittajiin ja ennakoidaan näköpiirissä olevat muutokset sekä erilaisilla rahoittajien tarjoamilla korkojohdannais- ja korkosuojaussopimuksilla tasata vaihteluja.
- Vahinkotilanteiden riskiä minimoidaan kattavilla vahinkovakuutuksilla, joka käytännössä tarkoittaa kiinteistöjen täysarvovakuutuksia.

Takaukset tytäryhtiöille

Rahoitusriskeistä huomattavimmat ovat kunnan takaukset Kiinteistö Oy Vasallille. Yhtiön tarjoamilla toimitiloilla on kuitenkin ollut positiivinen ja tavoiteltu vaikutus kunnan elinkeinotoimintaan. Suurin riski Vasallille ja kunnalle onkin yritystoiminnan supistuminen ja tilojen jääminen vaille vuokrausta.

Vasallin suurimpien kiinteistöjen vuokrasopimukset ovat pohjautuneet pääomavuokriin. Riskien hallitsemiseksi Koy Vasalli on uudistanut kaikki vuokra- ja lainasopimukset muotoon, jossa vuokrataso ei vaihtelee muuttuvissa suhdannetilanteissa, mikä paransi talouden ennakoitavuutta. Vuohelan Herkku Oy:n ilmoitus siitä, että se irtisanoo vuokrasopimuksensa ja siirtää toimintansa Lahteen 1.11.2018, johti pitkään uuden vuokralaisen etsintäprosessiin ja neuvotteluihin toiminnan aloittamisen edellytyksistä. Uusien toimijoiden vuokrasopimukset saatiin solmittua, mutta toinen toimijoista ei lopulta aloittanut toimintaansa Hartolassa. Vasallin toimitilojen vuokrausaste oli 93,8 % vuonna 2020.

Kunnan ja tytäryhtiö Vasallin välillä ei ole ollut keskinäisiä lainoja vuonna 2020. Kunta on antanut omavelkaiset takauksen Kiinteistöyhtiö Vasallin pääomaltaan 2 869 198,15 euron lainoille ja täytetakauksen 9 068 885,52 euron lainoille.

Vuokra-asuntojen kysynnän väheneminen on johtanut Koy Kuninkaanpitäjän talouden heikkenemiseen vuodesta 2015 lähtien. Kesäkuussa 2016 valtuusto hyväksyi kunnan asumisen kehittämissuunnitelman, joka tukee yhtiön tervehdyttämistä. Yhtiö on purkanut vuonna 2016 Toritiellä sijainneet 2 huonokuntoista kerrostaloa (49 asuntoa) ja vuonna 2020 Visantiellä sijaitsevien kerrostaloasunnot (19 asuntoa). Purkamista tulee jatkaa, kunnes asuntojen kysyntä ja tarjonta on saatu tasapainoon.

Yhtiö sai valtiokonttorista myönteisen avustuspäätöksen vuonna 2017, jonka perusteella se sai anteeksi valtiokonttorin lainoja 200.899,53 euroa. Lisäksi yhtiön tulee jatkaa tervehdyttämistoimia mm. yhtiöittämällä rivitalokiinteistöjä asunto-osakeyhtiöiksi. Kunta hankki selvitykset BDO Oy:ltä ja Marjo Heliniltä järeämpien toimenpiteiden tueksi vuosille 2020 - 2024, jotka valtiokonttori hyväksyi.

Vuonna 2020 Kiinteistö Oy Kuninkaanpitäjälle myönnettiin kunnan taholta yhteensä 200.000 euroa lyhytaikaista lainaa. Yhtiön pyynnöstä kunnan yhtiölle antamat lainat järjestettiin vuoden 2020 loppuun mennessä uudelleen, siten että yhtiöllä on kunnalta saatua pitkäaikaista lainaa yhteensä 378 000 euroa ja lyhytaikaista 22 000 euroa.

Kunnan takausvastuut Kuninkaanpitäjän ottamista ulkoisista lainoista ovat yhteensä 2 045 182,67 euroa vuoden 2020 lopussa.

Itä-Hämeen kansansivistystyön säätiö

Itä-Hämeen kansansivistystyön säätiö on saanut kunnan omavelkaisen takauksen 250.000 euron lainalle vuonna 2010, minkä se käytti korjausvelkaan ja maalämpöinvestointiin. Säätiö haki keväällä 2017 takaajan suostumusta sille, että lainanlyhennysohjelmaa pidennetään yhdellä vuodella ja vuosi 2017 on lyhennysvapaa. Säätiön vaikeudet johtuivat opiskelijamäärän vähenemisestä, joka johti valtiosuuden takaisinperintään ja kuukauden lomautukseen vuonna 2017. Kunta hyväksyi pyynnön. Vuoden 2020 alusta lainanlyhennykset muutettiin kuukausittaisiksi tasasuuruiseksi eriksi.

Takauksen pääoma väheni 31.12.2019 jälkeen lyhennysohjelman mukaisesti 48 306,34 eurosta 16 924,26 euroon (31.12.2020).

Vuonna 2017 päätettiin aloittaa kunnan, Itä-Hämeen opiston, Linnanrauha Oy:n, ja Hartola Golf Oy:n yhteinen Kaikulanmäen alueen elinvoiman kehittämishanke, joka päättyi lokakuussa 2017. Hanke sai rahoituksen Päijät-Hämeen liitosta ja oli suuruudeltaan 30.000 euroa. Säätiön toimijat ovat jatkaneet toiminnan ja matkailun aktiivista kehittämistä vuosina 2018 - 2020 ja säätiön tiloissa harjoitettiin kevääseen 2020 saakka koiramatkailuun liittyvää toimintaa. Säätiö joutui sulkemaan Linna Hotellin keväästä syksyyn 2020, koska koronapandemia keskeytti toimintasuunnitelmat ja koiraharrastustoiminta päättyi. Toiminta käynnistyi uuden vuokralaisen kanssa lokakuun alusta, mutta keskeytyi jälleen koronapandemian vuoksi loppuvuodesta.

Kunnan ja säätiön välistä suhdetta rasittaa kauppa, jolla kunta myi Linnahotellin säätiölle vuonna 2002.

”Kauppahinta maksetaan 50 vuoden aikana suoritettavin tasasuurin 13.218,57 euron vuotuisin kuoletuksin, ja kuhunkin kuoletuserään sisältyy 1,5 % vuotuinen korko maksamattomalle pääomalle. Kaksi ensimmäistä vuotta ovat lyhennyksistä vapaata ja ensimmäinen kuoletuserä erääntyi maksettavaksi 30.11.2005.”

Säätiö on lyhentänyt kunnalle Linna kiinteistön oston kohdistuvaa velkaa 116 000,02 euroa 31.12.2020 mennessä ja maksamatta on 333 999,98 euroa.

Maksamattoman kauppahinnan vakuudeksi ostaja on luovuttanut myyjälle maapohjan kiinteistökiinnitykset pantiksi maksamattoman kauppahinnan pääoman, koron, viivästyskoron ja perimiskulujen maksamiseksi.

Muut rahoitusriskit

Maksuvaikeuksissa olevien asiakkaiden osalta saatavia perittiin yhteistyössä Intrum Justitian kanssa. Jälkiperinnän ansiosta kunta valvoo saamisensa vielä saatavan luottotappioksi kirjaamisenkin jälkeen. Erityisiä luottotappioita ei tullut vuonna 2020.

Lainakanta ja korkomenot

Kunnalla oli 31.12.2020 pitkäaikaista lainaa 8 125 688,00 euroa ja lyhytaikaista lainaa 3 142 861,51 euroa, josta kuntatodistuksia oli käytössä 2 000 000 euroa.

Kunnan lainakanta oli yhteensä 11.268.549 euroa 31.12.2020, kun se edellisenä vuonna oli 11.159.172 euroa. Asukasta kohti lainaa oli 4 236,30 € 31.12.2020.

Henkilöstöriskit

Pieni henkilöstömäärä ja tähän liittyvät avainhenkilöriskit ovat tulleet Hartolassa tutuiksi. Riskit ilmenevät yleensä eläkkeelle siirtymisen tai virasta pois lähdön yhteydessä.

Henkilöstön vaihtuvuutta on ollut vuosittain. On tyypillistä, että toiminnallisia ongelmia aiheutuu, kun avainhenkilöiden rekrytointiprosessit ovat pitkiä ja vaihtuva työntekijä on ainoa hoitamiensa asioiden osaaja kunnassa.

Eläkkeelle jäännin yhteydessä syntyy tiedon siirtymiseen liittyviä riskejä, koska pitkäaikaisille työntekijöille on kertynyt laaja tietopääoma. Sitä ei aina pystytä siirtämään seuraajalle, koska tehtävien täyttöprosessi voi kestää useita kuukausia.

Varahenkilöjärjestelmän luominen on haasteellista niukoilla henkilöresursseilla ja osittain jopa mahdotonta. Varahenkilöjärjestelmää on kuitenkin jossain määrin luotu ja siinä voidaan hyödyntää osastojen välistä joustavaa yhteistyötä sekä mahdollisuuksien mukaan naapurikuntien viranhaltijoita.

Epidemiat

Uutena riskinä havaittiin talvella 2020 COVID-19-virustauti, joka eteni epidemiaksi asti myös Euroopassa ja Suomessa sekä lopulta maailmanlaajuisesti pandemiaksi, aiheuttaen merkittävää haittaa ja uhkaa vuoden 2020 aikana erityisesti riskiryhmien terveydelle ja koko yhteiskunnan toimintakyvylle ja taloudelle. Maan hallitus julisti poikkeusolot 16.3.-16.6.2020 väliseksi ajaksi. Uuden COVID-19-virusmuunnoksen leviämisen hidastamiseksi poikkeusolot julistettiin uudelleen 8.3. - 28.3.2021 väliseksi ajaksi. On mahdollista, että poikkeusoloja joudutaan jatkamaan kevään 2021 aikana.

Keskinäisriippuvuuden vuoksi epidemia toi taantuman koko maailmaan ja eri maiden talouksiin ja heikensi tavaroiden ja palvelusten liikkuvuutta, yleistä turvallisuutta ja yhteiskunnan toimivuutta. Hartolassa ja Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymässä aloitettiin varautuminen COVID-19 aiheuttamaan epidemiaan hyvissä ajoin ja

maakunnassa on voitu toimia voimassa olevien suunnitelmien mukaan koko pandemian ajan. Pandemia sitoi kuitenkin kunnan voimavaroja ja sävytti koko vuotta 2020.

Odotukset rokotteiden nopeasta saamisesta Euroopassa hiipuivat vuoden 2020 alun jälkeen, kun AstraZeneca ei pystynyt toimittamaan Euroopan maille lupaamiaan 180 miljoonaa rokoteannosta. Vaikeudet AstraZenecan rokotteiden saatavuuden kanssa ovat jatkuneet pitkin kevättä 2021. Euroopan lääkevirasto pyrkii nyt hyväksymään muiden rokotevalmistajien rokotteita, jotta rokotteita saataisiin käyttöön. Suomessa riskiryhmät arvioidaan rokotettavan kesään mennessä. Tämän jälkeen alkaa valtaväestön rokottaminen sitä mukaa kuin rokotteita on saatavissa. Rokottamiset kestävät syksyyn 2021 saakka.

Ulkoistamisen riskit

Tietopääoman menettäminen on riski myös julkisten palveluiden ulkoistamisessa. Kun kunnan vastuulle kuuluvan tehtävän hoitaa ulkopuolinen sopimuskumppani, on vaara, että tilaamisessa ja valvonnassa tarvittava osaaminen kunnassa heikkenee. Lisäksi työssä kumuloituvaa tietoa ei automaattisesti välity kunnan käyttöön. Riskiä voidaan pienentää huomioimalla sopimusten laadinnassa se, että kunta saa omistusoikeuden syntyvään tietoon ja palvelu on jatkossakin tasapuolisesti kilpailutettavissa.

Jos ulkoistamisen kohteena olevalle toiminnalle ei ole paikallisesti toimivia markkinoita, ovat vaarana hintatasoon tai palveluiden laatuun liittyvät riskit. Riskiä tulee arvioida ennen ulkoistamiseen liittyviä päätöksiä. Ulkoistamisen riski realisoitui vuonna 2019 Sarastia Oy:n ohjelmistossa. Palkkahallinnon ohjelmistossa oli ominaisuus, joka kahdensi tuntikorvausten viennin palkkoihin. Virhettä ei huomattu, mikä johti virheisiin palkanmaksussa, ja kunta joutui selvittämään vuosien 2015 - 2018 osalta palkanmaksun oikeellisuutta ja korjaamaan virheet.

Sopimusriskit

Kunta tekee vuosittain paljon sopimuksia ja osa niistä on pitkäaikaisia. Sopimusosaamisen ylläpitäminen on tärkeää. Jotta kunta voisi valvoa omia etujaan ja varautua velvoitteisiinsa, myös sopimusten hallinta tulee olla riittävällä ja ajanmukaisella tasolla.

Sopimusehtojen noudattamista ja vanhentumisaikojen seuranta on lisätty hallintokunnan ja taloushallinnon välisellä yhteistyöllä. Sopimukset voidaan siirtää sähköiseen asianhallintajärjestelmään vuodesta 2022 lähtien.

Mainittavia sopimusriskejä ei realisoitunut vuonna 2020.

Tietohallinnon riskit

Tietohallinnon riskien hallinta on julkisyhteisöissä keskeistä. Tietohallinto on kuulunut rakennustarkastajan tehtäviin. Lisäksi kunnassa on toiminut ICT –tuki ostopalveluna vuodesta 2018 lähtien. BDO Auditor vastaa tietohallinnon tarkastuksesta osana kunnan tilintarkastusta.

BDO Auditorin tarkastuksen (marraskuu 2014) jälkeen tehdyn kunnan selvityksen pohjalta on havaittu monialaisen ja –toimipaikkaisen toiminnan tuomina riskeinä tietoverkkojen riittävyys, dokumentoinnin vähäisyys, suuri eri toimittajien sovellusmäärä ja tietoturvaohjeistuksen puute. Verkkojen riittävyys on korjattu ja on hyvällä tasolla. Dokumentointi on korjattu. Toimittajia on lukuisia ja ohjelmia on kymmeniä, joiden hallinta on hajautettu

osastoittain. Hallinnan hajauttamisella riskejä on osaltaan pienennetty. Keskitettynä riski olisi suurempi. Tietoturvaohjeet on hyväksytty vuonna 2017 ja ne päivitetään vuonna 2021.

Vuoden 2016 aikana dokumentoitiin verkkoympäristö ja vuoden 2018 aikana on dokumentoitu myös kunnan IT-laitteet ja ohjelmistot, joita pidetään ajan tasalla. Tietoturvakäyttämishojeita on parannettava jatkuvasti uudenlaisten uhkien varalle. Vuonna 2017 päivitettiin kunnan tietohallintostrategia ja tietoturvaan liittyvät ohjeistukset. Vuonna 2020 sähköpostin osalta siirryttiin Microsoft 365-ohjelmaan ja toimisto-ohjelmiin, mikä parantaa tietoturvan tasoa verrattuna vanhaan. Aiemmin ohjelmat olivat kunnan omalla palvelimella. Nykyaikaisempi käyttöympäristö mahdollisti myös vuonna 2020 pakolliseksi käyneen etätyöskentelyn. Toimintaympäristön tietoturva- tai käyttöongelmia ei ole ilmennyt.

Häme 2017 valmiusharjoituksessa harjoiteltiin ja testattiin kuntien valmiutta tietoturvaan vastaamiseen. Harjoitus sujui hyvin, ja siitä saatuja havaintoja on voitu hyödyntää.

Tietoturvaohjeita, joka olisivat päässeet sisälle kunnan verkkoon ei ilmennyt vuonna 2020. Kunnan kotisivujen lisäosassa oli yleinen tietoturvaohjeistus, jonka seurauksena ohjelma kaatui. Nyt lisäosa on korjattu. Kaikki kunnan tietotekniset laitteet, mukaan lukien älypuhelimet, on virusteknisesti suojattu.

Vuodesta 2017 lähtien suurin osa palvelinratkaisuiden osalta on ollut pilvipalveluissa virtuaalipalvelimina. Vuonna 2018 kunnan ainoa oma palvelin uusittiin, joka on edelleen käytössä, ja joka on kahdennettu. Toimenpiteillä saadaan aiempaa järjestelmällisemmin hallittua tietoverkkoihin ja palvelimiin liittyviä riskejä. Vuoden 2020 alusta kunta siirtyi Windows10-ympäristöön suurelta osin.

Vakuutukset

Hartolan kunnan vakuutusten hoito ja kilpailutus on hoidettu vakuutusmeklarin asiantuntemuksen kautta.

1.7 Ympäristökijät

Jätevedenpuhdistamo toimii prosessiteknikaaltaan ja automaatioiltaan uusittuna. Puhdistamon toimintaa on saatu parannettua ja vesistöön kulkeutuvat ravinnepäästöt ovat laskeneet. Ympäristöriskeihin vastaaminen paranee edelleen, kun puhdistamolle saadaan jatkuvatoiminen lähtevän veden fosforipitoisuuden mittausta. Puhdistamo purkaa vetensä ojan kautta Tainionvirtaan. Puhdistamolietteen käsittelyn hoiti Lahdessa Labio Oy. Lietteenkuljetuksen osalta sovittiin yhteiskuljetuksesta Sysmän kunnan vesilaitoksen kanssa.

Puhtaan veden käyttövarmuutta ja kriisivalmiutta on varmistettu automaattioratkaisuilla ja varavoimahankinnoilla sekä poikkeusolojen suunnitelmilla. Hartolan kunnan vedenottamo hyödyntää taajamassa sijaitsevaa pohjavesialuetta. Vedenottamoita on ainoastaan yksi ja sen saastuminen tai ehtyminen johtaisi suuriin ongelmiin. Uuden varavedenottamon lupa-asia on vireillä ja vedenottamon maanhankintaa on valmisteltu vuonna 2020. Pohjaveden suojelusuunnitelman (WSP, Water Safety Plan) mukaisia toimenpiteitä jatkettiin pohjaveden suojelun edistämiseksi.

Tainionvirrassa on esiintynyt joinain vuosina hyydepatoja ja niiden aiheuttamaa tulvintaa. Vastaavien tulvien muodostuminen on mahdollista jatkossa ja myös vakavampiin seurauksiin tulee varautua.

VT4 voidaan katsoa riskitekijäksi, sillä siinä kulkevan liikenteen määrä on suuri ja tiellä liikkuu vaaralliseksi luokiteltuja aineita. Runsaassa tieliikenteessä VT4:llä on aina olemassa liikenneonnettomuuden vaara.

2. SELONTEKO KUNNAN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuuston tulee päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta, liikelaitokselle asetettavista toiminnan ja talouden tavoitteista ja sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan johtamisen vastuu on kunnanhallituksella ja kunnanjohtajalla. Sisäisen valvonnan tulee perustua järjestelmälliseen ja dokumentoituun toimintatapaan. Sisäinen valvonta on osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä kunnan johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset ja muut esimiehet pyrkivät varmistamaan, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa, ja sen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä. Kunta-laissa on annettu tilintarkastajan tehtäväksi tarkastaa, onko sisäinen valvonta järjestetty asianmukaisesti.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Hartolan kunnan toiminnassa on noudatettu voimassa olevia säännöksiä, määräyksiä ja päätöksiä. Toimielinten päätöksistä käsiteltiin muutamia oikaisuvaatimuksia.

Riskienhallinnan järjestäminen

Hartolan kunnan riskienhallintaohjelma on hyväksytty 2015. Uusi hallintosääntö tuli voimaan kesäkuussa 2017 ja sitä on tarkistettu vuosittain. Hallintosäännön mukaisesti kunnanhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, hyväksyy sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat sekä valvoo, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta toimeenpannaan ohjeistuksen mukaisesti ja tuloksellisesti. Hallitus antaa toimintakertomuksessa tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Hallintosäännössä on annettu tarpeelliset määräykset hallinnon ja talouden tarkastuksesta sekä sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Hartolan kunnan konserniohje on päivitetty vuoden 2018 lopussa.

Hartolan kunnan asiakirjahallinnon ja arkistotoimen toimintaohje hyväksyttiin maaliskuussa 2016. Vuonna 2020 on laadittu sähköisen arkistoinnin määräykset täyttävä tiedonohjaussuunnitelma.

Hartolan kunnan pienhankintaohje hyväksyttiin kunnanhallituksessa joulukuussa 2018.

Riskien kartoitus

Riskien kartoitus on tehty vuonna 2019 osastoittain. Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelytapoja, joiden avulla:

- tunnistetaan ja kuvataan kunnan ja kuntakonsernin toimintaan liittyviä riskejä
- arvioidaan riskien merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä
- määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja raportoimiseksi.

Riskienhallinnalla ennakoidaan, varaudutaan ja valmistaudutaan riittävin toimenpitein kaikkiin kuntaa uhkaaviin riskitekijöihin. Tämä edellyttää tarkkaa riskien kartoittamista, vastuunjakamista ja järjestelmällistä työtä riskien arviointiin, seurantaan ja hallitsemiseen. Kuntakonsernin riskit jaotellaan neljään pääryhmään, jotka ovat strategiset, taloudelliset ja toiminnalliset riskit sekä vahinkoriskit. Kaikkiin näihin ryhmiin voi kuulua sisäisiä tai ulkoisia riskejä.

Vuoden 2017 lopulla päätettiin toteuttaa teknisen toimen kehittämiselvitys, joka liittyy osaamisriskien kartoitukseen. Samalla varaudutaan toimialalla tuleviin eläköitymisiin. Selvitys valmistui tammikuun lopulla 2018.

Hartolan kunnan valmiussuunnitelman yleinen osa päivitettiin lokakuussa 2017. Valmiussuunnitelman mukaisia riskien kartoitusta on jatkettu vuoden 2018 aikana ja sitä on täydennetty vuonna 2019 käymällä läpi osastoittain kansallisen riskiarvion perusteella määritellyt riskit.

Arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Hartolan kunnan sisäisen valvonnan ohjetta on laadittu vuonna 2014 ja sitä on tarkennettu konserniohjeessa 2018. Hartolan kunnassa ei ole järjestetty ulkopuolista sisäistä tarkastusta vuonna 2020. Sisäinen tarkastus on ollut osa normaalia toimintaa kunnan talous- ja henkilöstöhallinnon toimesta, joka kohdistuu kunnan kaikkiin hallintokuntiin ja toimintoihin.

3. TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelman tunnuslukujen laskentaperusteet:

*Toimintatuotot/toimintakulut, %= 100 *Toimintatuotot/(Toimintakulut – valmistus omaan käyttöön)*

Vuosikate/Poistot, %= 100 x Vuosikate/Poistot ja arvonalentumiset

Vuosikate €/asukas= Vuosikate/Asukasmäärä

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT		
	2020	2019
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	2058	2728
Valmistus omaan käyttöön	5	3
Toimintakulut	-19684	-20989
Toimintakate	-17 621	-18 258
Verotulot	10263	9355
Valtionosuudet	10534	8632
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	7	9
Muut rahoitustuotot	61	57
Korkokulut	-71	-116
Muut rahoituskulut	0	0
Vuosikate	3 173	-321
Poistot ja arvonalentumiset	-1131	-751
Satunnaiset tuotot	0	0
Satunnaiset kulut	0	0
Tilikauden tulos	2 042	-1 072
Tilinpäätössiirrot		
Tilikauden yli- /alijäämä	2 042	-1 072
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	10,5 %	13,0 %
Vuosikate/Poistot, %	280,5 %	-42,7 %
Vuosikate, €/asukas	1193	-119
Asukasmäärä	2660	2700

Huomioitavaa tuloksen muodostumisessa

Kirjanpitolautakunta on vuonna 2019 antanut yleisohjeen kunnan ja kuntayhtymän tuloslaskelman laatimisesta. Ohjeen mukaan kunnassa satunnaisiksi tuotoiksi ja kuluiksi katsotaan sellaiset tulot ja menot, jotka perustuvat kunnan tavanomaisesta toiminnasta poikkeaviin, kertaluonteisiin ja olennaisiin tapahtumiin. Ne on perusteltua esittää omana ryhmänä vuosikatteen jälkeen, mikäli niiden määrä vuosikatteeseen suhteutettuna on olennainen. Näin vuosikatteen vertailtavuus eri vuosien välillä paremmin toteutuu.

Tuloslaskelma ei sisällä kunnan sisäisiä tuottoja ja kuluja. Toimintatuottojen osuus toimintakuluista oli 10,45 %. Toimintakulut laskivat 1,305 milj. euroa vuoteen 2019 verrattuna. Toimintakate, joka osoittaa verorahoituksen tarpeen kunnan toiminnan kattamiseen parani 0,637 milj. euroa.

Verotulot olivat 10,263 milj. euroa ja ne lisääntyivät edelliseen vuoteen verrattuna 0,908 milj. euroa eli n. 9,71 %. Valtionosuuksia saatiin 10,534 milj. euroa, sisältäen harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta 0,370 milj. euroa. Lisäystä oli 22,03 %. Rahoitustuotot ja –kulut toteutuivat edelliseen vuoteen verrattuna pienempänä ja olivat 0,003 milj. euroa. Suunnitelman mukaisia poistoja kirjattiin 0,602 milj. euroa sekä arvonalentumisia 0,529 milj. euroa.

3.2 Toiminnan rahoitus

Tulorahoitus (toiminnan rahavirta) oli vuonna 2020 3,173 milj. euroa. Tulorahoituksen korjauserissä toiminnan rahavirrasta poistetaan vuosikatteeseen sisältyvät pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja – tappiot, jotka siirretään alaspäin pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustuloihin. Toiminnan ja investointien kassavirta oli 1,513 milj. euroa.

Investoinnit olivat -1,674 milj. euroa. Rahoitusosuuksia saatiin 0,013 milj. euroa investointeihin. Investointimenojen netto oli 1,646 milj. euroa. Tulorahoituksen korjauseriin kirjattiin tuloja myyntivoitoista 0,005 milj. euroa.

Investointien tulorahoitus, %

= $100 \cdot \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus -tunnusluku määrittää osuuden, joka investointien omahankintahinnasta on rahoitettu tulorahoituksella. Jos luku on alle 100 %, niin investointeja täytyy rahoittaa pääomarahoituksella eli omaisuuden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien tulorahoitus oli 191 % vuonna 2020, joka tarkoittaa, että investointeja voitiin rahoittaa tulorahoituksella.

Laskennallinen lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on suurempi kuin 1.

Jos tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Hartolan kunnan laskennallinen lainahoitokate oli 2,2 vuonna 2020.

Kassan riittävyys pv = $365 \times \text{Kassavarat} / \text{Kassasta maksut}$

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT		
	2020	2019
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	3173	-322
Satunnaiset erät, netto	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-19	-1
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-1674	-555
Rahoitusosuudet investointeihin	13	52
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	20	3855
Toiminnan ja investointien kassavirta	1 513	3 029
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0	-5
Antolainasaamisten vähennykset	8	8
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2700	1500
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1091	-4897
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-1500	2000
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-15	-22
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0
Saamisten muutos	-590	139
Korottomien velkojen muutos	64	-840
Rahoituksen rahavirta	-424	-2 117
Rahavarojen muutos	1 089	912
Rahavarat 31.12.	2356	1267
Rahavarat 1.1.	1267	354
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	3 471	-1 552
Investointien tulorahoitus, %	191	-64
Laskennallinen lainanhoitokate	2,2	0,3
Kassan riittävyys, pv	38	20
Asukasmäärä	2660	2700

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Kassasta maksut kootaan seuraavista tilikauden tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä:

Tuloslaskelmasta:

Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön

Korkokulut

Muut rahoituskulut

Rahoituslaskelmasta:

Investointimenot

Antolainojen lisäys

Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

3.3 Rahoituslaskelma ja sen muutokset

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset, pääoman lisäykset ja palautukset käyvät ilmi rahoituslaskelmasta.

Toimintakertomuksessa tasetiedot tulee esittää siten eriteltynä, että niistä voidaan laskea taseen tunnusluvut. Toimintakertomuksen tasetarkastelu voidaan tehdä miljoonan tai tuhannen euron tarkkuudella. Kuntajaoston taseen laatimisesta antaman yleisohjeen mukaisesti tarkemmin eritelty, sentin tarkkuudella laadittu tase esitetään tasekirjan tilinpäätöslaskelmat osassa.

Taseen tunnuslukujen laskentaperusteet:**Omavaraisuusaste, %**

$$= 100 * (Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)$$

Kaavassa koko pääoma tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selvitä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääristä 70 %:n omavaraisuutta, 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

$$= 100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot$$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon.

Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Hartolassa on hyvä elää!

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT			VASTATTAVAA		
	2020	2019		2020	2019
	1 000 €	1 000 €		1 000 €	1 000 €
VASTAAVAA			VASTATTAVAA		
A PYSYVÄT VASTAAVAT	16 377	15 870	A OMA PÄÄOMA	6 792	4 750
I Aineettomat hyödykkeet	91	43	I Peruspääoma	5530	5530
Aineettomat oikeudet	0	0	II Arvonkorotusrahasasto		
Tietokoneohjelmistot	91	43	III Muut omat rahastot		
II Aineelliset hyödykkeet	12 487	12 019	IV Edell. tilikausien yli-/alijäämä	-780	292
Maa- ja vesialueet	4198	4160	V Tilikauden yli-/alijäämä	2042	-1072
Rakennukset	4946	5354	B POISTOERO JA VAPAA- EHTOISET VARAUKSET		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1924	1609	C PAKOLLISET VARAUKSET	111	125
Koneet ja kalusto	24	33	D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	84	98
Muut aineelliset hyödykkeet	63	63	Valtion toimeksiannot	0	0
Ennakkomaksut ja keskener.hank.	1332	800	Lahjoitusrahastojen pääomat	84	98
III Sijoitukset	3 799	3 808	E VIERAS PÄÄOMA	13 368	13 195
Osakkeet ja osuudet	3437	3437	I Pitkäaikainen	8 915	7 382
Muut lainasaamiset	22	22	Lainat rah.- ja vak.laitoksilta	7676	5974
Muut saamiset	340	349	Lainat julkisyhteisöiltä	450	600
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	21	21	Liittymismaksut ja muut velat	769	766
Valtion toimeksiannot	0	0	Siirtovelat	20	42
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	21	21	II Lyhytaikainen	4 453	5 813
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	3 957	2 277	Lainat rah.- ja vak.laitoksilta	2993	4435
I Vaihto-omaisuus			Lainat julkisyhteisöiltä	150	150
Aineet ja tarvikkeet	0	0	Saadut ennakot	258	109
II Saamiset	1 601	1 010	Ostovelat	463	501
Pitkäaikaiset saamiset	547	394	Liittymismaksut ja muut velat	99	73
Myyntisaamiset	8	8	Siirtovelat	490	545
Lainasaamiset	378	215	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	20 355	18 168
Muut saamiset	161	171	TASEEN TUNNUSLUVUT		
Lyhytaikaiset saamiset	1 054	616	Omavaraisuusaste, %	33,80	26,30
Myyntisaamiset	351	261	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	57,36	63,17
Lainasaamiset	54	16	Kertynyt ylijäämä, 1 000 €	1 262	-780
Muut saamiset	536	101	Kertynyt ylijäämä, €/asukas	474,44	-288,89
Siirtosaamiset	113	238	Lainakanta 31.12., 1000 €	11 269	11 159
III Rahoitusomaisuusarvopaperit	0	0	Lainakanta 31.12. €/asukas	4 236	4 133
IV Rahat ja pankkisaamiset	2356	1267	Lainat ja vastuut, 31.12.	11 282	11 172
VASTAAVAA YHTEENSÄ	20 355	18 168	Lainat ja vastuut, €/asukas	4241,4	4137,8
			Lainasaamiset, 1000 €	22	22
			Asukasmäärä	2660	2700

Lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto-, ja muilla veloilla.

Lainat €/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainasaamiset 31.12.

Pysyviin vastaaviin merkityt antolainat kunnan omistamien tai muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

4. KOKONAISTULOT JA MENOT

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma on koottu sekä tuloslaskelmasta että rahoituslaskelmasta. Laskelma ei sisällä kunnan sisäisiä menoja eikä tuloja.

KUNNAN KOKONAISTULOT JA -MENOT			
	1 000 €		1 000 €
TULOT		MENOT	
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	2 063	Toimintakulut	19 684
Verotulot	10 263	./. Valmistus omaan käyttöön	-5
Valtionosuudet	10 534	Korkokulut	71
Korkotuotot	7	Muut rahoituskulut	0
Muut rahoitustuotot	61	Satunnaiset kulut	0
Satunnaiset tuotot	0	Tulorahoituksen korjaukset	14
Tulorahoituksen korjaukset		Pakollisten varausten muutos	
./. Pysyvien vastaavien		./. Pakollisten varausten lis./väh.	
hyödykkeiden luovutusvoitot	-5	./. Pysyvien vastaavien hyödyk-	
Investoinnit		keiden luovutustappiot	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	13	Investoinnit	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden		Investointimenot	1 674
luovutustulot	15	Rahoitustoiminta	
Rahoitustoiminta		Antolainasaamisten lisäykset	0
Antolainasaamisten vähennykset	8	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	1 091
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 700	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	2 000
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	500	Oman pääoman vähennys	0
Oman pääoman lisäykset	0		
Kokonaistuotot yhteensä	26 159	Kokonaismenot yhteensä	24 529

Täsmäytys:

Kokonaistulot - Kokonaismenot = 26159 - 24529 = 1630

Rahavarojen muutos - Muut maksuvalmiuden muutokset = 1089 - -541 = 1630

5. KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS

5.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisällyvistä yhteisöistä

Hartolan kunta ja sen määräysvallassa olevat tytäryhteisöt (yli 50 %) muodostavat kuntakonsernin, jossa on kolme osakeyhtiötä ja yksi säätiö. Kaikki tytäryhteisöt on yhdistelty konsernitilinpäätökseen. Konsernitilinpäätöksessä käsitellään lisäksi viisi kuntayhtymää.

Tytäryhteisöt, omistus yli 50 %	Kunnan omistusosuus	Yhdistely
Kiinteistö Oy Kuninkaanpitäjä	100 %	100 %
Kiinteistö Oy Vasalli	100 %	100 %
As Oy Vuorilaakso	72,50 %	100 %
Jorma Virtasen säätiö	100 %	100 %
Kuntayhtymät		
Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä	1,93 %	1,93 %
Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä	0,97 %	0,97 %
Vaalijalan kuntayhtymä	1,23 %	1,23 %
Itä-Suomen päihdehuollon kuntayhtymä	0,72 %	0,72 %
Päijät-Hämeen liitto	1,94 %	1,94 %
Osakkuusyhteisöt, omistus 20 - 50 %		
As Oy Yrittäjäkerho	34,00 %	
As Oy Sahakankaanmäki	41,00 %	
As Oy Yölintu	24,50 %	

YHDISTELMÄ KONSERINTILINPÄÄTÖKSEEN SISÄLTYVISTÄ YHTEISÖISTÄ

	Yhdistelty konsernitilinpäätökseen	
	<i>Yhdistetty (kpl)</i>	<i>Ei yhdistetty (kpl)</i>
Tytäryhteisöt		
Yhtiöt		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	3	
Säätiöt	1	
Kuntayhtymät	5	
Osakkuusyhteisöt		3
Yhteensä	9	3

Valtuusto linjaa uuden kuntalain 46 §:n mukaan kuntastrategiassa kunnan omistajapolitiikan. Siinä määritellään, millaista omaisuutta kunta hankkii ja missä tehtävissä ja hankkeissa kunta on mukana omistajana ja sijoittajana. Omistajaohjaus tarkoittaa uuden kuntalain 46 § mukaan toimenpiteitä, joilla kunta omistajan tai jäsenenä myötävaikuttaa yhtiön ja muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Omistajaohjauksella huolehditaan siitä, että kunnan omistaman yhteisön hallinnossa ja toiminnassa otetaan huomioon kunnan toiminnalle asetetut tavoitteet. Kunta on hyväksynyt omistajapolitiikan suuntaviivat kuntastrategiassa, joka on voimassa valtuustokauden loppuun.

Kunnan tytäryhteisön toimintaa ja konserniohjauksesta on määräykset kuntalain 47 §:ssä. Omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Kunnan tytäryhteisön toiminnassa on otettava huomioon myös yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Hartolan kunnan konserniohje on tullut 14.11.2018 ja se on päivitetty uuden kuntalain mukaiseksi.

5.2 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Kiinteistö Oy Kuninkaanpitäjä

Kiinteistö Oy Kuninkaanpitäjä on Hartolan kunnan 100 % omistama osakeyhtiö. Yhtiöllä on 11 asuintalokohdetta, joissa on 25 rivitalorakennusta ja 1 kerrostalo. Yhtiöllä on yhteensä 109 asuntoa, joita se vuokraa edelleen.

Asuntojen keskikoko on 60 m². Asuntojen vuokrausaste laski vuosina 2014 - 15 85 %:sta 63 %:iin, joka johti siihen, että yhtiö ajautui taloudellisiin vaikeuksiin vuoden 2015 aikana. Taustalla on väkiluvun väheneminen ja liian suuri asuntojen kokonaistarjonta suhteessa kysyntään. Vuonna 2020 kokonaisvuokrausaste on edelleen laskenut ja oli vuoden päättyessä 59 %.

Maaliskuussa 2016 yhtiö ja kunta neuvottelivat kiinteistöyhtiön toiminnan tervehdyttämisestä yhdessä Valtionkonttorin edustajien kanssa. Sen tuloksena yhtiö hakeutui Valtionkonttorin ja omistajan valvomaan vapaaehtoiseen tervehdyttämisohjelmaan, joka vahvistettiin syksyllä 2017 vuosiksi 2018 - 2030.

Keväällä 2016 kahden kerrostalon purkaminen Toritieltä oli osa tätä ohjelmaa. Purkamisen myötä poistui 49 tyhjää asuntoa ja käyttöaste nousi yli 80 %:iin. Samalla tarkistettiin yhtiön kaikki toiminnot, mukaan lukien lainaohjelmat. Näiden toimenpiteiden vaikutus näkyi heti yhtiön taloudessa, ja tämän jälkeen maksuvalmius on ollut hyvä. Vuonna 2019 vuokra-asuntojen kysyntä väheni edelleen ja tervehdyttämisohjelman toimenpiteiden aikataulua oli nopeutettava. Visantie 10:n kahden pienkerrostalon purkaminen toteutettiin vuonna 2020.

Asuntojen kysyntä väheni vuoden 2020 aikana ja seuraavina tervehdyttämistoimenpiteinä tehdään vuoden 2021 aikana Kaikulantie 94:n, Petäjistöntie 1 ja 5 rivitalojen purkaminen sekä Petäjistönkuja 2 - 8:n yhtiöittäminen/myynti.

Kunta pyrkii omilla toimenpiteillään edistämään yhtiön talouden tervehdyttämistä suunnittelukaudella.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella 2020

Tervehdyttämisohjelman mukaisia toimenpiteitä vietiin aktiivisesti eteenpäin, Visantien pienkerrostalot purettiin ja ARA:lta saatiin purkuavustusta 70 % purkukustannuksista.

Asuntojen kysyntä väheni vuoden 2020 aikana ja seuraavina tervehdyttämistoimenpiteinä tehdään vuoden 2021 aikana Kaikulantie 94:n, Petäjistöntie 1 ja 5 rivitalojen purkaminen sekä Petäjistönkuja 2 - 8:n yhtiöittäminen/myynti.

Purettaville kohteille haetaan ARA:lta purkuluvat ja purkuavustukset sekä Valtiokonttorilta purettavien kohteiden lainojen anteeksiantoa.

Yhtiö on käynnistänyt Petäjistönkuja 2 - 8 yhtiöittämisen ja tavoitteena on, että vuoden 2021 kuluessa saadaan perustettava asunto-osakeyhtiö siihen kohdistuvine lainoineen irrotettua yhtiöstä.

Näiden toimenpiteiden jälkeen yhtiön asuntojen käyttöaste saadaan nousemaan noin 90 %:iin ja vuokrilla pystytään kattamaan normaalit kiinteistönhoitokulut sekä lainojenhoitokulut.

Seuraavina vuosina on seurattava kunnan asukasmäärän kehitystä ja vuokra-asuntojen kysyntää. Jos asukasmäärä ja kysyntä edelleen vähenee, on tervehdyttämistoimia jatkettava purkamalla kohteita. Vuokraustoiminnan on oltava taloudellisesti kestävällä pohjalla ja se on mahdollista vain, jos asuntojen käyttöaste on noin 90 % tai sen yli.

Kiinteistö Oy Vasalli

Koy Vasalli on Hartolan kunnan elinkeinopoliittisten tavoitteiden toteuttaja, jonka strateginen tavoite on madaltaa yritysten kynnystä luoda tai kehittää toimintaansa Hartolassa. Käytännössä tämä tarkoittaa toimitilojen järjestämistä yrityksille.

Koy Vasallin rooli on ollut tuoda vaihtoehtoja yritysten toimitilaratkaisuihin sekä rahoituksellisesti kuin toiminnallisestikin. Yhtiön tavoitteena on olla tarvittaessa aktiivinen kumppani yritykselle toimitilojaan kehittäessä. Keskeinen haaste yhtiön toiminnassa on saada rahoituskulut ja vuokratuotot synkronoimaan niin että yhtiö itse sekä sen vuokralaiset pystyisivät suunnittelemaan pitkäjänteisesti toimintansa ja taloutensa.

Kiinteistöyhtiön tehdasvuokralaisilla on hyvä vire ja toimintoja kehitetään. Haasteena on investointien rahoituksen jakaminen yhtiön ja vuokralaisen kesken sekä vastuiden sitominen vuokrasopimukseen.

Vuokralaisten löytäminen tyhjilleen jääviin kiinteistöihin on ongelma ja silloin varsinkin elinkaarensa loppupuolella olevien kiinteistöjen tappiollinenkin myynti voi olla perusteltua.

- Vuokrattavia tiloja 45.778 m²
- Vuokralaisia 13
- Käyttöaste 93,8 %

Olennaiset tapahtumat tilikaudella 2020

Leipomokiinteistö on vajaakäytöllä, kun vuonna 2019 solmituista vuokrasopimuksista vain toinen johti toiminnan aloittamiseen. Isomman osan kiinteistöistä vuokrannut elintarvikealan yrittäjä ei aloittanut toimintaansa ja sopimus jouduttiin purkamaan 30.9.2020 maksamattomien vuokrien vuoksi. Toinen yrittäjä aloitti toimintansa syksyllä 2019 ja toiminta jatkuu. Leipomoon vuokralaisille tehdyt tilajärjestelyt ja tilakustannukset rasittavat edelleen yhtiötä. Järjestelyt tehtiin ilman ulkopuolista rahoitusta ja se näkyy edelleen selvästi yhtiön kassatilanteessa.

Muilla vuokralaisilla, palkkitehtaalla ja talotehtaalla on ollut hyvä tilauskanta ja toiminta nousujohteista. Talotehtaan kanssa solmittiin viisivuotinen jatkovuokrasopimus vuoden lopulla.

Yhtiö myi vuoden 2020 lopulla omistamansa Kulmatien asuin- ja rivitalotontit Hartolan kunnalle.

Olennaiset tapahtumat tilikauden päättymisen jälkeen ja arvio tulevasta kehityksestä:

Leipomokiinteistöön pyritään aktiivisesti löytämään vuokralaisia, joskin vuokralaisnäkyvät eivät ole kovin hyvät. Leipomokiinteistö rasittaa raskaasti yhtiön taloutta. Leipomokiinteistön vuokratasoa pidetään liian korkeana ja yhtiö on käynnistänyt omistajan kanssa neuvottelut järjestelyistä, joilla vuokratasoa pystyttäisiin alentamaan.

Muiden kiinteistöjen käyttöaste pysyy vuokrasopimusten perusteella edelleen korkeana ja kohdekohtainen kannattavuus on kunnossa.

5.3 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernivalvonnassa on erotettava kuntakonsernin yhteisöjen operatiivinen, jatkuva valvonta, jonka vastuu kunnassa on viranhaltijoilla. Konsernivalvonnasta vastaa kunnanjohtaja ja kunnanhallitus. Konsernivalvonnassa ei ole havaittu merkittäviä puutteita vuoden 2020 aikana. Valvonta on ollut jälkikäteistä, ei niinkään ennakoivaa ja suunnitelmallista.

Kunnanhallitus valitsee toimikaudekseen, joka on neljä (4) vuotta, edustajat eri osakeyhtiöiden yhtiökokouksiin. Yhtiökokous valitsee yhtiöiden hallitukset, ellei yhtiöjärjestyksessä ole muuta määrätty.

Kuntayhtymän ylintä päätösvaltaa käyttää yhtymävaltuusto tai yhtymäkokous. Yhtymävaltuuston jäsenet valitsee kukin jäsenkunta perussopimuksessa sovitulla tavalla (KuntaL 58.2§). Kuntalain 69.1 § mukaan kunnanhallitus valitsee yhtymäkokousedustajat. Yhtymäkokousedustajan kuhunkin kokoukseen valitsee jäsenkunnan kunnanhallitus.

Toimivallan ja –vastuunjako konserniohjauksessa

Kunnalla on kaksi merkittävää tytäryhteisöä eli Kiinteistö Oy Kuninkaanpitäjä ja Kiinteistö Oy Vasalli. Ohjeiden anto tytäryhteisölle on ollut riittävää kertomusvuoden aikana.

Konsernitavoitteiden asettaminen

Kiinteistö Oy Kuninkaanpitäjä toteuttaa kunnan asuntopolitiikkaa ja huolehtii kunnan vuokra-asuntojen vuokraustoiminnasta. Yhtiön toiminta on luonteeltaan sosiaalista vuokraustoimintaa ja yhtiön tavoitteena on tehdä positiivinen tulos.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet:			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Hallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Tarjota viihtyisiä asumiskokemuksia	Käyttöasteen nostaminen	Käyttöaste >80 %	Hinta/laatusuhteen parantaminen
Strategiset tavoitteet vuosille 2019 - 2021			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Hallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Kiinteistöyhtiön taloudellinen tervehdyttäminen	Asuntojen määrän ja laadun sopeuttaminen tilanteeseen	Käyttöaste > 80 %	Asuntojen purkaminen ylikapasiteetin purku
Asuntojen vuokrauksen tehostaminen	Kassavirran tasapainottaminen	Tulos >< lyhennykset	Saneerausohjelma päivitetty
	Asuntojen kunto ja laatu vastaa kysyntää		Remontointi

Kiinteistö Oy Vasalli toteuttaa kunnan elinkeinopolitikkaa ja se huolehtii osaltaan toimitilojen tarjonnasta yrityksille. Yhtiön tavoitteena on liiketoiminnallisesti kannattava toimitilojen vuokraus.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet: Hartolassa on hyvä elää			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Hallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Tarjota räätälöityjä toimitiloja yrityksille	Olla näkyvästi varteenotettava vaihtoehto yrityksille	Käyttöaste >95 %	Toimitilamarkkinointi
Strategiset tavoitteet vuosille 2019 - 2021			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Hallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Säilyttää tilojen vetovoimaisuus	Vastata yrityksiin haasteisiin	Käyttöaste >95 %	Operoida aktiivisesti yritysten kanssa Markkinointia/näkyvyyttä lisätään

Kiinteistö Oy Vuorilaakso

Yhtiö omistaa Hartolan Vuorenkylässä tilan Hokkala ja sillä olevasta neljästä rivitaloasunnosta kolme, joista yksi huoneisto on kerhotilana. Yhtiö on taloudellisesti hyvässä kunnossa ja vuonna 2020 kunta teetti omistamiinsa osakkeisiin kuntoarvion myyntitarkoitusta varten. Kuntoarvion perusteella kiinteistö ja huoneistot ovat ikäänsä nähden normaalissa kunnossa. Yhtiö on kunnan 75 %:sti omistama osakeyhtiö, jonka hallituksessa on 2 kunnan edustajaa. Yhtiön isännöitsijänä toimii Joutsan Isännöintipalvelu Oy/Jorma Lehtosaari kesästä 2019 alkaen.

Jorma Virtasen Säätiö

Jorma Virtanen (aikaisemmin Jalmary Virtanen) syntyi vuonna 26.6.1910 Hartolassa nykyisen Pertunmaan kunnan alueella. Hän kävi kansakoulun Hartolan Riihiniemen koulussa. Jorma Virtanen teki pääosan työurastaan opettajana Lahdessa. Hän kuoli Lahdessa 7.10.2001 ja haudattiin Hartolaan. Hän testamenttasi 12.3.1999 tehdyssä testamentissaan osan omaisuudestaan Hartolan kunnalle ”joka muodostakoon tästä omaisuudesta nimeäni kantavan rahaston käytettäväksi Hartolan kunnan Riihiniemen koulun, jota koulua olen aikoinani itsekin käynyt, oppilaiden myöhempiä opintoja tukemaan. Hartolan kunnan on säilytettävä jälkeeni jättämäni omaisuutta huolellisesti ja suojattava se mahdollisimman hyvin rahan arvon huononemista vastaan. Vuosittain voidaan tämän omaisuuden tuotosta jakaa enintään vuotuista tuottoa vastaava määrä joko yhtenä tai useampana stipendinä Riihiniemen kylän nykyisessä koulussa tai sen sijalle mahdollisesti tulevassa koulussa koulunkäyntinsä aloittaneiden tai muiden sitä koulua käyneiden oppilaiden kotimaassa tapahtuvien opintojen rahoittamista varten.” Hartolan kunnanvaltuusto on päättänyt Jorma Virtasen Säätiön perustamisesta vuonna 2002. Säätiö on rekisteröity vuonna 2004.

Hartolassa on hyvä elää!

Jorma Virtasen Säätiön hallituksen jäseninä toimivat asemansa perusteella Hartolan kunnan kunnanhallituksen puheenjohtaja, kunnanjohtaja sekä Hartolan kunnan Riihiniemen koulun tai sen sijalle tulleen koulun johtaja. Jorma Virtasen perintökaaren mukaiset oikeudenomistajat nimeävät hallitukseen kaksi jäsentä.

Säätiö on jakanut stipendejä vuosittain vuodesta 2005 lähtien Riihiniemen koulua käyneille opiskelijoille. Vuodesta 2019 lähtien säätiön hallitus on jakanut stipendejä myös Riihiniemen koulun sijalle tulleen Hartolan yhtenäiskoulun opiskelijoille. Stipendejä on jaettu peruskoulun päättämisen jälkeisiin opintoihin (lukio, ammatilliset opinnot) sekä korkeampiin opintoihin. Stipendien suurus on ollut 200 - 1 000 euroa. Säätiön hallitus päättää vuosittain stipendien jakamisesta. Etusijalla ovat säätiön sääntöjen mukaan hyväkäytöksiset ja opinnoissaan menestyneet hakijat. Vuonna 2020 apurahahakemuksia saapui yhteensä kahdeksan ja stipendejä jaettiin kuudelle opiskelijalle yhteensä 2 100 euroa.

Säätiön taseen loppusumma oli vuoden 2020 lopussa 504 047,60 euroa ja säädepääoman määrä 411 987,54 euroa. Aikaisemmilta vuosilta kertynyttä ylijäämää on taseessa 72 771,25 euroa, tilikauden ylijäämä oli 19 288,81 euroa.

Riskien hallinta tytäryhteisöissä

Vuonna 2007 on laadittu riskianalyysi Hartolan kunnan takauksista Kiinteistö Oy Kurpan ja Kiinteistö Oy Vasallin osalta. Vuonna 2008 Kiinteistö Oy Kurppa on fuusioitunut Kiinteistö Oy Vasalliin. Tytäryhteisöt ovat pyrkiineet vähentämään rahoitusriskejä mm. lainojen korkosuojauksilla.

Riskien hallintakeinot:

- Luodaan yleisen taloustilanteen vaihteluja tasaava talousmalli, jonka pohjana ovat pitkäaikaiset, tilanteessa elävät vuokrasopimukset, jotka vastaavat rahoituskulujen muutoksiin.
- Yritysten tilanteiden tuntemuksen kautta ennakoidaan tulevaa ja reagoidaan nopeasti näköpiirissä oleviin tilanteisiin.
- Olla aktiivisesti yhteydessä rahoittajiin ja ennakoidaan näköpiirissä olevat muutokset sekä erilaisilla rahoittajien tarjoamilla korkojohdannais- ja korkosuojaussopimuksilla tasata vaihteluja.
- Vahinkotilanteiden riskiä minimoidaan riittävän kattavilla vahinkovakuutuksilla, joka käytännössä tarkoittaa kiinteistöjen täysarvovakuutuksia.

5.4 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

HARTOLAN KUNTAKONSERNI	TULOSLASKELMA	
	2020	2019
Toimintatuotot	19 937 064,69	20 524 211,63
Toimintakulut	-36 440 167,95	-37 663 518,58
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	937,73	5 954,66
Toimintakate	-16 502 165,53	-17 133 352,29
Verotulot	10 262 854,15	9 355 050,02
Valtionosuudet	10 533 798,00	8 631 788,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	19 599,49	17 101,05
Muut rahoitustuotot	209 089,30	83 942,08
Korkokulut	-182 525,68	-236 527,37
Muut rahoituskulut	-10 255,32	-25 786,51
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	35 907,79	-161 270,75
Vuosikate	4 330 394,41	692 214,98
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 826 039,23	-1 922 874,41
Tilikauden yli-/alipariarvot	0,00	-6 395,06
Arvonalentumiset	-528 503,43	0,00
Satunnaiset erät	61 343,53	-20 599,58
Tilikauden tulos	2 037 195,28	-1 257 654,07
Tilinpäätössierrot	105 418,64	9 405,58
Vähemmistöosuudet	-38 525,77	-38 028,26
Tuloksen oikaisuerät		
Tilikauden ylijäämä	2 104 088,15	-1 286 276,75
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	54,71	54,49
Vuosikate/Poistot, %	237,15	36,00
Vuosikate, €/asukas	1 627,97	256,38
Asukasmäärä 31.12	2660	2700

HARTOLAN KUNTAKONSERNI		RAHOITUSLASKELMA	
	2020	2019	
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	4 330 394,41	692 214,98	
Satunnaiset erät	61 343,53	-20 599,58	
Tulorahoituksen korjauserät	-58 450,45	-67 486,43	
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-2 534 619,55	-1 116 474,52	
Rah.osuudet iv. menoihin	17 406,34	70 594,17	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	87 555,59	3 858 021,87	
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 903 629,87	3 416 270,49	
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	377 951,59	-4 926,64	
Antolainasaamisten vähennykset	-9 643,90	12 244,44	
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 325 309,76	-2 076 256,82	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 867 676,65	-2 175 808,18	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-1 102 481,51	2 020 556,02	
Oman pääoman muutokset	-18 409,06	0,00	
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	1 342,66	-31 717,80	
Vaihto-omaisuuden muutos	-99 036,10	8 510,37	
Saamisten muutos	199 637,55	-168 222,53	
Korottomien velkojen muutos	384 470,89	-858 387,04	
Rahoituksen rahavirta	191 465,23	-3 274 008,18	
Rahavarojen muutos	2 095 095,10	142 262,31	
Rahavarat 31.12.	4 574 338,40	2 479 243,30	
Rahavarat 1.1.	2 479 243,30	2 336 980,99	
	2 095 095,10	142 262,31	
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT			
Investointien tulorahoitus, %	178,23	24,62	
Lainanhoitokate	2,20	0,38	
Kassan riittävyys, pv	40,32	21,95	

HARTOLAN KUNTAKONSERNI		TASE	
VASTAAVAA		2020	2019
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineettomat hyödykkeet			
	Aineettomat oikeudet	102 371,56	60 391,48
	Muut pitkävaikutteiset menot	1 956,29	2 047,85
	Ennakkomaksut	7 809,26	
		112 137,11	62 439,33
Aineelliset hyödykkeet			
	Maa- ja vesialueet	5 110 503,89	5 094 786,37
	Rakennukset	21 170 325,12	22 473 288,22
	Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 949 639,33	1 634 372,01
	Koneet ja kalusto	390 441,82	437 046,19
	Muut aineelliset hyödykkeet	275 204,14	335 313,79
	Ennakkomaksut ja keskeneräiset	2 219 402,24	1 096 126,29
		31 115 516,54	31 070 932,87
Sijoitukset			
	Osakkuusyhteisöosuudet	508 298,46	497 908,83
	Muut osakkeet ja osuudet	875 575,44	880 242,89
	Muut lainasaamiset	-307 594,73	52 552,62
	Muut saamiset	347 035,03	355 195,37
		1 423 314,20	1 785 899,71
Pysyvät vastaavat yhteensä		32 650 967,85	32 919 271,91
TOIMEKSIANOJEN VARAT		46 800,13	28 815,78
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Vaihto-omaisuus		206 790,65	107 754,55
Saamiset			
	Pitkäaikaiset saamiset	677 025,00	544 983,51
	Lyhytaikaiset saamiset	1 851 459,38	2 183 138,42
		2 528 484,38	2 728 121,93
Rahoitusarvopaperit		1 270 156,19	327 619,80
Rahat ja pankkisaamiset		3 304 182,21	2 151 623,50
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHT		7 309 613,43	5 315 119,78
VASTAAVAA YHTEENSÄ		40 007 381,41	38 263 207,47

HARTOLAN KUNTAKONSERNI	TASE	
VASTATTAVAA	2020	2019
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	5 530 210,15	5 530 210,15
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat	411 987,54	411 987,54
Arvonkorotusrahasto	0,00	0,00
Muut rahastot	491 601,12	496 256,10
Ed.tilikausien yli/-alijäämä	-626 636,49	646 481,84
Tilikauden yli/-alijäämä	2 104 088,15	-1 286 276,75
Oma pääoma yhteensä	7 911 250,47	5 798 658,88
VÄHEMMISTÖOSUUDET	50 679,42	49 984,54
VARAUKSET		
Kertynyt poistoero	69 646,64	42 098,10
Vapaaehtoiset varaukset	412 827,87	546 371,07
Pakolliset varaukset	280 545,24	308 927,48
	763 019,75	897 396,65
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	160 815,68	141 488,67
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Pitkäaikainen korollinen vieras p-oma	21 648 748,07	21 248 238,39
Pitkäaikainen koroton vieras p-oma	790 742,14	809 039,35
Lyhytaikainen		
Lyhytaikainen korollinen vieras p-oma	4 526 735,66	5 572 093,74
Lyhytaikainen koroton vieras p-oma	4 155 390,22	3 746 307,05
Vieras pääoma yhteensä	31 121 616,09	31 375 678,53
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	40 007 381,41	38 263 207,27
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma: Jorma Virtasen Säätiö 411.987,54 euroa		
Konsernitaseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	21,81	17,63
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	76,41	81,47
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	1476	-639
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas	555,43	-236,96
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	26 175	26 820
Konsernin lainat, €/asukas	9840	9933
Lainat ja vuokravastuut, 31.12.	29 058 508	27 582 717
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	10 924	10 216
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	-308	53
Kunnan asukasmäärä	2660	2700

6. TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEET

6.1 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

Kunnanhallituksen on kuntalain 110 §:n 3 momentin mukaan tehtävä toimintakertomuksessa tai sen antamisen yhteydessä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä ja talouden tasapainottamista koskevista toimenpiteistä.

Kunnanhallitus esittää valtuustolle tilikauden tuloksen käsittelystä seuraavaa:

- *Vuoden 2020 ylijäämä on -2.041.992,27 euroa, joka kirjataan omaan pääomaan alijäämätilille. Kirjauksen jälkeen kunnalla on taseessa 31.12.2020 ylijäämää 1.262.001,19 euroa*

Kuntalain 115 § mukaan toimintakertomuksessa on tehtävä selkoa talouden tasapainottamisen toteuttamisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Valtuusto teki 12.9.2020 päätöksen siitä, miten alijäämä tullaan kattamaan kuntalain mukaan 4 vuoden aikana.

Edellisellä tilikaudella kunnalla oli kattamatonta alijäämää, jonka vuoksi vuonna 2019 on laadittu erillinen suunnitelma talouden tasapainottamiseksi. Vuonna 2020 tilinpäätöksessä taseessa ei ole enää kattamatonta alijäämää, eikä vuoden 2021 osalta ole odotettavissa alijäämää. Vuoden 2021 talousarvio laadittiin 151.094 euroa ylijäämäiseksi, mutta suunnitelmavuosi 2022 on lievästi alijäämäinen ja vuosi 2023 puolestaan ylijäämäinen.

Kunnanhallitus on noudattanut valtuuston 12.9.2019 hyväksymää ohjelma talouden tasapainottamiseksi seuraavasti:

1. Kunnanhallitus on laatinut vuoden 2020 talousarvion yhteyteen henkilöstösuunnitelman, jonka tavoitteena on sopeuttaa toimintaa vähentämällä 20 henkilötyövuotta vuosien 2020 - 2029 aikana. Vuoteen 2025 mennessä henkilöstön vähentämisellä tulee olemaan kumulatiivisena noin -1.620.000 euron vaikutus talouteen. Jos muutos onnistutaan tekemään etupainotteisesti, on hyötykin suurin. Vuonna 2020 on henkilöstösuunnitelman osalta edetty huomattavasti ja tavoite näyttää realistiselle.

2. Kiinteistökartoituksen tietojen siirto kartoitusaineistosta viranomaisrekistereihin on pitänyt olla valmiina 2020 loppuun mennessä, mikä ei ole toteutunut. Kunnanhallitus on antanut joka vuosi valtuustolle raportin siitä, miten kartoitus on edennyt ja mistä syystä se ei ole edennyt aikataulussa. Kunnan valitsema kartoitustapa on ollut niin työläs, ettei sitä ole voitu saada tehtyä vuoden 2020 loppuun mennessä. Jos olisi valittu jokin kevyempi kartoitustapa, olisi työ mahdollisesti jo valmis. Kuva-aineisto, jolla kartoitus voidaan tehdä taajama-alueelta, saatiin toimittajalta vasta vuoden 2020 lopulla. Jäljellä oleviin kartoittamatta oleviin alueisiin päästään paikan päälle työskentelemään keväällä 2021. Kartoituksen perusteella kiinteistövero on jäänyt saamatta huomattava määrä, joten kartoitustyö ei ole ollut turhaa. Kiinteistövero on kasvamaan päin ja odotuksena on, että sen taso tulee nousemaan noin 120.000 euroa/vuodessa sen jälkeen, kun kartoitustyö on valmis.

3. Kunta vähentää kiinteistöomistustaan seuraavissa kohteissa. Kiinteistöjen myynnin euromääräistä vaikutusta on vaikea arvioida, koska kiinteistöjen markkinahinta voi vaihdella. Mainittuja kohteita ei ole myyty vuonna 2020.

- kunnan suoraan omistamat asunnot asunto-osakeyhtiöissä myydään mahdollisuuksien mukaan markkinahinnalla
- terveysasemakiinteistö voidaan myydä terveyspalvelujen tuottajalle
- teknisen toimen varikosta voidaan luopua ja se voidaan myydä
- yksittäisten vähäisten maa-alueiden myyminen on suositeltavaa

4. Investointiohjelman tiukentaminen on toteutunut siten, että investointeihin varatuista määrärahoista vain puolet toteutettiin vuonna 2020.

- investointiohjelmaa tiukennetaan vuosille 2020 - 2025 siten, että vain välttämättömät investointikohteet toteutetaan
- Investointimäärärahat ovat tiukoilla, johtuen yhtenäiskoulun uudisrakennuksen rakentamisesta vuosina 2020 - 2021

5. Lautakuntien rekrytointiluvat on alistettu kunnanhallitukselle liittyen vakinaisen henkilöstön palkkaamiseen, oppisopimuskoulutukseen ottamiseen ja tilapäisen/toistaiseksi jatkuvaan henkilöstön vuokraamiseen tai tilapäiseen/toistaiseksi jatkuvaan ostopalveluhankintaan. Yli 6 kk kestävän määräaikaisen työntekijän/viranhaltijan palkkaaminen lautakunnan alaisella viranhaltijapäätöksellä on annettava kunnanhallitukselle tiedoksi.

6. Veroprosenttien korotukset on ollut viimesijainen keino talouden tasapainottamiseen.

7. Kriisikuntamenettelyssä 2006 - 2012 suunniteltua Suur-Savon Sähkö Oy:n osakkeiden myyntiä ei missään vaiheessa ole toteutettu. Kunnan on kuitenkin syytä seurata valppaana, miten kunnan omistamien 511 osakkeen arvo kehittyy muuttuvilla sähkömarkkinoilla. Hallituksella on ollut mahdollisuus valmistella Suur-Savon Sähkön osakkeiden myyntiä markkinahinnalla ja sijoittaa näistä saatu myyntivoitto uudelleen tuottavasti, mutta asia ei ole ollut ajankohtainen.

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

1. SEURANTAA KOSKEVA SÄÄNTELY

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota (KuntaL 110 §). Toteutumisvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen. Toteutumisvertailusta on käytävä ilmi ovatko menot, tulojen lisäksi, muutoin rahoitettu talousarviossa määritellyllä tavalla (113 §). Muulla rahoituksella tarkoitetaan tällöin rahavarojen käyttöä ja muita maksuvalmiuden muutoseriä rahoituslaskelmassa.

Talousarviossa on tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma, taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman liitteinä olevat tiedot, talousarvion toteutumisvertailu, toimintakertomus ja konsernitilinpäätös. Toteutumisvertailussa annetaan tietoja kunnan varainkäytöstä kunnan päättäjille, asukkaille ja sidosryhmille. Toteutumisvertailu laaditaan sillä tarkkuustasolla, jolla valtuusto on määrärahat ja tuloarviot hyväksynyt. Toimintakertomuksen

laatimisesta vastaa kunnanhallitus (kL 115 §). Toteutusvertailuun otetaan alkuperäinen talousarvio, talousarviomuutokset, muutettu talousarvio ja toteuma sekä poikkeama muutetun talousarvion ja toteuman välillä. Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen esitetään tulosaluetasolla.

Hartolan kunnanvaltuusto on vahvistanut määrärahat ja tuloarviot seuraaville tulosalueille:

Keskusvaalilautakunta	Vaalit
Tarkastuslautakunta	Hallinnon ja talouden tarkastus
Kunnanhallitus ja valtuusto	Valtuusto Kunnanhallitus Jaostot Keskushallinto Henkilöstöhallinto Elinkeinotoimi
Perusturvatoimi	Peruspalvelukeskus Erikoissairaanhoito Ympäristöterveydenhuolto
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	Sivistystoimen hallinto Varhaiskasvatus Esiopetus Perusopetus Vapaa sivistystyö
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
Tekninen lautakunta	Teknisen toimen hallinto Alueiden hoito Pelastustoimi

	ICT-palvelut
	Tilapalvelut
	Rakennukset
	Jaostot
Laitokset /taseyksiköt	Vesilaitos
	Viemärlaitos
	Satama
	Jätehuolto
	Maa- ja metsätilat
	Kurpan kaukolämpöjohto
	Haja-asutusalue vesihuolto
Ympäristölautakunta	Rakennusvalvonta ja ympäristötoimi
	Kaavoitus
Kunnanvaltuusto on vahvistanut määrärahat ja tuloarviot investointiosassa seuraaville hankkeille:	
	Irtain omaisuus
	Talonrakennus
	Julkinen käyttöomaisuus
	Vesilaitos
	Viemärlaitos

2. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Talousarvion toteutuminen

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota (Kuntal. 110§ 5. mom). Toteutumisvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden ja määrärahojen sekä tuloarvioiden toteutuminen. Toteutumisvertailussa on lisäksi käytävä ilmi, onko menot, tulojen lisäksi rahoitettu talousarviossa määrättyllä tavalla.

Toteutumisvertailun laadinnasta ovat vastanneet kunnanhallitus, tilivelvolliset toimielimet, sekä viranhaltijat. Selvitys tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa on annettu toimintakertomuksen

toteutumisvertailuosassa. Toteutumisvertailussa on mukana alkuperäinen talousarvio, talousarviomuutokset, muutettu talousarvio ja toteuma sekä poikkeama muutetun talousarvion ja toteutuman välillä.

Valtuuston hyväksymien tavoitteiden toteutuminen kunnan eri toimialueiden osalta on selvitetty toimintakertomuksessa. Kunnanvaltuuston vahvistamia määrärahoja ja niiden sitovuustasoja ei ylitetty vuonna 2020.

3. KÄYTTÖTALOUS

3.1 Vaalit

Toiminnan kuvaus

Keskusvaalilautakunnan tehtävänä on kunnan keskusvaalilautakunnalle ja äänestysalueiden vaalilautakunnalle sekä vaalitoimikunnille kuuluvien lakisääteisten tehtävien hoitaminen sisältäen kunnallisvaalit, europarlamenttivaalit ja valtiolliset vaalit. Vuonna 2020 ei järjestetty vaaleja

<i>Vaalit</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	10 421	0	0	0	0
* Sisäiset tulot					
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-7 428	0	0	0	0
* Sisäiset menot	-301	0	0	0	0
Toimintakate	2 692	0	0	0	0
* Poistot					
* Vyörytykset					
* Laskennalliset erät	-392			0	0
Kokonaiskustannukset	2 300	0	0	0	0

3.2 Hallinnon ja talouden tarkastus

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan toiminta perustuu kuntalain 14 luvun mukaisiin tehtäviin. Lautakunnan keskeisenä tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

Tarkastuslautakunta suorittaa pääosin ulkoista valvontaa ja antaa tarvittaessa ohjeita sisäisen valvonnan toteuttamisesta kunnassa. Tarkastuslautakunta valmistelee kunnanvaltuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Tilintarkastusyhteisönä on toiminut BDO Oy, vastaavana tilintarkastajana JHTT Janne Majoinen. Vuonna 2020 tarkastuslautakunta kokoontui 6 kertaa. Valtuustokauden 2017 - 2021 tarkastuslautakunta aloitti työnsä 1.6.2017.

<i>Tarkastuslautakunta</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot					
* Sisäiset tulot					
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-13 394	-13 046	-13 046	-12 317	-729
* Sisäiset menot	-14	-100	-100	-98	-2
Toimintakate	-13 408	-13 146	-13 146	-12 415	-731
* Poistot					0
* Vyörytykset					0
* Laskennalliset erät	-2 093			-2 074	2 074
Kokonaiskustannukset	-15 501	-13 146	-13 146	-14 488	1 342

3.3 Kunnanhallitus ja valtuusto

Kunnanvaltuusto

Kunnanvaltuuston tehtävänä on linjata kunnan toimintaa ja määritellä kunnan keskeiset tavoitteet. Valtuusto päättää hallinnon järjestämisestä, talouden, rahoituksen ja sijoitustoiminnan perusteista. Kunnanvaltuusto jakaa tavoitteiden saavuttamiseksi riittävät voimavarat ja resurssit hyväksymällä vuosittaisen talousarvion. Lisäksi valtuusto hyväksyy tilinpäätöksen ja päättää tilivelvollisten vastuuvapaudesta. Valtuuston toiminta perustuu kuntalain 14 § säännöksiin ja se vastaa kunnan strategisesta päätöksenteosta ja koko kuntakonsernin tavoitteiden asettamisesta, toiminnan ja talouden tasapainosta, sekä toiminnan arvioinnin ja seurannan järjestämisestä.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Valtuusto kokoontui 4 kertaa vuonna 2020 ja varsinaisten kokousten lisäksi pidettiin 1 valtuustoseminaari, jossa käsiteltiin kunnan kehittämistä ja ajankohtaisia valmisteilla olevia asioita.

<i>Valtuusto</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot					
* Sisäiset tulot					
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-22 137	-25 140	-25 140	-10 937	-14 203
* Sisäiset menot	-309	-800	-800	-807	7
Toimintakate	-22 446	-25 940	-25 940	-11 745	-14 195
* Poistot					0
* Vyörytykset	-32 970	-26 996	-26 996	-41 782	14 786
* Laskennalliset erät	-1 205			-338	338
Kokonaiskustannukset	-56 621	-52 936	-52 936	-53 864	928

Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen tehtäviin kuuluvat kuntakonsernin hallinnon, talouden ja henkilöstöhallinnon johtaminen ja kunnanvaltuuston asioiden valmistelu. Kunnanhallitus vastaa valtuuston päätösten valmistelusta ja täytäntöönpanosta. Kunnanhallituksen tärkeimpänä tavoitteena on vuotuisen talousarvion tulojen ja menojen pitäminen tasapainossa ja edellisten tilikausien alijäämän kattaminen. Kunnanhallituksen kokouksia oli 20 kpl, jonka lisäksi järjestettiin ns. iltakouluja.

Strategiset tavoitteet vuosille 2020 - 2022		
Tavoitteiden toteutuminen vuonna 2020		
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo toteutunut/ei toteutunut	Toimenpiteet/tulokset
Kuntayhtymät	Sopimukset	PHHYKYN omistajaohjausstrategia. Pelan maksuosuuksien muutos.
Tytäryhtiöt toteuttavat kunnan asettamia tavoitteet	Tytäryhtiöiden tilikauden tulos	Saneerausohjelmaa jatkettu Lainajärjestely Kikulle ja uusi tj. Vasallin tulos tappiollinen Kuninkaanpitäjän tulos voitollinen
Päätöksenteon avoimuus ja vuorovaikutuksen vahvistaminen kuntalaisten kanssa	Kuntalaiskyselyt/tilaisuudet Tiedottaminen Jalkautumiset	Vapaa-asukaskysely Koronatiedotus kuntalaisille. Tiedotuslehti 2 krt/vuosi Kuntalaistilaisuudet estyivät koronan vuoksi Osallistava budjetointi kokeiluna käyttöön Kunnan edustaja vapaa-ajanasukasyhdistyksen hallitukseen. Jalkautuminen torille elokuussa
Tase on ylijäämäinen valtuustokaudella 2020 - 2022 Rahoituskulujen hallinta	Kumulatiivinen yli/alijäämä Hallituksen iltakoulut	Tilikauden tulos + 2 milj. euroa. Henkilöstösuunnitelma toteutunut Lainoissa tarvittavat korkosuojaukset
Kuntayhteistyömahdollisuuksien selvittäminen pidemmällä tähtäimellä toimialasta riippumatta		Rakennusvalvonnan kuntayhteistyön valmistelu (2 vaihtoehtoa) Kuntayhteistyöselvitys Sysmän kunnan kanssa.
Sosiaali- ja terveystaluiden kuntayhteistyön vahvistaminen Sysmän kanssa		Kuntayhtymä kilpailutti avosairaanhoidon palvelut, yhteistyösopimus Sysmän kanssa ei toteutunut.
Kustannustehokas palvelurakenne suhteessa väestönkehitykseen Oikea, ajantasainen palvelujen ja toiminnan mitoitus	Henkilöstömitoitus	Henkilöstökulujen väheneminen 20 henkilötyövuodella vuoteen 2025 mennessä on edelleen realistinen tavoite

Hartolassa on hyvä elää!

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vaikuttavuuden seuranta	Ks. Hyvinvointikertomus	Ks. Hyvinvointikertomus
Työllisyyden hoidossa tehdään tiivistä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa	Työttömyysprosentti Aktivointiaste	Tukirinkihanke, Nelinvoimaa -hanke, työllisyyskoordinaattori. Työllisyys parani loppuvuotta kohti.

<i>Kunnanhallitus</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	9 283			-3 325	3 325
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-178 993	-173 334	-173 334	-182 753	9 419
* Sisäiset menot	-1 124	-2 122	-2 122	-1 570	-552
Toimintakate	-170 834	-175 456	-175 456	-187 649	12 193
* Poistot					0
* Vyörytykset	-33 741	-37 956	-37 956	-20 898	-17 058
* Laskennalliset erät	-5 926			-7 996	7 996
Kokonaiskustannukset	-210 502	-213 412	-213 412	-216 543	3 131

3.4 Jaostot

Henkilöstöjaosto

Ratkaisee ja päättää asiat, jotka koskevat virkaehtosopimusten määräysten soveltamista, paikallisen virka- ja työehtosopimuksen tekemistä, harkinnanvaraisia palkkoja, henkilökohtaisen harkinnanvaraisen lisän myöntämistä, henkilöstön nimikemuutoksia, harkinnanvaraisia palkallisia virka- ja työvapaata ja sivutoimilupia. Henkilöstöjaoston esittelijänä toimii hallintojohtaja.

Henkilöstöjaosto kokoontui neljä kertaa.

<i>Henkilöstöjaosto</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot					0
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-685	-800	-800	-700	-100
* Sisäiset menot					
Toimintakate	-685	-800	-800	-700	-100
* Poistot					0
* Vyörytykset					0
* Laskennalliset erät					0
Kokonaiskustannukset	-685	-800	-800	-700	-100

3.5 Keskushallinto

Toiminta-ajatus

Keskushallinnon tulosalue sisältää koko kuntakonsernin, joka rakentuu kunnanvaltuuston, kunnanhallituksen, kunnanjohtajan sekä konsernihallinnon johdon muodostamasta kokonaisuudesta. Keskushallinto sisältää yleisen luottamushenkilöhallinnon, hallinto- ja toimistopalvelut, yhteispalvelupisteen, kahvion ja muut palvelut. Keskushallintoon sisältyy myös vanhus- ja vammaisneuvoston toimintaan varattu määräraha.

Vanhus- ja vammaisneuvosto

Vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontui vuonna 2020 viisi kertaa. Vanhus- ja vammaisneuvosto osallistui valtuustoseminaariin sekä keskustelutilaisuuksiin. Vanhus- ja vammaisneuvosto on ollut ratkaisevassa roolissa asiointiavustaja -palvelun ja Juttutuvan toteutuksessa. Asiointiavustajan työtä jatkettiin Alatalon vanhustentalosäätiön ja kunnan yhteistyöllä syksystä 2020 sen oltua tilapäisesti keskeytyksessä keväällä 2020. Korona vaikeutti vanhus- ja vammaisneuvoston aktiivista toimintaa ikäihmisten parissa eikä vanhusten viikon tapahtumia pystytty järjestämään. Syksyllä 2020 päätettiin tarjota ikäihmisille maksuttomat kenkien liukuesteet yhteistyössä Hartolan apteekin kanssa.

Yhteispalvelupiste

Neuvonnassa on yhteispalvelupiste, josta vastaa palvelusihteerin. Vuonna 2020 25 % palvelusihteerin palkkauksesta oli kohdistettu yhteispalvelupisteeseen. Kunnalle maksetaan korvausta yhteispalvelupisteen hoidosta vuodessa n. 4000 euroa.

Muut palvelut

Muut palvelut sisältävät mm. jäsenmaksut Kuntaliitolle ja Päijät-Hämeen liitolle sekä kunnan osuuden verotuskustannuksiin.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Strategiset tavoitteet vuosille 2019 - 2021			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Hallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet			
Päätöksenteon avoimuus ja vuorovaikutuksen vahvistaminen kuntalaisten kanssa	Avoin tiedottaminen kuntalaisille Päätösten ennakkovaikutusten arvioinnin (EVA) käyttöönotto		Kuntalaisille tiedotettiin kunnan valmisteilla olevista asioista koronavuotena 2020 kunnan tiedotuslehden kautta, joka ilmestyi toukokuussa ja joulukuussa. EVA -arviointi tehtiin aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisestä
Tuottavuustavoitteet			
Tase on ylijäämäinen valtuustokaudella 2017 - 2020	Vuosikate kattaa poistot ja koko valtuustokaudella kertyy ylijäämää	Kumulatiivinen yli/alijäämä	Talouden seuranta ja tasapainottaminen talousarviovuoden aikana Vuoden 2020 tase ylijäämäinen

<i>Keskushallinto</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	77 791	62 437	62 437	60 703	1 734
* Sisäiset tulot	13 071	8 920	8 920	12 460	-3 540
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-669 674	-727 516	-727 516	-647 026	-80 490
* Sisäiset menot	-3 347	-2 300	-2 300	-3 737	1 437
Toimintakate	-582 159	-658 459	-658 459	-577 600	-80 859
* Poistot	-4 607	-4 414	-4 414	-8 040	3 626
* Vyörytykset	209 604	184 196	184 196	190 379	-6 183
* Laskennalliset erät	-36 607			-40 693	40 693
Kokonaiskustannukset	-413 769	-478 677	-478 677	-435 954	-42 723

3.6 Elinkeinotoimi

Elinkeinotoimen vastualueet

- Yritysyhteistyö ja elinkeinoneuvonta
- Kuntamarkkinointi ja matkailu
- Työllisyyden edistäminen
- Muuttokannustimet
- Maaseutuelinkeinot

Yritysyhteistyö ja elinkeinoneuvonta

Elinkeinotoimen tavoitteena on vahvistaa yritysten yleisiä toimintaedellytyksiä kunnassa ja toimia yhteistyökumppanina paikallisten yrittäjäjärjestön ja Päijät-Hämeen yrittäjät ry:n suuntaan. Yritysyhteistyöhön on haettu maakunnallista näkökulmaa siten, että kunta on mukana myös Lahti Region Oy:n ja Ladec Oy:n toiminnassa.

Kunnassa perustettiin 7 yritystä vuonna 2020.

Ladec Oy – yritysyhteistyötä ja -neuvontaa

Elinkeinoneuvonnan palvelut hankittiin Ladec Oy:n kautta, johon Hartola päätti liittyä vuoden 2019 alusta lukien osakkaaksi. Rahoittajasopimuksessa ovat mukana Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Iitti, Lahti, Padasjoki ja Sysmä. Sopimus on voimassa toistaiseksi.

Elinkeinoneuvontaan kuuluu laajasti erilaisia maksuttomia ja osittain maksullisia neuvontapalveluja yrityksille. Rahoittajasopimuksen mukaan Hartola ja Padasjoki maksavat vuosittain 7 euroa/ asukas. Palveluiden vuosikustannus on ollut 18 800 euroa. Hartolan tavoitteena Ladec Oy:n osakkaana on kehittää ja uudistaa elinkeinoelämää, hankkia yritysten neuvontapalveluja, edistää yritysten toimintaedellytyksiä, saada palveluja yritysten omistajanvaihdoksissa ja avata mahdollisuuksia yritysten kansainvälistymiseen. Henkilö- ja yritysasiakkaiden määrä oli yhteensä 25 kpl. Yrityskäyntejä ja kontakteja oli yhteensä 34 kpl.

Ladec sopii vuosittain teemat ja tavoitteet kuntakohtaisesti, joihin yhteistyöllä pyritään. Vuoden 2020 teemat Hartolassa olivat nykyisten yritysten toimintaedellytysten turvaaminen, kuten yrittäjyysneuvonnan ja omistajanvaihdosten edistäminen sekä uusien yritysten sijoittuminen kuntaan. Yhteistyön kohteena oli toimitilaratkaisujen edistäminen liittyen erityisesti VT4:än varrella oleviin toimitiloihin sekä vapaisiin kiinteistöihin.

Vuotta 2020 leimasi koronaviruspandemia, jonka vuoksi Ladecin tarjoama apu kunnalle yksinyrittäjätuen myöntämiseen muodostui keskeiseksi toimenpiteeksi. Lisäksi yritykset ovat tarvinneet apua Business Finlandin ja Ely-keskuksen tukien hakemiseksi.

- Yksinyrittäjätukea myönnettiin 29 yritykselle yhteensä 58.000 euroa
- Ely-keskuksen koronatukea myönnettiin 14 yritykselle 211.090 euroa
- Business -Finlandin koronatukea myönnettiin 8 yritykselle 414.924 euroa

Matkailu – Lahti Region Oy

Hartolan valtuusto päätti vuonna 2019 elinkeinotoimen järjestämisestä ja rahoittamisesta tehdyn selvityksen perusteella jatkaa yhteistyötä Lahti Regionin kanssa. Lahti Region tuottaa jäsenkunnille ja yrityksille matkailun markkinointi- ja kehittämispalvelut Päijät-Hämeen matkailustrategiaan tukeutuen. Kunta vastaa Lahti Region jäsenyyden tuomien mahdollisuuksien, sekä hankkeiden hyödyn välittämisestä ja jalkauttamisesta kuntaan ja yrittäjille.

Vuosittainen maksuosuus Lahden Seutu – Lahti Region Oy:lle on 4,50 euroa asukasta kohti. Hartolan kunnan maksuosuus vuonna 2020 oli 12 195 euroa.

Tammikuussa 2020 ehdittiin osallistua Lahti Regionin kautta Matkamessulle Helsingissä, mutta koronapandemian puhjettua kaikki loput messutapahtumat ym. peruttiin vuodelta 2020. Lahti Region sisäisti nopeasti teeman Matkailun uusi aika, jonka alla se toteutti pahimpana korona-aikana vahvaa markkinointiviestintää teemalla ”Lähellä, mutta totta!”. Yhtiö oli vahvasti mukana Lahden Euroopan ympäristöpääkaupunki 2021 valmistelussa sekä Kymi Ring-markkinoinnissa.

Yhtiö kehitti alueelle uusia sähköisiä kokous- ja matkailupalveluja, jotta matkailuelinkeino pystyy vastaamaan muuttuvaan kysyntään ja kasvamaan myös jatkossa. Lisäksi kestävä kehitys otettiin matkailussa uudeksi kärjeksi ja kehitystyössä pääpaino pistettiin tulevaan koronan jälkeiseen aikaan.

Juotavan hyvä Etelä-Päijänne ry. ja Itä-Hämeen matkailuyhdistys ry.

Hartola on jäsen Juotavan Hyvä Etelä-Päijänne-kuntien verkostossa, joka on osaltaan edistänyt retkeilypohjaista matkailua hanketoiminnalla Päijänteen lähikunnissa. Parhailaan on käynnissä pyörämatkailua tukeva karttahanke. Hartola on myös 79 -vuotiaan Itä-Hämeen matkailuyhdistyksen jäsen. Yhdistyksen hallituksessa kuntaa edusti

Juhana Aalto. Vuonna 2020 IHMY päätti ryhtyä julkaisemaan omaa matkailulehteä ja lisäksi kunta oli mukana Itä-Hämeen matkailun historiikkihankkeessa.

Tapahtumia peruttiin koronarajoitusten vuoksi eikä matkailun strategiatyötä voitu viedä loppuun saakka

Vuoden 2020 tavoitteena oli tehdä väliarviointi alueen matkailun kehityspotentiaalista ja merkityksestä kunnan elinvoimatyössä Kuningaskunnan elämiskonseptit-hankkeen päättyessä 29.2.2020. Matkailun strategiatyö tehtiinkin yritysten kanssa FCG Oy:n konsultoimana. Valitettavasti strategiatyössä ei pystytty ennakoimaan koronapandemian aiheuttamia vuoden 2020 - 2021 muutoksia matkailun mahdollisuuksiin kunnassa. Tältä osin strategiatyö vaatii uutta tarkastelua valtuustokauden 2021 - 2024 alussa, kun koronapandemia hellittää ja matkailun tulevaisuuden näkymät selkiytyvät.

Vuoden 2020 teemoja oli toteuttaa paikallisia tapahtumia tiiviimmässä yhteistyössä yhdistysten ja järjestöjen kanssa. Poikkeusolojen vuoksi kesän avausta ei voitu järjestää ja Taidesalonki Talvion näyttely peruttiin. Hartolan markkinat, joulun avaus ja joulumarkkinat ja jouluvaellus jäivät niin ikään koronapandemian kokoontumisrajoitusten vuoksi toteutumatta.

Kustaa Karhun patsas paljastettiin 5.6.2020 Jullikkapuistossa. Heinäkuussa järjestettiin kirjailija Emilia Backmanin Hartolaan sijoittuvan dekkarin Kun Kuningas kuolee kirjailijatapaaminen Jokirannassa, joka oli kesän harvoja kulttuuritapahtumia kooten kahteen tapaamiseen yhteensä 100 kävijää.

Kuningaskunnan elämiskonseptit hanke 1.1.2018 - 29.2.2020

Hankkeen tavoitteena on ollut rakentaa Hartolan matkailuyritysten ja toimijoiden yhteistyönä uusia, elämyksellisiä palvelu- ja markkinointikonsepteja, jotka kasvattavat yritysten liiketoimintaa, avaavat uusia mahdollisuuksia matkailuyrittäjyydelle ja houkuttelevat lisää matkailijoita Hartolaan.

Hanke kehitti ja profiloiti kuntaa elämyksellisenä matkailun, vapaa-ajan ja oppimisen alueena ja nosti Hartolan esille matkailukohteena. Hankkeessa toimi osa-aikaisena 60 % hankevetäjä, jonka työajasta 40 % kohdistui Hartolan kunnan viestinnän ja kuntamarkkinoinnin kehittämiseen. Hanke päättyi suunnitellusti 29.2.2020.

Muuttokannustimet

Valtuusto on hyväksynyt vuoden 2021 loppuun saakka voimassa olevat muuttokannustimet, joiden tavoitteena on edistää yritysten työvoiman saantia ja houkuttaa kuntaan uusia asukkaita. Kannustimet ovat veronalaista tuloa.

1) Takuuvuokra Hartolaan muualta muuttavalle työntekijälle 1.10.2018 lähtien siten, että kunta ja työnantaja voivat halutessaan sopia keskenään työntekijän rekrytoinnin yhteydessä, että Hartolaan vakituisesti muuttavalle työntekijälle voidaan vuokrata kunnallinen vuokra-asunto ilman 2 kuukauden takuuvuokraa, mikäli työnantaja antaa ehdollisen maksusitoumuksen vuokralaisen takuuvuokrasta. Edellä mainittujen ehtojen täyttyessä takuuvuokrakäytäntö koskee myös hartolalaisia vuokralaisia.

- muuttokannustinta ei ole käytännössä sovellettu kuin yhden kerran. Kannustimella ei ole ollut merkitystä.

2) Verottajan hyväksymä ensiasunnon ostaja saa Hartolasta ostamalleen tai rakentamalleen asunnolle 2000 euron verollisen tuen, kun asunto on ostettu/rakennettu 1.10.2018 -31.12.2021 ja tuen saaja käyttää asuntoa vakituksena asuntonaan. Tuki maksetaan jälkikäteen hakemuksesta 12 kuukauden kuluttua muuttopäivästä.

- ensiasunnon ostajan tukia on myönnetty 2 hakijalle ja todennäköisesti hakijoita tulee olemaan vielä vuoden 2021 osalta ainakin 2. Muuttokannustimella on voinut olla jokin vaikutus asunnon ostopäätökseen.

3) Vauvaraha - jokaisesta 1.1.2018-31.12.2021 syntyneestä/syntyvästä lapsesta 1000 euroa, siten että vuonna 2018 syntyneiden vauvaraha maksetaan hakemuksesta 1.1.2019 alkaen.

- vauvaraha on koettu kunnan puolelta myönteiseksi eleeksi lapsiperheille. Se ei ole varsinaisesti vaikuttanut perheiden muuttopäätökseen tai hidastanut lapsiperheiden poismuuttoa.

4) Valtuusto päätti lisätä 4. muuttokannustimen, joka on voimassa 31.12.2021 saakka. Sen mukaan vapaa-ajan asunnon muuttaminen vakituiseksi asunnoksi palkitaan 2000 euron muuttokannustimella, kun asuminen Hartolassa on toteutunut kahden muuttoja seuraavan vuodenvaihteen ylitse. Päätöksiä, jotka oikeuttavat muuttokannustimeen on tehty vuonna 2020 7 kpl.

Työllisyydenhoito

Työttömyyden perusteella Kelan maksamien tukien osalta kunnan maksuvastuulla ovat kaikki yli 300 pv työmarkkinatukea saaneet työttömät työnhakijat, joiden osalta kunnan maksuvastuu on 50 % asiakkaalle maksettavasta työmarkkinatuesta. Yli 1000 päivää työmarkkinatukea saavien osalta kunnan maksuosuus on 70 %. Tavoitteena on, että maksuosuus jää alle 150.000 euroa vuodessa. Vuonna 2020 kunnan työmarkkinatukien maksuosuus oli 230.970 euroa.

Kunta maksaa harkinnan mukaan yrityksille kuntalisää pitkäaikaistyöttömien työllistämisen edistämiseksi 250 €/kk ja vuoden 2020 aikana näitä ei ollut. Kunta oli mukana myös Päijät-Hämeen liikunta- ja urheilun vetämässä Litti II -hankkeessa, joka räätälöi työmahdollisuuksia pitkäaikaistyöttömille urheiluseuroissa ja liikuntaan liittyvissä organisaatioissa. Litti -hankkeen kautta työllistyi Hartolassa viisi henkilöä noin puolen vuoden jaksoille.

Pienten kuntien elinvoimaa hanke 1.1.2020 - 31.12.2021

Hartolan kunta hallinnoi kuntien (Hartola, Joutsa, Pertunmaa, Sysmä) yhteishanketta, jonka avulla kehitetään toimintatapoja ja yhteistyötä liittyen työvoiman saatavuuteen ja työllistymiseen sekä elinvoiman vahvistamiseen.

Kaksivuotiselle (1.2.2020-31.12.2021) toiminnalle on saatu ESR-rahoitus (75 %) Hämeen ELY -keskukselta ja mukana olevilta kunnilta (25 %).

Hartolan kunnan omarahoitusosuus hankkeessa vuonna 2020 oli 7015 €.

Hankkeen toimenpiteitä v. 2020

Ensiksi hanke toteutti työvoimatarvekartoituksen hoiva-alan työnantajille ja teki sen perusteella yhteistyössä alueen oppilaitosten (Gradia, Salpaus, Esedu), TE-toimistojen ja kuntien kanssa koulutussuunnittelunpilotoinnin. Alueelle räätälöitiin työpaikkaoppimiseen perustuva lähihoitajatutkinto, jossa osaamisalaksi tuli ikääntyvien hoito

ja kuntoutuminen. Hoivakoulutuksen ennakkomarkkinointi toteutettiin touko-kesäkuussa. Gradia ja Salpaus toteuttavat koulutuksen yhteistyössä n. 30 opiskelijalle, jotka valikoituivat hakemusten ja oppilaitosten soveltuvuustestien kautta.

Gradia käynnisti koulutuksen 18.1.2021 lähiopetuspäivien osalta. Syksyllä 2021 koulutuksen toteutusvastuu siirtyy Salpaukselle.

Toiseksi hanke toteutti matalan kynnyksen alueellisen rekrytointimallin työvoiman saatavuuteen ja elinvoimaisuuden edistämisen digialustalla. Nimikilpailun perusteella sivuston nimeksi tuli ”nelinvoimaa.fi”, jossa hanke vastasi sivuston luomisesta ja sen sisällön suunnittelusta.

Alueen työnantajat voivat ilmoittaa sivuston kautta työpaikoista ja piilotyöpaikoista matalalla kynnyksellä ja lisäksi sivustolla näkyvät myös TE-hallinnon työpaikat kootusti. Nelinvoimaa.fi -palvelua hyödynnetään myös työvoimapolitiisesta ja muista yrittäjäkoulutuksista tiedottamiseen.

Lisäksi hanke toimittaa ja julkaisee juttuja hankekuntien yrittäjyydestä ja sukupolvenvaihdoksista ja jakaa työelämä tietoutta ja yritystarinoita. Nelinvoimaa.fi markkinoi välillisesti myös aluetta ja jakaa informaatiota muuttohalukkaille.

Päijänne Leader

Hartola on Päijänne Leader ry:n jäsen ja osallistuu vuosittain toimintaryhmän toiminnan kustannuksiin 17.735,78 euron kuntamaksuosuudella.

Leaderhankkeista valmisteilla oli pyöräilymatkailun edistämishanke Hartola – Sysmä alueella, joka pääsi liikkeelle vasta vuonna 2021. Visanrannan sataman kehittämishanke sen sijaan saatiin liikkeelle syksyllä 2020 ja sen on määrä valmistua vuonna 2021. Lisäksi käynnissä oli Unetun ratsastajien Leader-hanke. Myös Hartolan markkinoiden kehittämishanketta valmisteltiin syksyn 2020 aikana.

Yhdistykset ja yritykset saavat kunnan maksuosuutta vastaan hakea rahoitusta kehittämis- ja investointihankkeisiin. Lisäksi kunta voi myöntää ns. tilapäistä lainaa eli puskurirahoitusta Leader -hankkeen toteuttajalle.

Kunta varasi lisäksi kohdistamatonta kuntarahoitusta esille tuleviin uusiin hankkeisiin ja erilaisiin projektiosuuksiin yhteensä 9.000 euroa, mutta uusia hankkeita ei koronavuotena saatu liikkeelle.

Hartolassa on hyvä elää!

Strategiset tavoitteet vuosille 2020 - 2022			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Hallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteutuneet toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet Yritykset ovat tyytyväisiä kunnan toimintaan elinkeinopolitiikassa ja saavat tarvitsemaansa apua toiminnan aloittamiseen, kehittämiseen ja omistajanvaihdoksiin</p> <p>Hartola on kiinnostava kunta asumisen ja vapaa-ajan asumisen näkökulmasta</p> <p>Hartolan vetovoima kasvaa retki-, kulttuuri-, ja liikuntamatkailussa</p> <ul style="list-style-type: none"> - pyörämatkailu - kulttuuri ja kartanot - Kuninkaanpolut 	<p>Hartola on mukana maakunnan elinkeino-yhtiöissä ja voi toteuttaa kuntien välisiä matkailu-, elinkeino- ja työllisyshankkeita</p> <p>Kaavoituksen kehittäminen</p> <p>Kuntamarkkinoinnin ja matkailua tukevien hankkeiden hyödyt arvioidaan</p> <p>Kuningaskunnan elämiskonseptit – hankkeen jälkitoimet</p>	<p>Elinkeinopoliittinen mittaristo 2020 (ELPO) Koronatuet</p> <p>Aloittaneet /lopettaneet /jatkajan löytäneet yritykset mittavat kyselyt</p> <p>Kunta myy 1 - 2 vapaa-ajan tonttia vuosittain</p> <p>Päijät-Hämeen matkailustrategian mukaiset mittarit</p>	<p>Hartola sijoittui 2:ksi maakunnan ELPO mittareilla Koronatukia yrityksille Yritysneuvonta Jatkajahaku Yrityskäynnit Yritysten aamukahvit Myyntiin tulevat vapaa-ajan tontit (+ 4 kpl) Kaavahankkeet Kunnan palveluopas Muuttokannustimet</p> <p>Matkailuyritysten ja teams tapaaminen + Region Matkailustrategian valmistelu 2021 - 2024 Markkinointivideo ”Kuninkaan asialla” Visit Hartola matkailusivut Some markkinointi</p>

Maaseutuelinkeinot

Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa (210/2010) tuli voimaan 1.4.2010. Uusi laki edellytti kuntia muodostamaan 1.1.2013 lukien maaseutuhallinnon tehtävien hoitamiseksi toiminnallisen kokonaisuuden, jonka alueella toimii vähintään 800 maatalousyrittäjää.

Asikkalan, Hartolan, Hollolan, Hämeenkosken, Kärkölan, Nastolan, Padasjoen ja Sysmän kunnat sekä Lahden ja Heinolan kaupungit ovat liittyneet maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueeseen. Yhteistoiminta-alueen kunnat ovat sopineet, että isäntäkuntana, joka vastaa maaseutuhallinnon järjestämisestä alueella, toimii Asikkalan kunta. Asikkala tuottaa maaseutuhallinnon palvelut pääsääntöisesti ilman paikallista viranhaltijaa.

<i>Elinkeinoitoimi</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	213 244	190 975	190 975	108 869	82 106
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-535 504	-542 788	-542 788	-470 881	-71 907
* Sisäiset menot	-5 015	-2 372	-2 372	-1 613	-759
Toimintakate	-327 275	-354 185	-354 185	-363 625	9 440
* Poistot					0
* Vyörytykset	-20 808	-8 060	-8 060	-15 361	7 301
* Laskennalliset erät	-32 606			-19 134	19 134
Kokonaiskustannukset	-380 690	-362 245	-362 245	-398 119	35 874

<i>Konsernihallinto</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	300 318	253 412	253 412	166 247	87 165
* Sisäiset tulot	13 071	8 920	8 920	12 460	-3 540
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-1 406 994	-1 469 578	-1 469 578	-1 312 297	-157 281
* Sisäiset menot	-9 795	-7 594	-7 594	-7 727	133
Toimintakate	-1 103 400	-1 214 840	-1 214 840	-1 141 317	-73 523
* Poistot	-4 606	-4 414	-4 414	-8 040	3 626
* Vyörytykset	122 084	111 184	111 184	112 338	-1 154
* Laskennalliset erät	-76 345			-68 161	68 161
Kokonaiskustannukset	-1 062 267	-1 108 070	-1 108 070	-1 105 180	-2 890

3.7 Perusturvatoimi

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä

Päijät-Hämeen kunnat, lukuun ottamatta Heinolaa ja Sysmää, ovat perustaneet Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän, joka aloitti toimintansa 1.1.2017. Yhtymä muutti nimensä Päijät-Soteksi loppuvuodesta 2020. Yhtymä järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut maakunnassa niin, että palvelujen siirtäminen hallitusti kohti 1.1.2023 aloittavia hyvinvointialueita on mahdollista toteuttaa. Mikäli hyvinvointialueet eivät toteutuisi, hyvinvointikuntayhtymä turvaa palvelujen saatavuuden edelleen koko maakunnassa.

Hartolan kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut perusterveydenhuollosta ja sosiaalipalveluihin ja erikoissairaanhoidon järjestää Päijät-Sote. Kunta on luovuttanut järjestämisvastuun kuntayhtymälle valtuuston päätöksellä, joka merkitsee sitä, että kunta ei voi itse alkaa tuottaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja.

Vuosi 2020 oli koronapandemiasta huolimatta yhtymän historiassa erittäin hyvä. Yhtymän talouden tasapainottaminen onnistui ja tehdyt sopeuttamispäätökset olivat vaikuttavia. Useita suuria strategisia kehittämishankkeita saatiin vietyä eteenpäin muutosohjelman mukaisesti. Yhtymän jäsenkuntien palvelukäytön kokonaiskustannukset olivat vuonna 2020 yhteensä 650,8 miljoonaa euroa. Tämä on 2,4 miljoonaa euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Muutostalousarvioon nähden maksusuodet alittuivat 11,1 miljoonalla eurolla.

Yhtymälle aiheutui koronapandemiasta merkittäviä lisäkustannuksia, joihin saatiin valtionkorvausta yhteensä 10,2 miljoonaa euroa. Kokonaisuutena pandemia aiheutti yhtymälle noin 15 miljoonan euron kustannukset.

Palvelujen toteutuminen

Päijät-Hämeen väestö ikääntyy voimakkaasti. Yli 75 -vuotiaiden määrä on kasvanut kaikissa kunnissa. Tämä on lisännyt kotiin annettavien palvelujen tarvetta ja kysyntää. Syntyvyys ja lasten ja nuorten määrä on edelleen laskenut samoin työikäisten määrä. Myös kodin ulkopuolella asuvien lasten määrä kasvoi. Palveluasumisessa asuvien iäkkäiden määrä kasvoi viime vuonna, samoin yhtymä onnistui koronapandemian keskellä purkamaan hoitojonoa niin, että pidempään kuin 180 vuorokautta hoitoon pääsytä odottaneiden ihmisten määrä väheni 22:lla.

Koko vuotta leimasi COVID-19-pandemia. Sen seurauksena elektiivistä toimintaa supistettiin kevään aikana ja vaikutukset näkyivät erityisesti somaattisten sairauksien poliklinikalla, leikkaustoiminnassa, suun terveydenhuollossa ja kuntoutuksessa. Myös neuvola- ja opiskelijaterveydenhuollon palvelut vähenivät.

Hartolassa yli 75 vuotta täyttäneiden määrä oli 284 henkeä, jossa on kasvua 16 henkeä vuodesta 2019. Kotona asuvien yli 75 -vuotiaiden osuus väestöstä on Päijät-Hämeessä 92,4 % ja Hartolassa 92,4 % (91,9 % vuonna 2019). Ikääntyneitä kotihoidon asiakkaita oli 63 vuonna 2020, kasvua oli 4. Vuonna 2020 Hartolassa syntyi 13 lasta, edellisenä vuonna 9.

Laitos- ja vuodeosastohoidon tarve väheni yhtymän kaikissa palveluissa, ja rakennemuutosta kohti kevyempiä kotiin vietäviä palveluita saatiin vietyä suunnitellusti eteenpäin. Myös ensihoidon integrointia osaksi muuta sosiaali- ja terveydenhuoltoa jatkettiin määrätietoisesti. Yhtymä toteutti myös mittavan sote-keskushankinnan, minkä seurauksena Harjun terveys aloitti kuluvan vuoden alussa sote-keskuspalveluiden tuottamisen Lahdessa, Iitissä ja Kärkölässä. Lisäksi valmisteltiin kokonaan uudentyypistä perhekeskusmallia, joka kokoaa lasten ja perheiden palvelut saman katon alle.

Säännöllisen kotihoidon asiakkaan luona päivässä vietetyt minuutit kasvoivat Päijät-Hämeessä 52,9 minuutista 54,5 minuuttiin vuonna 2020 ja Hartolassa 54,7 minuutista 60,8 minuuttiin. Tehostetun ympärivuorokautisen palveluasumisen määrä oli Hartolassa 37 paikkaa vuonna 2020 (37 paikkaa 2019). Hartolan kunta on sopinut niin, että vuodeosastopaikkoja on myös Sysmässä, siten että Terveystalon Kaislassa on 4 paikkaa hartolalaisille. Perustason osastojen laskennalliset sairaansijat olivat Hartolan osalta 1,9 kpl (2,1 kpl 2019). Perusterveydenhoidon laitospäivien määrä kasvoi 179 päivällä ollen 1888 päivää vuonna 2020. Kotikuntoutuksen kotikäyntien asiakasmäärä oli 86 asiakasta vuonna 2020 (79 asiakasta 2019).

Toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä väheni jo toisena vuotena peräkkäin siten, että saajien määrä laski vuonna 2020 16 kotitalouteen 23:sta ollen tätä ennen 28.

Mielenterveys- ja päihdepalveluiden ympärivuorokautisissa palveluissa ei ollut hartolalaisia asiakkaita vuonna 2020.

Kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärä on vaihdellut jyrkästi vuonna 2020 johtuen poikkeusolojen aiheuttamasta toiminnan keskeytyksestä alkuvuodesta. Asiakasmäärä kasvoi Hartolassa vuonna 2020 1 asiakkaalla, yhteensä asiakkaita oli 36. Tämän seurauksena asiakkaita tipahti työmarkkinatuen piiriin ja kunnan maksuosuus nousi rajusti syksyyn saakka. Syksyllä toiminta pääsi uudelleen vauhtiin ja kuntouttavaan toimintaan tuli uusia asiakkaita.

Lastensuojeluilmoitusten määrä laski Hartolassa 83:sta 64:ään, mikä oli vallitseva trendi myös muualla. Yleisenä käsityksenä on, että tämä johtuu koronapandemiasta. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä kasvoi 2 asiakkaalla vuonna 2020. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä on Hartolassa suuri.

Neuvolapalvelujen sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon käynnit vähenivät 1307:sta 917 käyntiin vuonna 2020. Vammaisten palveluja kehitettiin vuonna 2020 siten, että laitoshoidtoa vähennettiin ja perhehoitoa laajennettiin. Asumispalvelujen ja omaishoidon kehittäminen jatkui. Henkilökuljetuksen välityspalvelut laajennettiin koko yhtymän alueelle.

Asiointiapu, psykososiaalinen tuki ja vähävaraisten kasvomaskien jakelu toteutettiin yhteistyökumppaneiden kanssa. Hartolassa jakelu tapahtui toimintakeskuksessa. Poikkeusolojen asiointiavusta vastasi suurelta osin kunta ja vapaaehtoiset.

Avosairaanhoidon käynnit vähenivät vuodesta 2019 -19,1 % jääden 7250 käyntiin vuonna 2020 (8965 vuonna 2019). Suun terveydenhoidon käynnit vähenivät -45,2 % jääden 2368 käyntiin (4320 vuonna 2019). Molempiin vaikuttivat koronapandemia ja poikkeusolot.

Erikoissairaanhoidossa DRG jaksot vähenivät vuonna 2020 11,2 % kuten myös somatiikan käynnit 8 - 6,6 %). Myös päivystyskeskuksen käynnit vähenivät 14,9 %. Asiakaspalveluiden ostot muista sairaaloista kasvoivat paljon 29,8 %. Ensihoidon kustannusten jakoperuste on muuttunut vuoden 2020 alusta, joka johti merkittävästi alempiin kuntakohtaisiin kustannuksiin.

Kustannusten toteutuminen

Kuntien maksuosuudet olivat yhteensä 650,8 milj. euroa, mikä on 0,4 % vähemmän kuin vuonna 2019.

Muutostalousarvioon nähden maksuosuudet alittuivat 11,1 milj. euroa. Kymmenen kuntaa saa jäsenkuntalaskutuksen palautusta, ja kaksi saa lisälaskun. Hartolan palautus on 514.000 euroa. Kahdeksan kunnan osalta jäsenmaksuosuus laski edelliseen vuoteen verrattuna ja vain neljän kunnan sotemenot nousivat.

Kustannukset jaetaan kunnille aiheuttamisperiaatteen mukaan. Erikoissairaanhoidon, päivystyksen ja ympäristöterveydenhuollon oman toiminnan kustannusjako perustuu hinnaston mukaiseen palvelujen käyttöön. Asiakaspalvelujen ostot läpilaskutetaan jäsenkunnilta. Erityismaksuosuudet kohdistetaan asukasmäärän mukaan

jäsenkunnille. Peruspalveluiden nettokustannukset kohdistetaan kunnille pääsääntöisesti suoritteiden suhteessa tai läpilaskutuksena.

Hartolan maksuosuudet vuonna 2020

Hartolan palvelujen hankinta on suhteellisen suurta vammaispalveluiden, hoiva- ja hoitopalveluiden, avosairaanhoidon sekä työikäisten palvelujen osalta. Yhtymän kokonaiskustannuksista Hartolan osuus on 1,9 %. Hartolan sotemenot ovat noin 4500 euroa/asukas, joka on toiseksi korkein yhtymän alueella, Padasjoen asukaskohtaisten kustannusten ollessa hieman Hartolaa korkeammat.

Hartolan sotepalvelujen kokonaiskustannusten toteutuma oli 12.180.431 euroa, joka väheni edellisestä vuodesta -568.261 euroa. Kustannusten väheneminen peruspalveluissa johtui suurimmaksi osaksi siitä, että Kotisalon tehostetussa palveluasumisessa siirryttiin kiinteistökaupan seurauksena ostopalveluseteliin ja vuorokausihintaisesta laskutuksesta luovuttiin. Myös ensihoitokeskuksen laskutuksen uudistaminen johti Hartolan kannalta aiempaa oikeudenmukaisempaan kustannustenjakoon.

Hartolan kunnan maksuosuudet olivat seuraavat:

- Erikoissairaanhoidon 3.184.731 euroa (vuonna 2019 3.305.379 euroa, laskua -2,3 %)
- Päivystyskeskus 305.226 euroa (vuonna 2019 392.905 euroa, laskua -22,3 %)
- Ensihoitokeskus 181.586 euroa (vuonna 2019 367.802 euroa, laskua -50,6 %)
- Peruspalvelut 8.379.771 euroa (vuonna 2019 8.610.616 euroa, laskua -2,7 %)
- Ympäristöterveyskeskus 129.118 euroa (vuonna 2019 118.046 euroa, kasvua 9,4 %)

Tilinpäätöstaulukot sisältävät kunnalle kuuluvia eläkemenoperusteisia maksuja. Tästä syystä taulukoissa olevat summat eivät suoraan vastaa kunnan maksuosuutta Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymälle.

<i>Erikoissairaanhoido</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot					0
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-4 033 345	-3 938 955	-3 938 955	-3 689 355	-249 600
* Sisäiset menot					0
Toimintakate	-4 033 345	-3 938 955	-3 938 955	-3 689 355	-249 600
* Poistot					0
* Vyörytykset					0
* Laskennalliset erät					0
Kokonaiskustannukset	-4 033 345	-3 938 955	-3 938 955	-3 689 355	-249 600

<i>Sos. ja terveystoimi</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot					0
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-8 817 870	-8 875 049	-8 875 049	-8 614 446	-260 603
* Sisäiset menot					0
Toimintakate	-8 817 870	-8 875 049	-8 875 049	-8 614 446	-260 603
* Poistot					0
* Vyörytykset					0
* Laskennalliset erät					0
Kokonaiskustannukset	-8 817 870	-8 875 049	-8 875 049	-8 614 446	-260 603

Ympäristöterveydenhuolto

Hartola on Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveysyhtymän ympäristöterveyskeskuksen kuntajäsenen eläinlääkintähuollon ja ympäristöterveydenhuollon palveluissa. Toimialueen tavoitteena on tuottaa kaikille kunnille yhdenvertaiset ja tasalaatuiset terveydensuojelun palvelut toimialueellaan. Hartola kuuluu Sysmän, Padasjoen ja Asikkalan kuntien muodostamaan osaamiskeskukseen. Ympäristöterveydenhuollossa Hartolan terveydenhuollon suoritteet vähenivät -22 kpl ja 8,4 %. Eläinlääkintähuollossa suoritteiden määrä väheni -78 kpl (1238 kpl).

<i>Ymp. terv. huolto / eläinlääk. huolto</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot					0
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-118 046	-132 912	-132 912	-129 118	-3 794
* Sisäiset menot					0
Toimintakate	-118 046	-132 912	-132 912	-129 118	-3 794
* Poistot					0
* Vyörytykset					0
* Laskennalliset erät					0
Kokonaiskustannukset	-118 046	-132 912	-132 912	-129 118	-3 794

<i>Perusturvatoimi</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot					0
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-12 969 261	-12 946 916	-12 946 916	-12 432 919	-513 997
* Sisäiset menot					0
Toimintakate	-12 969 261	-12 946 916	-12 946 916	-12 432 919	-513 997
* Poistot					0
* Vyörytykset					0
* Laskennalliset erät					0
Kokonaiskustannukset	-12 969 261	-12 946 916	-12 946 916	-12 432 919	-513 997

3.8 Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Yleisenä tavoitteena on tuottaa ja toteuttaa kuntalaisille ajanmukaiset varhaiskasvatus-, perusopetus- ja hyvinvointipalvelut lähellä asukkaita.

Tavoitteena on kunnan strategian mukaisesti kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Sivistystoimen palvelut tuotetaan tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti.

Kunnan elinvoimaisuuden sekä asukkaiden aktiivisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen on keskeistä kaikkien sivistystoimen palvelujen järjestämisessä. Hyvinvoinnin edistämisessä on tärkeällä sijalla myös moniammatillinen tiimityö.

Toimialan suunnitelman yleisperusteet ja kehitysnäkymät 2020 – 2022

Esiopetuksen lapsimäärät vaihtelevat vuosittain. Toimintakaudella 2019 - 2020 esiopetukseen on osallistunut 18 lasta, 2020-2021 esioppilaita on 16 ja 2021 - 2022 vielä 20, mutta jatkossa esioppilaiden määrä tulee vähenemään ja vaihtelee 11-14 välillä. Perusopetuksen 1. – 9. luokkien oppilasmäärä 20.9.2020 oli 147 oppilasta ja oppilasmäärä laskee ennusteen mukaan 5 prosenttia suunnitelmakauden aikana.

Tällä hetkellä 0 - 6 -vuotiaita lapsia on 84, joista varhaiskasvatuksen piirissä on 49 lasta. Esiopetuksessa on 16 lasta, joista puolet on pelkästään esikoulussa, toinen puoli esiopetuksen lisäksi esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa. Korona on vaikuttanut merkittävästi lasten määrään ja läsnäoloihin v. 2020. Korona on tuonut epävarmuutta huoltajien työtilanteeseen ja monet perheet ovat halunneet hoitaa lapset kotona.

Asiakasmaksutuotot ovat pienentyneet kuluvana vuonna. Hallitus on alentanut asiakasmaksuja 1.8.2020 lähtien ja Hartolassa on päätetty antaa hyvitystä asiakasmaksusta niille huoltajille, jotka poikkeustilan aikana ovat hallituksen suosituksen mukaisesti hoitaneet lapsensa kotona. Asiakasmaksut alenevat edelleen elokuun alussa v. 2021.

Varhaiskasvatustilain mukaiset lasten ja aikuisten väliset suhdeluvut pysyvät ennallaan. 1.8. voimaan tulleen varhaiskasvatustilain (540/2018) muutoksen jälkeen kaikille lapsille on palautunut yhtäläinen oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen. Vanhemmat tai muut huoltajat päättävät lapsen osallistumisesta varhaiskasvatukseen.

Varhaiskasvatustilain on tuonut muutoksia päiväkodin henkilöstön kelpoisuuksiin, tehtävänimikkeisiin ja rakenteeseen. Vuoden 2030 alusta päiväkodissa kasvatust-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivasta henkilöstöstä vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Muilla tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus. Päiväkodin johtajalta edellytetään varhaiskasvatuksen opettajan tai varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuutta ja kasvatustieteen maisterin tutkintoa. Tämä on otettava huomioon henkilöstön rekrytoinnissa. Puolet henkilöstöstä lähestyy eläkeikää lähivuosina. Tämä voi tuoda haasteita pätevän henkilöstön palkkaamiseen varsinkin varhaiskasvatuksen opettajien osalta.

Varhaiskasvatusta toteutetaan valtakunnallisten säädösten, varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja Hartolan linjausten mukaisesti. Valtakunnallisten varhaiskasvatuksen perusteiden (v. 2017) pohjalta paikallisella tasolla laadittu varhaiskasvatussuunnitelma on päivitetty 1.9.2018 voimaan tulleen Varhaiskasvatustilain 540/2018 ja Valtioneuvoston asetuksen 753/2018 mukaisesti. Suunnitelma on päivitetty ja otettu käyttöön 1.8.2019. Esiopetuksessa noudatetaan 1.8.2016 käyttöön otettua suunnitelmaa. Esiopetuksen opetussuunnitelman ja varhaiskasvatussuunnitelman toteuttaminen vaatii pedagogista tiimityöskentelyä, oppimisympäristöjen kehittämistä ja digitaalisten laitteiden hankintaa, ylläpitoa, sekä henkilökunnan koulutusta.

Uusi perusopetuksen opetussuunnitelma 2016 on ollut käytössä 1.8.2019 alkaen koko perusopetuksessa. A1-kielen opetusta on varhennettu valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan perustuen 1. luokalle 1.1.2020 alkaen ja 2. luokalle 1.8.2020 alkaen. Oppimisen arviointia on uudistettu 1.8.2020 alkaen. Tämä tuo muutoksia oppilaan oppimisen ja osaamisen arvioinnin linjauksiin sekä päättöarvioinnin kriteerien toimeenpanoon. Arvioinnin kriteerit uudistetaan vaiheittain kaikkien luokka-asteiden osalta.

Opetussuunnitelmassa korostuu oppilaiden osallisuus, digitalisaation tuomat mahdollisuudet ja laaja-alainen osaaminen. Opetussuunnitelman jalkauttaminen on vaatinut laitteistojen ja uusien oppimateriaalien hankintaa sekä henkilökunnan koulutusta ja työnohjausta. Uudistuksen myötä lisääntynyt valinnaisuuden määrä on vaatinut myös lisää opetuksen tuntiresurssia, jotta pienille 10 - 22 oppilaan ikäluokille on voitu taata monipuolinen valinnaisainetarjonta.

Koronaepidemia on merkittävästi vaikuttanut perusopetuksen toteuttamiseen. Kevätlukukaudella 2020 perusopetus siirtyi etäopetukseen liki kahdeksi kuukaudeksi. Syyslukukaudella 2020 opetus on toteutettu lähiopetuksena, mutta opetusjärjestelyihin on tehty muutoksia koronarajoitusten vuoksi.

Sivistystoimen hallinto

Sivistystoimen hallinnon tehtävänä on mahdollistaa sivistystoimen palvelujen tuottaminen lähellä asukkaita kustannustehokkaasti. Sivistystoimen hallinto on vastannut toiminnan suunnittelusta ja koordinoinnista sekä osallistunut kunnan kokonaisvaltaiseen kehittämiseen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta on kokoontunut vuoden 2020 aikana yhteensä kahdeksan kertaa.

Rehtori-sivistystoimenjohtajan virka on lakkautettu 31.7.2020. Tilalle on perustettu rehtorin virka 1.8.2020 ja samalla sivistystoimen esihenkilön tehtävät on jaettu. Rehtori vastaa perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen toimialueesta ja hallintojohtaja kirjaston, nuorisotyön, vapaa-aikatoiminnan ja vapaan sivistystyön toimialueista. He molemmat toimivat esittelijöinä sivistys- ja hyvinvointilautakunnassa oman toimialueensa asioista vastaten. Rehtori on osallistunut Päijät-Hämeen seudulliseen sivistystoimen ohjausryhmään.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet Toimivien ja ajanmukaisten varhaiskasvatus-, perusopetus- ja hyvinvointipalvelujen tuottaminen lähipalveluna kustannustehokkaasti.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet Toimivat ja ajanmukaiset palvelut	Vaikuttavuustavoitteet Toimintasuunnitelmien mukaisten palvelujen tuottaminen	Arviointikyselyt eri toimialoilla	Esi- ja perusopetuksen seudullinen arviointi kevät/2020
Tuottavuustavoitteet Taloudelliset rakenteet ja toimintamallit	Tuottavuustavoitteet Taloussuunnitelmien mukaiset palvelut	Osavuosisikatsaukset/vertailu talousarvioon	Toteuma vastaa talousarviota

Sivistystoimen hallinto	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	422	23 443	23 443	260	23 183
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-95 678	-117 229	-117 229	-99 678	-17 551
* Sisäiset menot	-532	-1 600	-1 600	-1 311	-289
Toimintakate	-95 788	-95 386	-95 386	-100 730	5 344
* Poistot					0
* Vyörytykset	-63 911	-51 459	-51 459	-58 266	6 807
* Laskennalliset erät	-833			-733	733
Kokonaiskustannukset	-160 532	-146 845	-146 845	-159 728	12 883

VARHAISKASVATUSPALVELUT

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, oppimista ja hyvinvointia yhdessä huoltajien kanssa.

Varhaiskasvatusta on järjestettävä lapselle asumisen ja oleskelun perusteella. Varhaiskasvatuslain mukaan kunnan velvollisuus on järjestää varhaiskasvatuspalvelua siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Lapsen osallistumisesta varhaiskasvatukseen päättää huoltaja. Varhaiskasvatuspalvelujen tulee olla lähellä käyttäjiä. Lapsen etu on ensisijainen näkökulma varhaiskasvatuspalveluita järjestettäessä. Hartola on järjestänyt ja tarjonnut varhaiskasvatusta myös ostopalveluna, kun perheen tarpeet ja lapsen etu on sitä vaatinut.

Kunnan elinvoimaisuus syntyy oikeanaikaisista panostuksista julkisiin palveluihin. Kahden viikon hakuaikaa sovelletaan myös muuttotilanteissa, jos muutto toiseen kuntaan tapahtuu työn tai opintojen takia, eikä varhaiskasvatuksen alkamisajankohta ole ollut ennakoitavissa. Varhaiskasvatuspaikkoja on oltava riittävästi ja nopeasti vaihtelevaan varhaiskasvatuksen tarpeeseen on kyettävä reagoimaan.

Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkotia Vantussa, perhepäiväkotia Onnimannissa, sekä perhepäivähoidossa hoitajan kotona (1 hoitaja). Vuorohoito järjestetään Onnimannissa. Varhaiskasvatuksen eri toimintamuodot pyritään säilyttämään, että voidaan vastata perheiden erilaisiin varhaiskasvatuksen tarpeisiin.

Laadukasta varhaiskasvatusta ei ole ilman riittävää, koulutettua ja hyvinvoivaa henkilöstöä. Valtioneuvoston asetus 753/2018 varhaiskasvatuksesta määrittelee henkilöstön mitoituksen. Sen mukaan päiväkodissa yhtä aikuista kohti saa olla seitsemän 3 – 6 -vuotiaista lasta. Alle 3-vuotiaita saa olla neljä yhdellä hoito- ja kasvatustehtävässä olevalla henkilöllä. Mitoituksessa on otettava huomioon lasten tuen tarve henkilöstömäärään nähden. Tarvittaessa palkataan lisää henkilöstöä.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) on v. 2018 julkaissut Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Varhaiskasvatuksen laadulla on yhteys sen vaikuttavuuteen. Hartolassa laadun arviointia kehitetään ja toimintaa suunnitellaan arvioinnin tulosten perusteella. Laadun ytimessä on lapsen ja työntekijän välinen vuorovaikutus. Pienryhmätoiminta on osa laadun kehittämistä.

Varhaiskasvatuksessa on alkanut Opetushallituksen rahoittama Näkyväksi-hanke, jonka tavoitteena on vahvistaa lasten hyvinvointia varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä kehittämällä henkilöstön työ- ja toimintatapoja. Vaikka varsinaisena kehittämissyöksikkönä toimii perhepäiväkotia Onnimanni, koko varhaiskasvatuksen henkilöstön työ- ja toimintatavat ovat kehitystyön kohteena. Varhaiskasvatuksen johtaja kuuluu Näkyväksi-hankkeen kehittäjäryhmään, jossa on mm. työstetty Karvin varhaiskasvatuksen laadun kriteerien pohjalta itsearviointityökalut sekä työntekijöiden henkilökohtaiseen käyttöön, että tiimien käyttöön.

Varhaiskasvatuslaissa (540/2018) korostuvat mm. lapsen edun ensisijaisuus ja yhdenvertaisuuden edistäminen. Varhaiskasvatus edistää tasa-arvoa ja estää syrjäytymistä. Tutkimusten mukaan tehokas keino ehkäistä nuoruusiän ongelmia (päihteiden käyttö, väkivaltainen käytös, syrjäytyminen) on lapsen varhainen tukeminen harjoittelemalla erityisesti tunnetaitoja ja vastuullista sosiaalista käytöstä.

Tunnetaitoja ja vastuullista sosiaalista käytöstä harjoitellaan varhaiskasvatuksessa päivittäin. Henkilöstö on saanut koulutusta lasten ohjaamiseen ja käytössä on konkreettisten toimintakeinojen lisäksi monenlaisia

opetusmateriaaleja (mm. Papilio ja Mieleton mahdollisuus). Lisäksi koulu- ja perhekuraattori on käynyt ohjaamassa esikoululaisten tunnetaitoryhmiä.

Pieni lapsi voi hyvin ja oppii kun hän kokee olonsa turvalliseksi. Toiminta pienissä lapsiryhmissä lisää turvallisuutta, vuorovaikutusta ryhmän jäsenten välillä ja lasten osallisuutta. Se mahdollistaa lapsille paremmat mahdollisuudet tulla kuulluiksi lisäten näin tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Pienryhmätoiminta tukee myös aikuisten jaksamista. Aikuisten jaksamisella on yhteys varhaiskasvatuksen laatuun. Pienryhmätoiminnan mahdollistamiseksi ja kehittämiseksi varhaiskasvatuksessa on palkattuna varhaiskasvatuksen lastenhoitaja valtion erityisavustuksella.

Koronalla on ollut vaikutusta perheiden ja lasten elämään Hartolassa. Se on vaikuttanut huoltajien työtilanteeseen tuoden epävarmuutta elämän kaikille alueille. Suuri osa perheistä on hoitanut lapsensa kotona keväällä hallituksen suosituksen mukaisesti. Osalta korona on vienyt työt joko pysyvämmiin tai lomautusten muodossa. Etätyötä tekeville huoltajille lasten hoito samaan aikaan etätyön kanssa on ollut haastavaa. Lisäkuormitusta ovat aiheuttaneet lapsen erityisen tuen tarpeet ja niihin vastaaminen. Varhaiserityisopettajan tuki puuttui ja monet terapiat ovat jääneet toteutumatta keväällä.

Korona oli uutta koko Suomelle. Missään ei ollut valmiita toimintamalleja tartuntatautilanteessa toimimiseksi. Korona loi henkilöstön arkeen epävarmuutta ja vaikutti jaksamiseen. Varhaiskasvatuksen henkilöstö oli lomautusuhan alla. Lomautukselta on kuitenkin vältytty, kun keväällä on pidetty lomapäiviä sekä kouluttauduttu. Koko Vantun henkilöstö ja yksi perhepäivähoitaja on suorittanut Nepsy-koulutuksen kevään aikana. Lisäksi on tehty mm. suunnittelu- ja kehittämistehtäviä.

Syksyllä koronan kanssa on opittu elämään kevättä paremmin. Varhaiskasvatuksessa on käytössä tiukat ohjeistukset, joita on noudatettu. Pienryhmätoiminta on osaltaan mahdollistanut koronaohjeistusten noudattamisen. Koska epidemiatilanne on koko kunnassa pysynyt rauhallisena, varhaiskasvatuksessa on voitu toimia olosuhteisiin nähden normaalisti. Korona ei ole tuonut pelkästään negatiivisia asioita. Varsin paljon koronan tuomista uusista käytännöistä tulee jäämään pysyviksi toimintatavoiksi.

Lasten keväällä puutteelliseksi jäänyttä tukea on korvattu palkkaamalla koronarahalla (20 000 euroa) ylimääräinen varhaiskasvatuksen erityisopettaja (2 päivää / kk). Koronarahalla tullaan myös järjestämään henkilöstölle digikoulutusta v.2021 liittyen pedagogiseen dokumentointiin ja perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Koronan vuoksi kaikki varhaiskasvatuspaikat eivät syksyllä ole olleet täynnä, mikä on johtunut perheiden heikentyneestä työtilanteesta ja tartuntatautiepidemiasta. Koska sama tilanne tulee jatkumaan ainakin alkuvuoden 2021, keväälle on suunniteltu tilapäisiä henkilöstöön liittyviä ratkaisuja. Yksi Onnimannin työntekijä jää vuorotteluvapaalle. Vuorotteluvapaan sijainen tullaan palkkaamaan arkistointitehtäviin kunnantalolle. Toinen Onnimannin työntekijä siirtyy Vanttuun irtisanoutuneen yhdistelmätyöntekijän sijaiseksi. Kotona työskentelevä perhepäivähoitaja siirtyy Onnimanniin, jolloin sinne ei ole tarvetta palkata ulkopuolista työntekijää.

Varhaiskasvatuksen tietovarantoon (Varda) on tallennettu varhaiskasvatuksen järjestäjiä, perhettä ja lasta koskevia tietoja, joita eri viranomaiset tarvitsevat hoitaessaan viranomaistehtäviään. Tietojen keruu kunnista on alkanut 1.1.2019. Viimeisenä aletaan tallentaa henkilöstön tietoja v. 2021.

Tulorekisteri on kansallinen sähköinen tietokanta, joka sisältää ajantasaisen palkka-, eläke- ja etuustiedot yksilötasolla. Viranomaisen voi saada tulorekisteristä sen tiedon, minkä hän tarvitsee lain mukaisen tehtävänsä hoitamiseen. Varhaiskasvatuksessa tulorekisteristä voi huoltajan luvalla tarkistaa huoltajien tulotiedot varhaiskasvatusmaksun määräämistä varten. Tulorekisteri otetaan Hartolassa käyttöön 1.1.2021.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Varhaiskasvatuslain mukaisten palvelujen tarjoaminen.</p> <p>Lasten tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen turvaaminen sekä lapsiperheiden hyvinvoinnin tukeminen.</p>	<p>Monipuolisten palvelujen tuottaminen kysyntää vastaavasti.</p> <p>Lapsen edun mukaiset, laadukkaat varhaiskasvatuspalvelut.</p> <p>Varhaiskasvatuksen kehittäminen.</p>	<p>Asiakaskyselyt, yhteistyö huoltajien kanssa; keskustelut ja päivittäisissä kohtaamisissa saatu palaute. Lapsilta saatu suora palaute.</p> <p>Varhaiskasvatuksen maakunnallinen kysely 3-5-vuotiaalle 2019.</p> <p>Esiopetuksen maakunnallinen kysely 2020.</p>	<p>1.9.2018 käyttöön otettu varhaiskasvatuslaki ja asetus, sekä varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetussuunnitelma ovat työntekijöiden työn perusta.</p> <p>Lasten sekä huoltajien osallistumista on lisätty ottamalla heidät mukaan toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Kyselyiden tulokset on otettu huomioon palvelujen kehittämisessä ja toiminnan suunnittelussa.</p> <p>Yhteistyötä huoltajien kanssa on tehty mm. vasu- keskusteluissa ja OHR/Laku-palavereissa (1Xkk). OHR/Laku-ryhmä on arvioinut tavoitteiden toteutumista. Keväällä on pidetty perheiden illat Vantussa ja Onnimannissa. Koronatilanteen vuoksi uusien esikoululaisten tutustuminen on järjestetty vasta toimintakauden alussa ulkona ja sisätiloihin on tutustuttu pienryhmissä. Vantussa on pidetty perheiden ilta syyskuussa ulkona. Isovanhempien juhlaa ei ole voitu järjestää koronan vuoksi. Vantun joulujuhla on videoitu ja huoltajat ovat saaneet katsoa videotallenteen kodeissaan.</p> <p>Varhaiskasvatuksen johtaja on osallistunut moniin työryhmiin, mm. Näkyväksi-hankkeen kehittäjäryhmään, lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelman työryhmään, ja hyvinvointityöryhmään.</p>

Hartolassa on hyvä elää!

<p>Motivoitunut ja hyvinvoiva henkilöstö.</p>	<p>Henkilöstön täydennyskoulutus ja työyhteisön kehittäminen. Riittävä henkilöstö ja tarvittaessa ulkopuolisten sijaisten käyttö.</p>	<p>Henkilöstökyselyt ja kehityskeskustelut.</p>	<p>Henkilöstö on osallistunut koulutussuunnitelman mukaisiin koulutuksiin. Viisikkokuntien (Hartola, Joutsa, Pertunmaa, Sysmä, Toivakka) yhteinen koulutuspäivä on jouduttu pitämään videototeutuksena. Lisäksi on hyödynnetty Päijät-Hämeen seudullisten varhaiskasvatuspalveluiden / hankkeiden koulutustarjontaa (Näkyväksi-Hanke), sekä AVI:ön ja muiden järjestäjien ilmaisia koulutuksia (mm. Varhaiskasvatuksen henkilöstömitoitus, Puheeksi ottaminen, Turva 10). Koulutukset on järjestetty pääasiassa etätoteutuksena. Lapsen lääkehoitoon liittyvän koulutuksen, tentit ja näytöt on suorittanut kolme työntekijää. Heillä on lapsen lääkehoitoon tarvittavat luvat. Tyhy-toimintaan on osallistuttu mahdollisuuksien mukaan (yritysliikunta). Henkilöstölle on järjestetty työhyvinvointikysely. Ulkopuolisia sijaisia ei ole tänä vuonna tarvittu. Kehityskeskustelut on pidetty.</p>
<p>Tuottavuustavoitteet Kustannustehokas ja vaikuttava palvelutoiminta.</p>	<p>Joustavat, tarkoituksenmukaiset sekä kehittyvät palvelut ja organisaatio.</p> <p>Sähköisten ohjelmistojen käytön kehittäminen.</p>	<p>Lasten lukumäärä eri toimintamuodoissa.</p>	<p>Henkilökuntaa on ollut riittävästi laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutumiseksi. Henkilökuntaa on käytetty tarkoituksenmukaisesti ja tilapäinen sijaistaminen on voitu järjestää vakituisen henkilöstön avulla. Varhaiskasvatusyksiköissä on tiimivastaavat, jotka johtavat tiimityötä.</p> <p>Yksi henkilö on osallistunut Titania-koulutukseen. Varhaiskasvatuksen johtaja on osallistunut lisäksi kunnan sisäisiin koulutuksiin (mm. Teams-, kotisivu- ja Populus-koulutukset).</p>

<i>Varhaiskasvatus</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	117 522	99 816	99 816	93 369	6 447
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-782 383	-809 325	-809 325	-735 777	-73 548
* Sisäiset menot	-127 889	-78 525	-78 525	-80 311	1 786
Toimintakate	-792 750	-788 034	-788 034	-722 718	-65 316
* Poistot					0
* Vyörytykset	-47 441	-41 330	-41 330	-54 546	13 216
* Laskennalliset erät	-13 761			-13 138	13 138
Kokonaiskustannukset	-853 952	-829 364	-829 364	-790 402	-38 962

Esiopetus

Esiopetuksella tarkoitetaan kuusivuotiaalle tarjottavaa maksutonta perusopetuslain määrittelemää ja esiopetuksen opetussuunnitelman mukaista opetusta. Esiopetuksen tavoitteena on edistää yhteistyössä vanhempien ja huoltajien kanssa lapsen kehitys- ja oppimisvalmiuksia, sekä vahvistaa lapsen sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla. Esiopetusta järjestetään päiväkotitilaisuuksissa Vantussa. Esiopetuksen lisäksi lapsi voi osallistua esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen.

<i>Esiopetus</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot		3 723	3 723	1 282	2 441
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-112 062	-117 120	-117 120	-110 500	-6 620
* Sisäiset menot	-34 822	-30 738	-30 738	-31 336	598
Toimintakate	-146 884	-144 135	-144 135	-140 554	-3 581
* Poistot					0
* Vyörytykset	-4 619	-3 583	-3 583	-3 087	-496
* Laskennalliset erät	-3 221			-3 746	3 746
Kokonaiskustannukset	-154 724	-147 718	-147 718	-147 387	-331

Varhaiserityiskasvatus

Jokainen lapsi on oikeutettu saamaan tukea kehitykseensä ja oppimiseensa. Varhaiskasvatustilain mukaan varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluita tulee olla saatavilla silloin, kun lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa tarvitaan lapsen tuen ja tukitoimenpiteiden arviointia. Erityistä kasvatusta ja tukea tarvitsevat lapset pyritään sijoittamaan päiväkotii Vanttuun, jossa henkilökunta on saanut koulutusta erityiskasvatukseen liittyen ja tottunut työskentelemään tehostettua tai erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tukena toimii monialainen asiantuntijaryhmä Laku (esiopetuksessa OHR). Varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut on järjestetty ostopalveluna 2pv/kk

Kotihoidon tuki

Kotihoidon tukea myönnetään vanhemmalle tai muulle huoltajalle, jonka alle 3-vuotias lapsi ei ole kunnan järjestämässä varhaiskasvatuksessa (päivähoidossa). Lasta voi hoitaa jompikumpi vanhemmista tai muu hoitaja (esim. sukulainen). 1.8.2017 Hartolan kunta on myöntänyt hakemuksesta kuntalisää.

Lasten kotihoidontuen saajien määrä vuosina 2011–2020.

Lasten kotihoidon tuet		
Vuosiluku	Keskimäärin lapsia/perheitä	Kotihoidon tuen määrä
2011	37	97 000 €
2012	30	99 270 €
2013	36	101 560 €
2014	36	112 262 €
2015	37	118 750 €
2016	46	144 060 €
2017	30	sis. kuntalisä 104 160 €
2017	9	2 943 €
2018	33	sis. kuntalisä 119 340 €
2018	9	18 840 €
2019	28	sis. kuntalisä 104 042 €
2019	9	12 210 €
2020	28	sis. kuntalisä 88 022 €
2020	10	11 220 €

Kotihoidon kuntalisää v. 2020 on saanut 10 perhettä.

PERUSOPETUS

Perusopetusta on järjestetty Hartolan Yhtenäiskoulussa. Oppilaat ovat saaneet laadukasta opetusta pätevien opettajien johdolla. Erityistä tukea tarvitsevat oppilaat ovat opiskelleet inklusion periaatteella oman ikäluokkansa yleisopetuksen ryhmässä laaja-alaisten erityisopettajien ja koulunkäynninohjaajien tuella. Toiminta-alueittain järjestetty erityisopetus on toiminut kuitenkin pääosin omana opetusryhmänään. Pienryhmän toiminta on päättynyt 1.8.2020.

Koulussa oli lukuvuonna 2019 – 2020 erityistä tukea saavia perusopetuksen oppilaita 7,2 % ja tehostettua tukea saavia oppilaita 17,6 %. Lukuvuonna 2020 – 2021 perusopetuksen oppilaista erityistä tukea on saanut 7,0 % ja tehostettua tukea 20,0 %.

Koronaepidemian vuoksi maaliskuussa – toukokuussa 2020 siirryttiin poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin, jossa oppilaat ja opetushenkilöstö opiskelivat ja opettivat etänä. Lähiopetukseen koululle jäivät vain ne erityisoppilaat ja 1 - 2 luokan oppilaat, joilla oli välttämätöntä olla koulussa. Toukokuun lopussa ja syyslukukaudella 2020 perusopetus toteutettiin lähiopetuksena ja opetusjärjestelyihin tehtiin muutoksia koronarajoitusten takia (esim. ryhmä/tilajaot turvaväleiseen, porrastukset ruokailuihin, välitunteihin ja siirtymisiin, hygieniaohjeiden huomioiminen).

Koronan takia lasten ja nuorten oppimiseen, kasvuun, hyvinvointiin ja kehitykseen sekä perheiden kasvatustehtävän tukemiseen liittyvien tavoitteiden toteutuminen on vaikeutunut. Oppilashuollon rooli ja tehtävät ovat lisääntyneet merkittävästi. Huoli oppimisvajeesta, koulupudokkaista tai oppimistavoitteiden saavuttamisen vaikeutumisesta on kasvanut. Tukea ja ohjausta opintoihin, jatko-opintoihin ja hyvinvointiin on lisätty. Syyslukukaudella korona-avustuksella on saatu täydennystä erityisopetuksen henkilöstöresurssiin ja oppilashuollon roolia on vahvistettu mm. koulu- ja perhekuraattorin toimella elokuun 2020 alusta.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Lasten ja nuorten oppimisen, kasvun, hyvinvoinnin ja kehityksen sekä perheiden kasvatustehtävän tukeminen.			
Kustannustehokkaat ja vaikuttavat toimintaprosessit.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari	Toteutunut
<p>Lasten ja nuorten tasapainoisen oppimisen, kasvun ja kehityksen edistäminen ja tukeminen</p> <p>Oppilaiden jatko-opintojen ja ammatinvalinnan kannalta tarpeellisten tietojen ja taitojen saavuttaminen</p> <p>Motivoitunut, hyvinvoiva ja työhönsä sitoutunut henkilöstö</p>	<p>Oppimisen rohkaiseva tukeminen</p> <p>Syrjäytymisen ja kiusaamisen ehkäisy</p> <p>Monikulttuurisuuden ja suvaitsevaisuuden edistäminen</p> <p>Lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen</p> <p>Monipuolinen ja laadukas opetus</p> <p>TVT-taitojen parantaminen</p> <p>Jatko-opintovalmiuksien turvaaminen</p> <p>Fyysisten työolosuhteiden parantaminen</p> <p>Täydennyskoulutuksen tarjoaminen</p> <p>Tyhy-toiminnan monipuolistaminen</p>	<p>KiVa-koulu kysely</p> <p>Laajan terveystarkastuksen avainindikaattorit</p> <p>Opetustunnit/ oppilas Iv 2019-20 2,35h/opp Iv 2020-21 2,39h/opp</p> <p>Koulupudokkaiden määrä/ päättötod. kevät 2020 100 %</p> <p>Esi- ja perusopetuksen seudullinen arviointi</p> <p>Henkilöstökyselyt</p> <p>Työhyvinvointikysely</p> <p>Kehityskeskustelut</p> <p>Esi- ja perusopetuksen arviointi/opetushenkilöstö</p>	<p>KiVa Koulu -ohjelma käytössä ja etäkysely toteutettu 3/2020</p> <p>Liikkuva Koulun kerhot ja välkäritoiminta, vanhempien tapaamiset, yhteisöllinen ja yksilökohtainen oppilashuolto</p> <p>Aamu- ja iltapäivätoiminta, oppilaskuntatoiminta.</p> <p>Opetussuunnitelman ja toimintasuunnitelmien toteuttaminen sekä monipuolinen opetus- ja valinnaisainetarjonta</p> <p>Etsivä nuorisotyöntekijä oli koululla viikoittain, koho-jaksoja Nuorten työpajalla toteutui</p> <p>Esi- ja perusopetuksen seudullinen arviointi toteutettu 2/2020</p> <p>Tyhy-toiminta / työhyvinvointi opetushenkilöstölle</p> <p>Koulutuksiin osallistuminen, osittain etäyhteyksin</p> <p>Kehityskeskustelut vuosittain</p> <p>Työnohjausta (yksilö/ryhmä)</p>
<p>Tuottavuustavoitteet</p> <p>Kustannustehokas ja vaikuttava palvelutoiminta</p>	<p>Tehtävien hoitaminen tehokkaasti ja taloudellisesti</p> <p>Opetusryhmien järkevä muodostaminen</p> <p>Kiinteistön järkevä ja monipuolinen käyttö</p>	<p>Kustannukset euroa/oppilas</p> <p>Keskimääräinen ryhmäkoko</p> <p>Tilojen käyttöaste</p> <p>koulupäivän aikana ja muu käyttö</p>	<p>Henkilöstösuunnitelman ja toimintasuunnitelman yhteensovittaminen: henkilöstön määrää vähennetty oppilasmäärän vähetessä</p> <p>Luokkatilojen käyttö toteutunut koulupäivän aikana klo 9-15 (poikkeus etäopiskeluaika) ja iltakäyttöä käsityö-, kotitalous-, kuvataide- ja medialuokassa.</p>

Tunnuslukuja

	TP 2018	TP 2019	TA 2020	TP 2020	TS 2021
Oppilasmäärä 20.9. 15 aik po	167	154	147	147	141
€/oppilas ilman vammaisopetusta	13 975	16 279	13 178	11 433*	
€/oppilas sisältää vammaisoppilaat	14 267	15 702	13 639	11 199*	
Ryhmäkoko (ka)	14,0	14,0	13,3	13,3	12,8

* sis vain ulkoiset menot

Perusopetus	Toteuma 2019	Alkuperäinen 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	146 115	111 801	111 801	126 256	-14 455
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-1 678 844	-1 650 954	-1 650 954	-1 739 649	88 695
* Sisäiset menot	-748 232	-590 631	-590 631	-1 088 647	498 016
Toimintakate	-2 280 961	-2 129 784	-2 129 784	-2 702 040	572 256
* Poistot	-457	-320	-320	-320	0
* Vyörytykset	-156 696	-137 366	-137 366	-130 976	-6 390
* Laskennalliset erät	-39 045			-49 810	49 810
Kokonaiskustannukset	-2 477 159	-2 267 470	-2 267 470	-2 883 146	615 676

Sivistystoimen hankkeet	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	47 505			68 479	-68 479
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-100 717			-99 025	99 025
* Sisäiset menot	-35				0
Toimintakate	-53 247	0	0	-30 545	30 545
* Poistot					0
* Vyörytykset					0
* Laskennalliset erät	-4 946			-4 707	4 707
Kokonaiskustannukset	-58 193	0	0	-35 252	35 252

VAPAA SIVISTYSTYÖ

Perustehtävänä on tuottaa laadukkaita kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluita, jotka edistävät asukkaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia ja lisäävät yhteisöllisyyttä.

Kulttuuripalvelut

Monipuoliset kulttuuripalvelut vahvistavat yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä paikallista identiteettiä. Rikas paikallinen kulttuuri luo edellytyksiä hyvinvoinnin kokemuksellisuudelle lisäten yhteisöllisyyttä ja kunnan vetovoimaa. Hyvin poikkeuksellisen vuoden aikana kulttuuripalvelut järjesti useita tapahtumia pyrkien huomioimaan eri ikäryhmittymät.

Vaikka Taidesalonki Talvio ja useiden perinteeksi muodostuneiden tapahtumien toteutus jouduttiin siirtämään tulevaisuuteen, pystyi kulttuuripalvelut järjestämään useita kokeellisiakin tapahtumia yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa mm. Tango del Norte -konsertti, Puhu Puulle -ympäristötaidenäyttely, Screen In Town -elokuvatapahtuma, Elina Backman: Kun kuningas kuolee -kirjailijataapahtuma sekä Arkeologin Arvoitus, Saarenmaan valssi ja Juurihoito vierailuesitykset. Hartolan kunnan taidekokoelmat kartoitettiin syksyn 2020 aikana osana Lahden museoiden alueellista taidemuseotyötä.

Yhteistyö Lastenkulttuurikeskus Efektin ja Konserttikeskuksen kanssa sai jatkoa. Koululaisille pystyttiin tarjoamaan laadukkaita vierailuesityksiä, joten kulttuurikasvatustyössä koettiin onnistumisia.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Monipuolisen kulttuuritoiminnan tarjoaminen kaikenikäisille.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Monipuolista kulttuuritoimintaa kaikenikäisille	Hyvinvointia lisäävät edellytykset taiteen ja kulttuurin tekemiselle ja kokemiselle Monipuolinen kulttuuri-tarjonta	Kunnan kulttuuritilojen ja ympäristön hyödyntäminen Asiakaspalautteet Yleisömäärät	Järjestettiin monipuolista, kysyntään vastaavaa kulttuuritarjontaa. Yhteistyö paikallistoimijoiden sekä seudullisten ja valtakunnallisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Screen In Town elokuvayhteistyö. Tapahtuman ja toiminnan järjestäjille tarjottiin tukea ja tiloja. Yhdistyksille avustuksia.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluiden tavoitteena on tarjota monipuolisia, erilaiset liikkujat huomioivia, helposti saavutettavissa olevia liikuntamahdollisuuksia ja lisätä liikkujien tietoisuutta omatoimisen liikunnan mahdollisuuksista Hartolassa. Liikunnallista aktiivisuutta tuettiin tarjoten mm. helposti saavutettavia, edullisia liikuntatiloja ja suorituspaikkoja eri toimijoiden ja yksityishenkilöiden käyttöön. Sivistys- ja hyvinvointilautakunnan päätöksellä alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten ohjattujen ryhmien harjoittelu muuttui KunkkuAreenalla maksuttomaksi vuoden 2020 alusta alkaen.

Vuoden 2020 aikana Hartolan kunnan monipuoliset ulkoliikuntamahdollisuudet (mm. frisbeegolf, Mobosuunnistus, ulkoilureitit, lähiliikuntapaikat) kasvattivat kävijämääriään, kun sisäliikuntatiloja jouduttiin sulkemaan ja välimatkoja kanssatreenaajiin kasvattamaan.

Taidesalonki Talvion puutarhassa jatkuivat puistojoogat. Lapsille ja nuorille järjestettiin heinäkuussa skeittileiri ja uimakoulut. Liikkuen iloa elämään -hanke mahdollisti liikuntaneuvonta- ja asiantuntijapalveluiden hankkimisen Hartolaan ostopalveluna neljänä päivänä viikossa Päijät-Hämeen Liikunnalta ja Urheilulta. Sysmän ja Hartolan yhteinen pyöräilymatkailuhanke kiinnitti huomiota seudulliseen pyöräilyolosuhteiden kehittämiseen. Liikkuva Päijät-Häme testitapahtuma tavoitti syksyllä runsaslukuisesti omasta terveydestään kiinnostuneita kansalaisia ja samassa yhteydessä järjestettiin myös perheliikuntatapahtuma.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Edistetään eri-ikäisten kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä liikunnan avulla tasapuolisesti Kustannustehokkaat ja vaikuttavat toimintaprosessit.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Edistetään hyvinvointia ja terveyttä liikunnan avulla	Tietoisuus omatoimisista liikuntamahdollisuuksista	Tilastot	Vallitseva tilanne loi omat haasteensa toimintaan ja aktivointitoimenpiteiden onnistumiselle, kun liikuntapaikkoja jouduttiin sulkemaan.
Toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen liikunnan avulla	Liikuntaan ohjaaminen ja tukeminen liikuntapaikkojen saavutettavuudella ja asiantuntevalla ohjauksella	Osallistujien aktiivisuus Testien tulokset	
	Terveysliikunnan palveluiden kattavuus yksilölliset tarpeet huomioiden	Osallistujakyselyt	Markkinointiin ja tiedotukseen panostettiin entistä enemmän. Toimintaa järjestettiin tehden paikallista ja seudullista yhteistyötä. Liikuntaneuvonta ostettiin PHLU:lta ja sitä oli tarjolla neljänä päivänä viikossa.
	Riittävät resurssit ja ammattitaitoiset ohjaajat	Liikuntalähetteen ja niiden vaikuttavuus	
	Liikuntamahdollisuuksien saavutettavuus ja monipuolisuus		

Nuorisopalvelut

Nuorisopalvelut tarjoavat laadukkaita nuorten yksilölliset tarpeet huomioivia ennaltaehkäisevän nuorisotyön toimintamuotoja. Nuokun, Nuorten Työpaja Signaalin ja Etsivän Nuorisotyön yhteinen tila mahdollistaa monipuolisten ja tarpeen mukaan myös yksilöllisten palvelujen tarjoamisen 7 - 29 -vuotiaille lapsille ja nuorille. Nuorten palvelut ovat saatavilla Hartolassa näppärästi saman katon alta, joten tilalle haluttiin uusi nimi. Nuortentalo Nurkka29 vaihtoehto voitti nimikilpailun äänestyksen jälkeen ja syksyllä päästiin viettämään nimen paljastustilaisuutta juhlallisina menoin.

Vallitseva tilanne vaikutti Nurkan (ent. Nuokun) aukioloaikoihin ja kävijämääriin. Nuortentalo Nurkka29 yhteistyössä olivat mukana useat vapaaehtoiset valvojat, Etsivä nuorisotyö, Hartolan 4H-yhdistys ja Tainionvirran seurakunta. Nuorisopalveluissa järjestettiin lisäksi mm. Pelipaku -tapahtuma, cheerleading toimintaa, retkiä ja workshoppeja. Nuorisovaltuuston toiminta oli poikkeuksellisissa olosuhteissa haasteellista.

Nuorisopalveluiden vastuulla oli 14 - 18 -vuotiaiden nuorten kesätyöllistäminen. Lions Club Hartolan tukemia kesätyöpasseja hyödynnettiin yrittäjien toimesta noin neljänkymmenen hartolalaisen nuoren työllistämiseen.

Nuorten kesätyöllistämisen oli tälläkin kertaa tavoitteena lisätä nuorille valmiuksia toimia työmarkkinoilla ja oppia työelämän pelisääntöjä.

Yhteistyöprojekteista mainittakoon Hartolan, Sysmän ja Joutsan Osaan! -hanke, jonka avulla järjestettiin 13 - 29 -vuotiaille nuorille erilaisia koulutuksia ja toimintaa. Vapaa-aikapäällikön opintojen tiimoilta syntyi Ideahautomoto ITU, jossa Hartolan, Sysmän, Pertunmaan ja Joutsan nuorisotyöntekijät yhdistävät voimiaan ja resurssejaan synergiaetua tavoitellen. Yhteinen Kesäpaku-projekti sai rahoituksen Leaderilta, mutta projektin aloitus päätettiin siirtää kesälle 2021.

Hartolan ja Sysmän yhteinen kaksivuotinen koulunuorisotyöhanke sai 80 000 € hankerahoituksen ja Harrastamisen Suomen malli hankkeen pilotointiin saatiin 26 000 € keväälle 2021.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävä toiminta: päihteettömyyttä, suvaitsevaisuutta ja itsenäistymistä vahvistaen. Kustannustehokkaat ja vaikuttavat toimintaprosessit.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävä toiminta ja monipuoliset päihteettömät vapaa-ajanviettomahdollisuudet	Monipuolinen toiminta Nuorisotilalla	Hyvinvointi-indikaattorit	Nuorisovaltuusto toimi aktiivisesti ja pääsi osallistumaan aidosti päätöksentekoon kunnassa
Nuorten arjen hallinnan ja kasvun tukeminen	Nuorisovaltuusto aktiivisena vaikuttajana	Tilastot Kyselyt	Ohjattua toimintaa järjestettiin 7 - 29-vuotiaille nuorille mukaan lukien nuorten pajan asiakkaat

Hartolassa on hyvä elää!

<p>Nuorten osallisuus ja kuuleminen</p>	<p>Nuorten aktiivisuuden tukeminen harrastustakuulla</p> <p>Monialainen työryhmä ja seudullinen yhteistyö</p>	<p>Tapahtumien lukumäärä ja kävijämäärät</p> <p>Osallistujien antama palaute</p>	<p>Moniammatillinen työryhmä Monipuolinen seudullinen yhteistyö</p> <p>Hankkeet</p> <p>Harrastamaan ja liikkumaan pääsy mm. edullisin tilavuokrin ja liikuntaryhmin. Uutena toimintasisältönä cheerleading yhteistyössä Celestial Stars Cheer Team ry:n kanssa.</p> <p>Alueellinen OSAAN -hanke tarjosi nuorille mm. pienryhmätoimintaa, korttikoulutuksia ja oppilaitosvierailuja.</p>
<p>Erityisnuorisotyö</p>	<p>Etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta tavoittavat alle 29- vuotiaat ilman koulutusta tai työtä olevat ja syrjäytymisvaarassa olevat nuoret</p>	<p>Asiakkaiden määrä</p> <p>Nuorisotyöttömien määrä</p> <p>Nuorten jatkosijoittuminen pajajakson jälkeen</p>	<p>Monipuoliset Nuorten työpajan ja Etsivänuorisotyön palvelut.</p> <p>Etsivän nuorisotyöntekijän keskustelut 9-luokkalaisten kanssa yhdessä koulukuraattorin kanssa ja välituntitoimintaa järjestettiin Itä-Hämeen opistolla ja Hartolan yhtenäiskoululla.</p> <p>Toimintaa jouduttiin sopeuttamaan vallitsevan koronatilanteen mukaisesti.</p> <p>Suunnitelmallinen jatkosijoittuminen nuorten työpajan asiakkaille.</p>

<p>Nuorten toiminnallinen ja suunnitelmallinen aktivointi</p>	<p>Autetaan nuoria sijoittumaan koulutukseen ja työelämään erilaisin tukitoimin itsenäistymistä ja elämänhallintaa tukien</p> <p>Startti -toiminnan valmiuksien ylläpitäminen yhteistyössä Hartolan toimintakeskuksen kanssa.</p> <p>Työvoimaviranomaisten tapaamiset paikkakunnalla ja nuorten aktivointi. Ohjautuminen sosiaaliohjaajalle tarvittaessa.</p>	<p>Nuorten työpajalla sopimukselliset nuoret, ohjauksen määrät ja etsivällä sopimuksettomat kontaktit; asiakasmäärä ja valmennuspäivät.</p> <p>Asiakaskyselyt</p> <p>SOVARI</p>	<p>Räätälöityä työpajatoimintaa tarjottiin kaikille sitä tarvitseville työttömille nuorille. Starttiryhmiä ei ole ollut tarvetta, vaan nuoria tuettiin yksilöllisesti pajajaksojen aikana sosiaalisen kuntoutuksen sisällöillä.</p> <p>Opinnollistamisen kautta nuorilla on mahdollisuus osaamistodistusten suorittamiseen osana pajajaksoa yhteistyössä alueen oppilaitosten kanssa.</p> <p>Tehokkaat tukitoimet, mm. päihdetyö, psykiatrinen sairaanhoitaja, yhteistyö sosiaalityön kanssa.</p> <p>Pajapaikka tarjottiin kaikille sitä tarvitseville nuorille sekä ohjausta myös muille kuin pajan asiakkuudessa oleville nuorille.</p> <p>Suunnitelmallisen alueellisen yhteistyön juurruttaminen toimintaan. (Yhteisen toiminnan suunnittelu ja toteutus, resurssien ja osaamisen jakaminen, nuorten tukeminen yli kuntarajojen.)</p>
---	---	---	---

Nuorten työpaja – hanke

Nuorten Työpaja Signaali tarjoaa 16 – 29 -vuotiaille työttömille, vailla opiskelupaikkaa jääneille nuorille mahdollisuuden ohjattuun ja tuettuun työntekoon, tutkinnon osien suorittamiseen ja peruskouluopintojen loppuun saattamiseen yhteistyössä koulutuksen järjestäjien kanssa. Tukea tarjotaan myös avoimille työmarkkinoille työllistymiseen sekä opiskelupaikan löytämiseen ja kehitetään nuoren elämänhallintataitoja ja tuetaan terveellisiin elämäntapoihin.

Tavoitettujen nuorten, tehtyjen sopimusten ja muihin palveluihin ohjattujen nuorten määrä on ollut korkeampi kuin vuonna 2019. Nuorten tavoittamisen tukena on ollut tiivis yhteistyö Hartolan etsivän, TE-toimiston sekä

sosiaaliohjauksen kanssa. Loppuvuodesta käynnistyivät uudelleen TE-toimiston kanssa yhteistyössä nuorten haastattelupäivät työttömille alle 29-vuotiaille nuorille. Tavoitteena on ollut tehdä välittömästi työkokeilusopimus pajalle tai ohjaus muuhun tarvittavaan palveluun.

Keväällä Nuorten työpaja toimi noin 1,5 kk etäpajana poikkeustilan aikana tarjoten nuorille tukea ja ohjausta verkkovälitteisesti, tuolloin pajalle ei otettu lainkaan uusia nuoria. Toukokuussa palattiin pajatoimintaan rajatuin asiakasmäärin sekä rajatuin käyntipäivin, osittain etäpajatoimintaa jatkaen. Toiminta pääsi normalisoitumaan kesäkuussa. Pajajaksojen aikana nuoria on tuettu erilaisilla toimenpiteillä kohti terveellisempiä elämäntapoja ja päihteettömämpää elämää.

Nuorten työpajan työvalmentajan siirryttyä muihin tehtäviin määräaikaisen työsuhteensa päättyessä, uudelle hankekaudelle valittiin uusi työvalmentaja. Henkilömuutoksen myötä pajalla siirryttiin tietotekniikan osatutkintojen suorittamisesta media-alan osaamistodistuksien kehittämiseen ja toteuttamiseen. Nuorten työpajalla onkin voinut syksystä alkaen voinut suorittaa osana paja-jaksoa osaamistodistuksia valokuvauksen ja kuvankäsittelyn osatutkinnoista. Myös keskeytyneitä peruskouluopintoja on voinut suorittaa nuorten työpajalla yhteistyöoppilaitos Otaviassa. Pajalla on myös päässyt suorittamaan TET-jaksoja sekä tulla KOHO-jaksolle peruskoulusta.

Työllistymisen tukena on jatkettu yhteistyötä mm. Jyränkölän Tukirinki ja Nelinvoimaa hankkeiden sekä TE-toimiston kanssa. Myös alueellinen yhteistyö Sysmän, Joutsan ja Heinolan Torpan kanssa on jatkunut. Yhteistyönä on tehty mm. Heinolan mediapajan kanssa osaamistodistusohjaa sekä järjestetty yhteisiä tapaamisia ja toimintaa nuorten kanssa.

Hartolan Nuorten työpaja -hanke on saanut AVI:lta avustusta 40 000 € sekä hankekaudelle 1.6.2019 - 31.5.2020 että 1.6.2020 - 31.5.2021.

	2018	2019	2020
Tavoitetut nuoret	45 nuorta	29 nuorta	38 (45) nuorta
Pajalla tehdyt sopimukset	30 nuorta	22 nuorta	25 (30) nuorta
Muihin toimenpiteisiin ohjatut nuoret	15 nuorta	7 nuorta	13 (15) nuorta

Hartolan etsivä -hanke

Etsivän nuorisotyön pääkohderyhmänä ovat hartolalaiset, alle 29 –vuotiaat nuoret, jotka ovat jääneet työelämän ja opintojen ulkopuolelle. Se on tavoitteellista ja toiminnallista tukea, joka pitää sisällään yksilö- ja pienryhmätoiminnan ohjausta, päihdekasvatusta ja arjenhallintataitojen vahvistamista. Etsivän nuorisotyön painopisteenä on ennaltaehkäisevä työ, joka näkyy tiiviinä yhteistyönä esim. Hartolan yhtenäiskoulun ja alueen toisen asteen oppilaitosten kanssa. Etsivä nuorisotyöntekijä on mukana Puolustusvoimien Aikalisä-toiminnassa sekä toimii Rikosseuraamuslaitoksen valvojana paikkakunnalla alle 29-vuotiaille nuorille. Nuorten monipuolistuneet ja lisääntyneet mielenterveyteen liittyvät ongelmat toivat lisähaasteita kuluneelle vuodelle.

	2018	2019	2020
Asiakkuudet	45	46	37
Asiakkaiden ikäjakauma: 21-vuotiaat tai alle	39	34	23
22 – 29 vuotiaat	6	12	14

Kirjasto 2020

Hartolan kunnankirjasto kuuluu kunnan lakisääteisiin peruspalveluihin ja sen tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia kirjallisuuden ja taiteen harrastukseen, sekä sivistykseen.

Kirjaston ja ulkopuolisten tahojen järjestämät näyttelyt, sekä tilojen käytön mahdollistaminen harrastepiireille, ulkopuolisille esiintyjille, sekä opiskelijoille ovat olennainen osa kirjaston toimintaa.

Tehtävänäimme on mahdollistaa kansalaisvalmiuksien kehittäminen ja elinikäinen oppiminen, jossa olennaisena asiana väestön opastaminen digitaalisten yhteyksien äärelle.

Tavoitteet

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikutustavoitteet Lakisääteisten kunnan peruspalveluihin kuuluvien kirjastopalvelujen tuottaminen	Vaikutustavoitteet Ajantasaiset kirjastopalvelut tasavertaisesti kaikille kansalaisille	Kokonaislainaus laski, koska kirjasto oli avoinna korona-tilanteen vuoksi rajoitetusti ja 2,5 kuukautta kokonaan suljettu Omatoimikirjasto mahdollisti jälleen merkittävän määrän asiakaskäyntejä aamu-, ilta- ja viikonloppuaikoina Asiakaspalautteen vastaanottaminen ja toiminnan jatkuva kehittäminen	Osallistuminen seudulliseen kirjastoyhteistyöhön Osallistuminen Lastu-kirjastojen järjestämiin koulutuksiin, sekä mahdollisesti muihin hyödyllisiin koulutuksiin

Tuottavuustavoitteet	Tuottavuustavoitteet		Tavoite
Kattavat kustannustehokkaat kirjastopalvelut	Kansalaisten digineuvonta	Lainat/asukas vuonna 2020:10,7	Kokoelmaa päivitetään jatkuvasti: järkevät hankinnat ja poistot
Omatoimikirjaston käyttö pitkällä aukioloajoilla ilman ikärajaa	Monipuolinen, ajantasainen kokoelma	Koronatilanteen vuoksi kokonaislainaus putosi	Omatoimikirjaston pitkät aukioloajat, sekä lainausautomaatin jatkuva käyttö lisäävät jatkuvasti asioiden sujuvuutta
	Päivitetyt kirjastojärjestelmät ja verkkopalvelut		
	Ammattitaitoinen henkilökunta		

Tunnusluvut

Kirjastotoimi	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TS 2021	TS 2022
Kokonaislainaus	33072	39367	30369	35000	36000
- pääkirjasto	32247	28066	19615		
- omatoimikirjasto	5695	11301	11024		
Lainat/asukas	11,3	14,2	10,7	12	13
Kirjastokäynnit yhteensä	18961	19198	12295	14000	15000
- pääkirjasto ja omatoimikirjasto	18414	19198	12295		

Aukiolotunnit	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TS 2021	TS 2022
Pääkirjaston aukiolotunnit yhteensä	4213	5362	4319	5300	5300
Omatoimikirjaston aukiolotunnit*	2651	3982	3120	3900	3900
Henkilöstön koulutus yhteensä	20pv	13 pv	4 pv	10 pv	10 pv

Koronan vaikutukset kirjastotyöhön

Viime vuoden lukuihin vaikuttaa selvästi koronavirus. Positiivista on, että se ei ole kuitenkaan vaikuttanut juurikaan omatoimikirjaston käyttöön, vaikka omatoimikirjasto oli kiinni yhteensä 3,5kk. Omatoimikirjaston kokonaislainaus tarkoittaa sekä palveluaikana, että omatoimiaikaan lainausautomaatilla lainattua aineistoa.

Tämä kertoo siitä, että asiakkaat käyttävät vuosi vuodelta enemmän omatoimikirjaston palveluita.

Seudullinen kirjastoyhteistyö

Hartolan kunta on mukana seudullisessa yhteistyössä (Asikkala, Hartola, Heinola, Hollolla, Kärkölä, Lahti, Orimattila, Padasjoki ja Sysmä). Päijät-Hämeen kirjastojen kokoelmat tarjoavat lähes 1,2 miljoonaa kirjaa, sekä musiikkia, kuvataallenteita ym. aineistoa asiakkaiden käyttöön, jotka ovat kirjastojen yhteisen verkkokirjaston kautta kaikkien saatavilla.

Vapaa sivistystyö (kansalaisopisto ja musiikkikoulu)

Vapaan sivistystyön palvelut ostetaan Itä-Hämeen Opistolta. Itä-Hämeen Opiston kansalaisopisto tarjoaa nuorille ja aikuisille mahdollisuuden kehittävään opiskeluun ja harrastamiseen. Itä-Hämeen Opiston musiikkikoulu tarjoaa taiteen perusopetuksen mukaista musiikin perusopetusta. Itä-Hämeen Opiston musiikkikoulussa on mahdollista suorittaa musiikin perusopetuksen yleinen oppimäärä. Vapaan sivistystyön opetus järjestetään Itä-Hämeen opiston omien tilojen lisäksi kunnan eri kiinteistöissä.

Asiakaspalvelujen osto	TP 2018	TP 2019	TA 2020	TP 2020	TA 2021
Kansalaisopisto euroa	34616	33362	26000	32937	26000
Musiikkikoulu euroa	22169	20376	22000	34069	22000

<i>Vapaa sivistystyö</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	126 075	96 852	96 852	99 103	-2 251
* Sisäiset tulot	35			312	-312
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-524 829	-512 595	-512 595	-476 964	-35 631
* Sisäiset menot	-220 518	-212 242	-212 242	-205 653	-6 589
Toimintakate	-619 237	-627 985	-627 985	-583 202	-44 783
* Poistot					0
* Vyörytykset	-36 225	-28 058	-28 058	-36 833	8 775
* Laskennalliset erät	-22 005			-15 661	15 661
Kokonaiskustannukset	-677 467	-656 043	-656 043	-635 696	-20 347

<i>Sivistys- ja hyvinvointilautakunta</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	437 639	335 635	335 635	388 749	-53 114
* Sisäiset tulot	35			312	-312
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-3 294 514	-3 207 223	-3 207 223	-3 261 593	54 370
* Sisäiset menot	-1 132 028	-913 436	-913 736	-1 407 257	493 521
Toimintakate	-3 988 868	-3 785 024	-3 785 324	-4 279 789	494 465
* Poistot	-457	-320	-320	-320	0
* Vyörytykset	-308 892	-261 796	-261 796	-283 708	21 912
* Laskennalliset erät	-83 810			-87 794	87 794
Kokonaiskustannukset	-4 382 027	-4 047 140	-4 047 440	-4 651 611	604 171

3.9 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Hyvinvointisuunnitelman toteutuminen vuonna 2020

Painopisteiden valintaa

Keväällä 2020 työstettiin Päijät-Hämeeseen maakunnalliset hyte-kärjet (= hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kärjet) vuosille 2020 - 2025: 1. mielen hyvinvointi, 2. osallisuus ja yhteisöllisyys, 3. arjen turvallisuus, 4. päihteettömyys ja terveelliset elintavat. Hartolassa hyte-työn erityisiksi painopisteiksi vuosille 2020 - 2021 valittiin näistä mielen hyvinvointi ja arjen turvallisuus.

Hartolan turvallisuussuunnitelma hyväksyttiin alkuvuonna lautakunnissa, hallituksessa ja valtuustossa. Turvallisuussuunnitelman toteutumista tarkasteltiin syksyllä johtoryhmässä. Yksittäisiä toimenpiteitä on tehty lukuisia, isoimpana ja myös työllistävimpänä puutteena nähtiin edelleen joistakin julkisista tiloista uupuvat ajantasaiset pelastussuunnitelmat.

Lasten ja nuorten parissa toimiville järjestettiin Turva10 -koulutus, joka sisältää puheeksi oton ja varhaisen tunnistamisen työvälineet turvallisuuteen liittyvissä teemoissa. Neuvoloissa ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa alettiin kirjaamaan lähisuuhdeväkivallan puheeksi otto sekä mahdollinen mini-interventio ja ohjaaminen eteenpäin. Varhaiskasvatuksessa järjestettiin turvakävelyt lapsille ja sisään suojautumisen harjoitukset henkilökunnalle, ja turvallisuus oli myös perheiden illoissa aiheena. Varhaiskasvatuksessa ja esi- ja perusopetuksessa on harjoiteltu tunne- ja turvataitoja.

Mielenterveyden edistämisen osalta käytiin läpi Hyvän mielen kunta -tarkistuslistaa kunnille. Koulutuksia suunniteltiin, mutta koronavirusepidemia ja Päijät-Hämeen laajuisen Yhdessä mielessä -hankkeen suunnitelma saivat lykkäämään kunnan omien koulutusten järjestämistä. Hartola on mukana tässä mielenterveyden ja mielenterveysosaamisen edistämiseen tähtäävässä hankkeessa, joka sai rahoituksen loppuvuonna 2020.

Lapset ja nuoret

Varhaiskasvatuksessa on korona-rahalla on palkattu toinen varhaiskasvatuksen erityisopettaja 1.8.2020 - 31.7.2021 (2 pv / kk) tukemaan lasten kehitystä korona-kriisin seurausten lieventämiseksi ja pienryhmätoiminnan kehittämistä. Keväällä järjestettiin nepsy-koulutus Vantun henkilöstölle ja kotona työskentelevälle perhepäivähoitajalle, ja seudullinen lääkehoitosuunnitelma otettiin käyttöön varhaiskasvatuksessa syksyllä 2020.

Yhtenäiskoululla moniammatillisten oppilashuoltoryhmien merkitys on lisääntynyt korona-aikana entisestään. Korona lisännyt oppimisen tuen tarvetta ja oppilashuollon työmäärää. Koulupoissaoloihin puuttumisen mallia on täsmennetty ja selvennetty entisestään. Perusopetuksessa avustusta saatiin vuonna 2020 esi- ja perusopetuksen koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseen. Yhtenäiskoululla käynnistettiin ryhmämuotoista toimintaa yhteistyöllä Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän arjen tuen palveluiden kanssa. Phhykyssä käynnistettiin loppuvuonna vaativan erityisen tason konsultaation tiimi, johon olla yhteydessä, mikäli konsultaation tarvetta, ei edellytä asiakkuutta lapselta.

Alkuvuonna työstiin koululle harrastusiltapäivää ns. Islannin mallin pohjalta. Koronavirusepidemia kuitenkin keskeytti suunnittelutyön, ja asiaan palattiin loppuvuonna valtakunnallisen Harrastamisen Suomen mallin myötä. Marraskuussa räätälöitiin hankehakemus kevätkauden 2021 pilottiin, ja saatiin 26 000 euroa avustusta maksuttomien harrastusmahdollisuuksien kehittämiseen ja toteuttamiseen lapsille koulupäivän yhteydessä.

Erytisavustuksella vähävaraisten perheiden lasten ja nuorten liikuntaharrastuksiin tuettiin yksittäisten lasten liikuntaa. Avustuksen käytölle haettiin ja saatiin jatkoaikaa vuodeksi 2021.

Syyskuussa järjestettiin lapsiperheköyhyydestä keskustelutilaisuus, ns. ilmiöpöytä. Pöydän ääreen kutsuttiin laajasti alueen toimijoita, ammattilaisista päättäjiin ja kolmannen sektorin toimijoihin. Illan aikana keskusteltiin ilmiön monitahoisuudesta, syistä ja seurauksista, sekä mahdollisista toimenpiteistä. Yhtenä keskeisenä asiana nähtiin kynnyksen madaltaminen varhaisen tuen palveluihin ja tiedotuksen lisääminen. Loppuvuonna työstiin palvelukarttaa lapsiperheiden palveluista, ja prosessi huomattiinkin todella hyödylliseksi, sillä edes ammattilaisilla ei ollut tarkkaa käsitystä millaisia palveluja alueella tarjotaan.

Lasten ja nuorten ylipainosta saatiin ajantasaista tilastotietoa. Tämän pohjalta käytiin keskustelua mm. harrastustoiminnan ja vanhempien toiminnan merkityksestä ja suunniteltiin perheliikuntaryhmää ja liikuntahankkeen toimenpiteitä.

Vuonna 2020 kiinnitettiin huomiota varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen ravitsemukseen ja ravitsemussuosituksen toteutumiseen. Asiasta tehtiin selvitys ja kysely. Ateriapalvelujen kilpailutuksessa kiinnitettiin enemmän huomiota ravitsemuksen laatuun.

Koulunuorisotyöhön haettiin avustusrahaa, ja saatiin kahden vuoden hankkeelle 80 000 euroa yhdessä Sysmän kunnan kanssa. Koulunuorisotyöntekijä aloitti alkuvuonna 2021.

Työllisyys

Pienten kuntien elinvoimaa -hanke käynnistyi helmikuussa 2020. Hankkeessa kehitetään koulutuksen ja yhteistyön avulla reunakuntien työvoiman saatavuutta, työllistymistä ja alueen elinvoimaisuutta. Tukirinki-hanke käynnistyi myös alkuvuonna 2020, tässä hankkeessa tarkoituksena on tukea osatyökykyisten, pitkäaikaistyöttömien, maahanmuuttajien ja nuorten työllistymistä. TE-toimistosta ohjautuville asiakkaille rakennetaan soveltuva työllistymisen polku avoimille työmarkkinoille tai opiskelujen pariin. Tarvittaessa polku voi johtaa myös muiden palvelujen piiriin.

Loppuvuonna 2020 käynnistyneen TKT - Työkuntoisena ja -kykyisenä Työelämään -hankkeen tavoitteena on pääjähämäläisten työttömien terveyden ja liikunnallisen elämäntavan edistäminen, sekä työllistymisvalmiuksien parantaminen vaikuttamalla työkuntoon ja -kykyyn. Nuorten työpaja Signaaliin ja toimintakeskukselle on räätälöity oma yhteinen ryhmä, jossa käydään keskeisiä hyvinvointiin vaikuttavia osa-alueita läpi. Käytössä on mm. kykyviisari.

Työllisyyskoordinaattori-kokeilu käynnistyi elokuussa 2020. Tehtävä on 50 % työajalla, ja siihen kuuluu tavata pitkäaikaistyöttömiä ja ohjata heitä eteenpäin esim. työmarkkinoille, työkokeiluun tai opiskeluun.

Ikäihmiset

Asiakkaille maksuton palvelu- ja asiointiliikenne käynnistettiin kokeiluna syyskaudella 2020.

Ikäihmisten kaatumisten ehkäisyksi yli 65-vuotiaille jaetaan talvikaudella 2020 - 2021 maksutta liukuesteet kenkiin. Menekki on ollut suurta, heti marraskuussa kolmannes Hartolan ikäihmisistä oli hakenut itselleen liukuesteet.

Ikäänntyvien hyvinvointisuunnitelman 2021 - 2024 valmistelu aloitettiin, ja yli 65-vuotiaille hartolalaisille tehtiin aiheeseen liittyvä kysely.

Asiointiavustaja-toiminta oli tauolla keväästä syksyyn koronavirusepidemian vuoksi.

Ehkäisevä työ

Kotisivuille lisättiin alkuvuonna Tukipalveluita -otsikon alle yhteystietoja erilaisiin tukipalveluihin; puhelinumeroita, nettisivuja ym. Tehtiin myös laajempi esite eri tukipalveluista, joka löytyy saman otsikon alta.

EHYT ry:n Ensihuoli -koulutusta päihteiden käytön puheeksi ottoon mainostettiin ja siihen osallistuttiin.

Varhaiskasvatuksessa ja koululla järjestettiin päihteisiin liittyen varhaisen tunnistamisen ja puheeksi otton koulutusta, myös lastensuojeluun ja lastensuojeluilmoituksen tekemiseen liittyviä asioita käsiteltiin.

5. ja 6. luokkalaisille järjestettiin työpaja HuuMa -hankkeen kautta. Lapset suunnittelivat huoltajille tilaisuutta, jossa käsitellään päihteitä.

Johtava sosiaalityöntekijä ja kuraattori antoivat Lähilehteen haastattelun lastensuojeluun liittyvistä asioista. Jutussa korostettiin, että tavoitteena on saada tukea perheelle, kerrottiin varhaisemman tuen merkityksestä, ja tavoitteena oli myös tehdä avun hakeminen hyväksyttävämmäksi.

Kunnan työntekijöiden yhteisistä Savuton kunta -käytännöistä sovittiin, ja vuoden 2021 talousarvioon varattiin rahaa työntekijöiden nikotiinikorvaushoitoihin.

Osallisuus ja yhteistyö

Johtoryhmä jalkautui elokuussa torille, ja syksyllä järjestettiin kuntalaistilaisuus torilla torin kehittämiseen liittyen. Osallistuvaa budjetointia ideoitiin, ja koronatiedotukseen, yleiseen tiedotukseen ja kotisivuihin liittyvä kysely toteutettiin kesällä.

Aamu- ja iltapäivätoiminnassa havaittiin tarpeita uudelleen organisoimiseksi, ja sen järjestämistä selvitettiin monesta näkökulmasta. Asiasta tehtiin myös vaikutusten ennakoarviointi eli EVA päätöksentekoa tukemaan.

Yhdistysilta marraskuussa, jossa aiheena oli varsinkin harrastamiseen liittyviä asioita.

Hartola oli edustettuna Kuntaliiton järjestämässä kutsutilaisuudessa ”Sosiaalisen kestävyuden pyöreän pöydän keskustelu 9.6.2020”.

Laajan hyvinvointikertomuksen 2021 - 2025 kertomusosiota koostettiin loppuvuonna 2020.

Kuningaskunnan elämyskonseptit -hanke päättyi helmikuussa 2020. Osana hanketta luotiin Hartolan kunnan matkailustrategia 2020 - 2025.

Asuinympäristö

Keskusta-alueen viihtyisyyttä ja turvallisuutta on parannettu monin tavoin, viimeisimpänä pusikoitumisen vähentämistä ja ylitiehen puuston harventamista sekä torialueen kehittämistä.

Yhtenäiskoululla uudisrakentaminen käynnistyi vuonna 2020 ja on edennyt suunnitelmien mukaan.

Yleisurheilukentän kunnostus saatiin valmiiksi.

Sataman ja Jääsjärven/Rautaveden kalastusmatkailun kehittämiseen haettiin ja saatiin Leader-avustusta. Hanke edistää sataman turvallisuutta ja hyödynnettävyyttä, sekä parantaa kuntalaisten ulkoilumahdollisuuksia. Hankkeessa on huomioitu laajasti liikuntarajoitteisten pääsy luontokohteisiin.

Sote-palvelut

Alkuvuonna selvityksessä oli mahdollinen yhteistyö vastaanottotoiminnan toteutuksesta Sysmän ja Terveystalon kanssa, mutta se ei ollut Sysmän ja Terveystalon sopimuksen vuoksi mahdollista. Hammashuollon palvelut heikentyivät keväällä koronavirusepidemiasta ja työntekijätilanteesta johtuen, mutta tilanne korjautui loppuvuonna 2020.

Ilmoituksia sosiaalihuollon tarpeesta tehtävä myös työikäisistä ja eläkeläisistä, mikäli tietoon tulee huolta elämänhallinnasta ja pärjäämisestä.

PHHYKY kilpailutti sosiaalihuoltolain, vammaispalvelulain ja erityishuoltolain mukaisten kuljetuspalveluiden välitystoiminnan sekä kuljetukset. Näiden osalta tuli muutoksia kuljetusten välitystoimintaan 30.3.2020 alkaen. Kuljetusten saatavuudessa oli hetken ongelmia keväällä 2020, mutta ne helpottivat kesällä. Syksyllä selvitettiin haasteita invataksilla toteutettavien KELA-kyytien saatavuudessa.

Käytäntö hoitoon ohjautumisessa psykiatriselle sairaanhoitajalle muuttui alkuvuonna siten, että hoitoon pääsyyn tarvitaan diagnoosi. Muutos nähtiin merkittävänä heikennyksenä perustason mielenterveyspalveluiden kynnyksettömässä saatavuudessa ja mielenterveysongelmien ehkäisyssä. Asiasta oltiin yhteydessä hyvinvointiyhtymään ja otettiin puheeksi myös palvelusopimusneuvottelussa kesäkuussa.

Päihdehoitajan palveluiden saatavuus parani merkittävästi loppuvuonna 2020 aiempaan verrattuna. Nuorten aikuisten ja työikäisten sosiaalihuollon henkilöstöresurssi ja yhteistyö kuntaan parantui huomattavasti vuonna 2020, ja ohjautuvuus palvelutarvearviointiin on erittäin hyvää. Koululla kaivataan edelleen enemmän yhteistyötä sosiaalihuollon kanssa. Koulupsykologin palvelut saatiin järjestettyä toimiviksi vuonna 2020. Varhaiskasvatuksessa pienten lasten /perheiden osalta psykologipalveluja ei valitettavasti ole vieläkaan Hartolassa tarjolla. Puheterapian saatavuudessa on ongelmia, ja arviointikäynnit toteutetaan Lahdessa, minne osa perheistä ei lähde. Myös toimintaterapian saatavuudessa on ongelmia.

Koronaviruspandemia

Alkuvuonna 2020 leviämään lähti koronaviruspandemia. Suomeen julistettiin maaliskuussa poikkeusolot ensimmäistä kertaa sota-aikojen jälkeen, ja 70 vuotta täyttäneille asetettiin erityisrajoitus pysyä karanteeninomaisissa oloissa. Perusopetus siirtyi etäopetukseen pienimpiä koululaisia lukuun ottamatta, ja monet toiminnot, kuten harrastukset, joutuivat tauolle. Ruoka-annosten anto ja jako kuljetusoppilaille kotipysäkillä sai kiitosta. Koronaviruksen aiheuttama COVID-19-tauti on erityisen vaarallinen ikäihmisille ja riskiryhmiin kuuluville, ja rajoitusten ja suositusten tarkoituksena on suojata erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia. Kunnassa organisoitiin nopeasti vapaaehtoisten ja kunnan työntekijöiden järjestämä asiointiapu ikäihmisille ja sairastuneille sekä karanteenissa oleville. Lisäksi soitettiin jokaiselle 70 vuotta täyttäneelle hartolalaiselle, tiedustellen heidän hyvinvointiaan sekä mahdollista palvelujen ja avun tarvetta. Tiedotusta on tehty runsaasti, myös poikkeusolojen päättymisen jälkeen kesäkuusta 2020 eteenpäin tiedotusta on tehty ajantasaisesti niin kotisivuilla ja Facebookissa kuin Lähilehdessä ja satunnaisemmin Itä-Häme -lehdessä.

<i>Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	22 045	25 500	25 500	26 475	-975
* Sisäiset tulot	530			670	-670
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-115 426	-105 966	-105 966	-91 499	-14 467
* Sisäiset menot	-1 668			-155	155
Toimintakate	-94 519	-80 466	-80 466	-64 509	-15 957
* Poistot					0
* Vyörytykset	60 109	56 816	56 816	42 459	14 357
* Laskennalliset erät	-2 589			-845	845
Kokonaiskustannukset	-36 999	-23 650	-23 650	-22 895	-755

3.10 Tekninen lautakunta

Toiminta

Koko tekninen toimi on kunnanvaltuustoon nähden sitova tulosalue, jolle vahvistetaan määrärahat ja tuloarviot. Tekninen toimi sisältää teknisen toimen hallinnon, vesi- ja viemärlaitoksen, jätehuollon ja satamalaitoksen, kaavoituksen, maa- ja metsätilat, liikennealueet, puistot ja tilapalvelun, rakennusvalvonnan sekä ympäristönsuojelun. Tekniseen toimeen kuuluu hallintosäännön mukaan sekä tekninen lautakunta että ympäristölautakunta

Hallinto

Teknisen osaston hallinnon tavoitteena on järjestää kunnan muiden toimialojen tarvitsemat tukipalvelut sekä suoraan kuntalaisille tuotetut palvelut laadukkaasti ja kustannustehokkaasti.

<i>Tekninen toimi/hallinto</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	779	500	500	5 612	-5 112
* Sisäiset tulot	288			1 380	-1 380
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-158 446	-168 222	-168 222	-190 937	22 715
* Sisäiset menot	-2 312	-4 956	-4 956	-8 311	3 355
Toimintakate	-159 691	-172 678	-172 678	-192 256	19 578
* Poistot	-175			-2 105	2 105
* Vyörytykset	-126 695	-118 649	-118 649	-103 079	-15 570
* Laskennalliset erät	-2 849			-3 720	3 720
Kokonaiskustannukset	-289 410	-291 327	-291 327	-301 160	9 833

LIKELAITOKSET

Vesi- ja viemärlaitos

Vesilaitos toimii tällä hetkellä yhden vedenottamon varassa. Suunnitelmissa on varavedenottamon rakentaminen ja nykyisen parantaminen. Verkoston toimivuutta ja sen häiriöiden rajattavuutta on kehitetty ja kehitystyö jatkuu. Jätevedenpuhdistamo toimii prosessiteknikaltaan ja automaatioltaan uusittuna. Vesihuollon osalta on pyritty panostamaan vesihuollon häiriötilannevarmuuden kehittämiseen, mikä työ jatkuu vielä vuonna 2021. Keskustie-Terveystie vesijohtourakka toteutettiin syksyllä 2020. Kissamäen varavedenottamon vesitalous- ja lunastuslupahakemus on edelleen vireillä aluehallintovirastossa. Kunta on käynyt aktiivisesti neuvotteluja maanomistajan kanssa alueen hallinnan järjestämiseksi.

Jätehuolto ja satama

Jäteasema toimi normaalisti vuoden ympäri. Kerättäviin lajikkeisiin lisättiin pahvi. Asema on avoinna keskiviikkoisin klo 12 - 14 ja kuukauden 1. ja 3. lauantai klo 12 - 14.

Sataman venelaitureiden ankkurointi uusittiin. Vanha maitolaituri uusittiin paranneltuna kokonaisuudessaan. Lisäksi satama-alueella tehtiin normaaleja kunnostustöitä, korjaamalla valaistusta, poijuja, kiinnityksiä, sekä pieniä korjauksia laiturirakenteisiin. Sataman huoltorakennuksen laajennuksen rakennussuunnitelmat ja rakennuslupa ovat valmiina ja urakka on suunniteltu tehtäväksi vuonna 2021.

Maa- ja metsätilat

Metsätiloilla on ajantasainen hoitosuunnitelma. Metsiä hoidetaan ja puuta myydään tehdyn suunnitelman mukaisesti. Metsänhoito on ulkoistettu yksityiselle yritykselle. Keskusta-alueella toteutettiin hakkuita maisemointisuunnitelman mukaisesti. Hankkeen yhtenä tavoitteena oli keskustan maisemallisten arvojen lisääminen. Vuodelle suunnitellut puunmyyntitulot ylittivät reilusti suunnitellun tason johtuen vuodelle 2019 suunniteltujen hakkuiden siirtymisestä vuodelle 2020.

Kunnalla on vapaa-ajan asuntojen sekä asuinrakennusten ja yritysten käyttöön kaavoitettuja tontteja. Vapaa-ajan asuntojen rantatontteja markkinoidaan tapahtumien yhteydessä ja kiinteistökauppaa tekevillä verkkosivuilla. Kunnan alueella olevia rakentamattomia rakennuspaikkoja ja tontteja on tällä hetkellä runsaasti ja kysyntä on ollut vähäistä. Entisen Murakan koulun vieressä oleva rakennuspaikka myytiin, ja samoin Sukselan kiinteistön vierestä pieni määräala teollisuuskiinteistön lisämaaksi. Kulmatieltä ostettiin kiinteistöyhtiö Vasallilta 8 omakotitalotonttia ja 2 rivitalotonttia. Lisäksi lunastettiin kauppakirjan sopimussakkopykälän nojalla yksi tontti Kuukerin alueelta.

<i>Laitokset ja taseyksiköt</i>	Toteuma	Alkuperäinen	TA 2020 +	Toteuma	Poikkeama
	2019	TA 2020	muutos	2020	
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	583 921	663 768	663 768	809 859	-146 091
* Sisäiset tulot	42 005	47 032	47 032	28 070	18 962
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-343 157	-312 427	-312 427	-409 110	96 683
* Sisäiset menot	-86 345	-92 505	-92 505	-72 658	-19 847
Toimintakate	196 424	305 868	305 868	356 161	-50 293
* Poistot	-100 580	-91 818	-91 818	-131 541	39 723
* Vyörytykset	-7 373	-7 980	-7 980	-5 679	-2 301
* Laskennalliset erät	-4 606			-9 052	9 052
Kokonaiskustannukset	83 865	206 070	206 070	209 889	-3 819

<i>Kaavoitus</i>	Toteuma	Alkuperäinen	TA 2020 +	Toteuma	Poikkeama
	2019	TA 2020	muutos	2020	
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	7 930	0	0	0	0
* Sisäiset tulot	400				0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-55 394				0
* Sisäiset menot	-607				0
Toimintakate	-47 671	0	0	0	0
* Poistot					0
* Vyörytykset					0
* Laskennalliset erät	-8 887				0
Kokonaiskustannukset	-56 558	0	0	0	0

LIIKENNEALUEET, PUISTOT JA LIIKUNTA-ALUEET

Kunta ylläpitää keskustaajaman katuja. Kaduista Keskustietä ja Yhdystietä ylläpitää ELY. Talvikunnossapidon hoiti sopimusurakoitsija. Kunnan puistoalueiden kunnossapitotehtävät on tehty kunnan toimesta. Vuonna 2020 ei toteutettu muutoksia kunnan puistoalueisiin.

Yksityistieavustuksina jaettiin niille budjetoitu määräraha 50 000 €.

Hartolan urheilukentän kunnostushanke saatiin valmiiksi vuonna 2020. Kentän pohjoispäätyyn rakennettiin joustavalle kestopäälysteelle tehty lajisuorituspaikka. Kentän pohjoispäätyyn rakennettiin lajisuorituspaikat pituushypylle, korkeushypylle, seiväshypylle, keihäänheitolle ja lyhyet nopeusharjoitteluradat. Urheilukenttää kiertävä tiilimurskainen juoksuradan reunat ja reunamerkinnot kunnostettiin. Tältä osin pinta jätettiin suunnitelman mukaisesti tiilimurskalle. Kentän eteläpäätyyn rakennettiin moukari-kiekko lajisuorituspaikka. Kentän eteläpäädyssä oleva vanha kuulantyöntöpaikka kunnostettiin. Jalkapallokentän nurmialue uusittiin kokonaan ja urheilukentän ympärille rakennettiin aita. Hanke toteutui suunnitellusti ja lopputulosta on pidetty tilaajan ja kentän käyttäjien puolesta onnistuneena.

<i>Alueiden hoito</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	44 135	-2 700	-2 700	1 379	-4 079
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-208 551	-236 700	-236 700	-146 735	-89 965
* Sisäiset menot	-113 759	-109 271	-109 271	-77 234	-32 037
Toimintakate	-278 175	-348 671	-348 671	-222 590	-126 081
* Poistot	-108 449	-88 199	-88 199	-113 651	25 452
* Vyörytykset					0
* Laskennalliset erät	-32 850			-17 310	17 310
Kokonaiskustannukset	-419 474	-436 870	-436 870	-353 552	-83 318

PELASTUSTOIMI

Pelastustoimen palvelut tuottaa Päijät-Hämeen pelastuslaitos. Kunta maksaa osuuden pelastustoimen kustannuksista Päijät-Hämeen pelastuslaitokselle ja pelastustoimen budjetti toteutui talousarvion mukaisesti. Korona hankaloitti harjoitustoimintaa. Toiminnassa ei tapahtunut vuoden aikana merkittäviä muutoksia.

<i>Pelastustoimi</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot					0
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-262 519	-261 981	-261 981	-262 342	361
* Sisäiset menot					0
Toimintakate	-262 519	-261 981	-261 981	-262 342	361
* Poistot					0
* Vyörytykset	-1 587	-1 851	-1 851	0	-1 851
* Laskennalliset erät	-148			0	0
Kokonaiskustannukset	-264 254	-263 832	-263 832	-262 342	-1 490

ICT-PALVELUT

Hallintosäännön mukaan kunnanhallitus vastaa tietohallintopalveluiden järjestämisestä ja kehittämisestä. Kunnan vastuulle kuuluvat kunnan valokuituverkko aktiivilaitteinen, palvelin- ja konesaliratkaisut sekä yhteydet ja tietoturvasäilytykset. Palvelut on pääasiassa ulkoistettu. ICT-lähtöki hoidettiin konsulttiyrityksen toimesta. Tehtiin useita järjestelmäpäivityksiä johtuvia muutoksia palvelimille ja taustajärjestelmiin. Microsoft365 otettiin käyttöön sähköpostissa ja ohjelmistona vuonna 2020.

<i>ICT-palvelut</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot					0
* Sisäiset tulot	5 484	0	0	7 334	-7 334
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-164 869	-157 318	-157 318	-164 331	7 013
* Sisäiset menot					0
Toimintakate	-159 385	-157 318	-157 318	-156 997	-321
* Poistot	-3 659	-3 601	-3 601	-3 601	0
* Vyörytykset	199 661	160 919	160 919	198 512	-37 593
* Laskennalliset erät	-36 617			-37 913	37 913
Kokonaiskustannukset	0	0	0	0	0

TILAPALVELUT (KIINTEISTÖJEN HOITO, SIISTIMINEN)

Tekninen osasto tuottaa kiinteistönhoidon, ruokahuollon ja siistimisen palveluita kunnan muille toimiajoille sekä kunnan omistamissa kiinteistöissä toimiville muille organisaatioille.

Kunnassa on viimevuosina toteutettu useita suuria rakennushankkeita. Näiden hankkeiden vuoksi korjausvelkaa on lyhennetty merkittävästi. Merkittävimpänä investointina ollut yhtenäiskoulun uudisosan rakentaminen aloitettiin 2020. Urakka valmistuu vuonna 2021. Jokirannan katon uusimisesta ei saatu pyynnöistä huolimatta hyväksyttäviä tarjouksia. Jokirannan katon uusiminen toteutetaan investointiohjelman mukaan 2022.

Kunnanviraston, päiväkodin sekä paloaseman osalla jatketaan rakennusten vuosittaisia korjauksia. Tavoitteena on erityisesti turvata tilojen terveellisyys, turvallisuus sekä energiatehokkuus. Hartolan kunta liittyi vuoden 2019 aikana kuntien energiatehokkuussopimukseen (Kets) ja hiilineutraalikuntien joukkoon (Hinku). Käytöstä poistuneet rakennukset myydään tai puretaan.

Tilapalvelun tavoitteena on ollut rakennusten teknisen kunnan lisäksi tilojen siisteydestä ja terveellisyydestä huolehtiminen. Korona-aikana tämä on korostunut, mutta moniosaajatyöntekijöillä on tavoitteeseen päästy. Henkilöstömitoitusta on tarkistettu ja tarkennettu sekä työtehtäviä on yhdistetty. Kiinteistöhuollon henkilöstö väheni vuoden aikana yhdellä henkilötyövuodella ja siivouksen noin puolella henkilötyövuodella.

Teknisen toimen strategiset tavoitteet 2020			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Tekninen osasto tuottaa ajanmukaiset teknisen toimen palvelut lähellä asukkaita.			Kehitetään uusia sähköisen asioinnin käytäntöjä sekä kunnan sisällä, että asiakkaiden suuntaan.
Toimiva ja turvallinen liikenneympäristö	Liikenneturvallisuuden parantaminen.	Onnettomuustilastot	Taajaman esteettömyyskartoitusta saatiin valmiiksi Katuja päällystyskorjauksia jatkettiin pienimuotoisesti Katuvalaistuksen osalta tehtiin koko kuntaa koskeva inventointi valaisimien sijainnista ja laadusta. Ledivalojen uusimista jatketaan vuodelle 2021.

Hartolassa on hyvä elää!

<p>Vesi- ja viemärlaitoksen toiminta on luotettavaa ja taloudellista</p>	<p>Vesihuollon tulot kattavat menot</p> <p>Talousveden laatu täyttää hyvän talousveden vaatimukset ja jätevesien käsittelyn puhdistustulokset ovat lupaehtojen mukaiset.</p>	<p>Tilinpäätös</p> <p>Tarkkailututkimukset</p>	<p>Toimintakate oli 2020 positiivinen, noin 85 000 €. Tilikausi oli investointien poistot huomioiden kokonaisuutena poikkeuksellisesti noin 36 000 € alijäämäinen, johtuen odotettua suuremmista käyttömenoista v 2020.</p> <p>Laatuvaatimukset täytettiin. Veden laatu oli erinomainen.</p> <p>Vesihuollon yhteistyön kehitettiin alueen muiden vesilaitosten kanssa. Jätevedenpuhdistamon lietteiden osalta yhteiskuljetukset Sysmän kunnan vesilaitoksen kanssa.</p>
<p>Kestävä metsätalous</p>	<p>Metsiä hoidetaan suunnitelman mukaisesti.</p>	<p>Metsän myyntitulot ovat suunnitelman mukaisia.</p>	<p>Varavedenottamon lupahakemus ja maanhankintaneuvottelut vireillä Myyntitulot ylittivät budjetoidun</p>
<p>Paikkatiedon hallinta</p> <p>Kiinteistöjen kuntoa, siisteyttä, terveellisyttä ja turvallisuutta ja turvallisuutta ylläpidetään</p> <p>Keskustan turvallisuutta ja viihtyvyyttä parannetaan</p>	<p>Kehittämisessä huomioidaan kuntalaispalaute</p>		<p>Kaavoituksen pohjakartta uusittiin taajama-alueelle</p> <p>Korjauksia suunniteltiin ja toteutettiin tarpeiden mukaan. Sisäilmatyöryhmä ei kokoontunut vuonna 2020.</p> <p>Torialueen kehittämisen osalta kerättiin kuntalaisten palautetta. Torialueen pysäköintiä selkiinnytettiin 2020 ja torin kehittämistä jatketaan palautteen perusteella 2021.</p>

Hartolassa on hyvä elää!

<i>Tilapalvelut</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	69 491	53 600	53 600	110 537	-56 937
* Sisäiset tulot	939 877	743 186	743 186	552 230	190 956
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-920 524	-731 451	-731 451	-582 767	-148 684
* Sisäiset menot	-304	-21 980	-21 980	-15 096	-6 884
Toimintakate	88 540	43 355	43 355	64 904	-21 549
* Poistot	-3 877	-3 552	-3 552	-3 552	0
* Vyörytykset	-51 886	-39 803	-39 803	-50 390	10 587
* Laskennalliset erät	-32 777			-10 962	10 962
Kokonaiskustannukset	0	0	0	0	0

<i>Rakennukset</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	1 133 425	928 114	928 114	485 172	442 942
* Sisäiset tulot	865 291	816 891	816 891	1 319 625	-502 734
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-796 517	-683 438	-683 438	-569 623	-113 815
* Sisäiset menot	-518 557	-465 467	-465 467	-332 023	-133 444
Toimintakate	683 642	596 100	596 100	903 151	-307 051
* Poistot	-524 838	-508 150	-508 150	-333 214	-174 936
* Arvon alentumiset				-528 503	
* Vyörytykset	159 634	138 219	138 219	138 438	-219
* Laskennalliset erät	-87 383			-84 973	84 973
Kokonaiskustannukset	231 055	226 169	226 169	94 899	131 270

Hartolassa on hyvä elää!

<i>Jaostot / tekn.ltk</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot					0
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-1 204	-2 217	-2 217	-126	-2 091
* Sisäiset menot					0
Toimintakate	-1 204	-2 217	-2 217	-126	-2 091
* Poistot					0
* Vyörytykset					0
* Laskennalliset erät	-190			-30	30
Kokonaiskustannukset	-1 394	-2 217	-2 217	-157	-2 060

<i>Tekninen lautakunta</i>	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	1 839 680	1 643 282	1 643 282	1 412 559	230 723
* Sisäiset tulot	1 853 345	1 607 109	1 607 109	1 908 640	-301 531
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-2 911 181	-2 553 754	-2 553 754	-2 325 971	-227 783
* Sisäiset menot	-721 883	-694 179	-694 179	-505 322	-188 857
Toimintakate	59 961	2 458	2 458	489 905	-487 447
* Poistot	-741 578	-695 320	-695 320	-587 665	-107 655
* Arvonalentumiset				-528 503	528 503
* Vyörytykset	171 755	130 855	130 855	177 802	-46 947
* Laskennalliset erät	-206 308			-163 961	163 961
Kokonaiskustannukset	-716 170	-562 007	-562 007	-612 422	50 415

3.11 Ympäristölautakunta

YMPÄRISTÖTOIMI

Heinäkuussa 2019 voimaan tulleessa hallintosäännössä kaavoituksen ja kartoituksen tehtävät siirrettiin ympäristölautakunnan alaisuuteen. Vuoden 2019 kaavoituksen tilinpäätös käsiteltiin vielä teknisen lautakunnan alla.

Ympäristötoimeen kuului vuonna 2020 henkilöstöresursseja seuraavasti:

- rakennustarkastaja 1.1. -13.9.2021 90 %, 14.9. - 31.12.2021 40 %
- ympäristönsuojelutarkastaja 85 %
- toimistosihteeri 31.8.2020 40 % (kiinteistökartoitus 20 %, paikkahallinto 20 %) ja 1.9. - 31.12.2020 55 % (rakennusvalvonta ja paikkahallinto 40 %, kiinteistökartoitus 15 %)
- toimistosihteerin sijainen 80 %
- rekisterisihteerit 115 %
- kartoittajat 25 %

Ympäristötoimessa on henkilöstön toimin hoidettu yleinen ohjaus ja neuvonta, lupakäsittely, katselmukset, tarkastukset sekä kiinteistökartoitus. Hartolan vakituinen rakennustarkastaja siirtyi muihin tehtäviin 14.9.2020 alkaen, joten hänen tilalleen palkattiin va. rakennustarkastaja 31.3.2021 asti. Määräaikaisen toimistosihteerin ns. lupasihteerin sopimus päättyi 31.7.2020. Tämän jälkeen rakennusvalvonnan toimistotyöt siirrettiin takaisin teknisen toimen vakituiselle toimistosihteerille 1.9.2020 alkaen.

RAKENNUSVALVONTA

Toiminnan ja palvelun kehittäminen MRL:n ja MRA:n edellyttämään suuntaan eli viranomaisvalvonnan painopisteen siirtäminen yksityiskohtaisesta tarkastamisesta ja tarkastamisvelvollisuudesta hankkeessa toimivien pätevyyksien arviointiin ja heidän toimintansa seuraamiseen sekä huolehtimiseen kunnassa tarvittavasta rakentamisen yleisestä ohjauksesta ja neuvonnasta.

Jatkuvan valvonnan painopiste oli vuoden 2020 erityisesti käyttötarkoituksen muutoksissa mm. vapaa-ajan asuntojen muuttaminen vakituisiksi sekä vanhojen, pienten vapaa-ajan asuntojen muuttaminen vierasmajoiksi.

Rakennusvalvonta teki Sysmän kunnan kanssa yhteistyötä 1.6. – 13.9.2020 niin, että Hartolan rakennustarkastaja oli yhden päivän Sysmässä ja Sysmän kunnan rekrytoima kesäinsinööri teki kaksi päivää Hartolassa, pääasiassa katselmuksia sekä kiinteistökartoitukseen liittyviä mittauksia.

Painopistealueet

Lupakäsittely ja valvonta ovat tasapuolista, oikeudenmukaista ja lainsäädännön mukaista sekä asiakaspalvelu ja asioiden käsittely sujuvaa

Sähköisten asiointijärjestelmien ja niihin liittyvien toimintatapojen vakiinnuttaminen. Käsittelyaikojen ja toiminnan laajuutta koskevien mittareiden valinta ja julkaisu.

Kartoitustoimintaa kehitetään osaksi normaalin rakennuslupaprosessia. Uusien teknisten ratkaisujen käyttöönotolla tehostetaan tuottavuutta. Painopiste rekisteritietojen perusparannuksessa. Toiminnan laadun paraneminen ja tehostuminen

Tavoitteiden toteutuminen

Luvat on pyritty käsittelemään tasapuolisesti, oikeudenmukaisesti lakia noudattaen. Asiakaspalvelu on siirtynyt vuoden aikana enemmän sähköiseksi ja puhelimitse tapahtuvaksi. Tämän aiheutti vuoden alussa maahamme levinnyt pandemia.

Käsittelyaikoja pyrittiin lyhentämään. Ongelmia aiheutti sähköisten lupahakemusten puutteellisuus, jolloin niitä ei voinut käsitellä. Nämä luvat ovat jääneet odottamaan Lupapisteeseen täydennyksiä. Vuonna 2020 saapuneita lupia oli käsittelemättä vuoden 2020 lopussa 14 kpl ja siitä vanhempia 35 kpl. Näiden (35 kpl) lupahakemuksien tilannetta selvitetään vuoden 2021 alun aikana.

Osana uudisrakennusten lupaprosessia kerättyä aineistoa ylläpidetään loppukatselmusten yhteydessä tehtävänä rakennusten tarkistusmittauksena ja valokuvaamisena.

Suoritteet	Tp 2019	Ta 2020	Tp 2020
Myönnetty rakennusluvat, maisematyöluvat, toimenpideluvat ja -ilmoitukset	178	180	140
Muut päätökset	65	75	111
Rakennuslupiin liittyvät katselmuks	55	75	120

KIINTEISTÖKARTOITUS

Kiinteistökartoitusta jatkettiin vuoden 2020 aikana. Mittauksia tehtiin kesän aikana vain niihin kohteisiin, joissa oli vireillä rakennuslupa. Nämä mittaukset teki Sysmän kuntaan rekrytoitu kesäinsinööri.

Syyskuun aikana tekniseen toimeen palkattu harjoittelija teki tarkastusmittauksia. Lokakuusta joulukuun puoleen väliin mittauksia teki osa-aikainen kartoittaja yhdessä kiinteistöhoiton työllistettävän kanssa.

Rekistereiden korjauksia jatkettiin koko vuoden ajan. Pääasiassa niitä teki rekisterisihteeri ja marraskuun puolella välissä palkattiin osa-aikainen rekisterisihteeri avuksi. Vuoden aikana pääpaino rekistereiden korjauksissa oli niiden rakennusten osalla, jotka lisäisivät Hartolan kunnan kiinteistöverokertymää. Ongelmia aiheutti rekistereissä olevat vanhat rakennusluvat, jotka eivät olleet kytkeytyneet oikeisiin rakennuksiin, vaan ne

olivat muodostaneet oman rakennuksen, joka ei ollut valmistunut. Lisäksi kaikki katselmustiedot eivät olleet lähtenee eteenpäin nykyiselle Digi- ja väestötietovirastolle ja sitä kautta eteenpäin verottajalle.

Kiinteistökartoituksen eteneminen:

Suoritteet	Tp2017-2018	Tp 2019	Tp 2020
Mittaukset	527	602	232
Rekisterikorjaukset ja -lisäykset	50	414	449
Verottajalle lähetetyt tiedot	5	253	591

YMPÄRISTÖNSUOJELU

Ympäristösuojelun palvelut tuotettiin yhteistyössä niin, että Hartolan kunta osti ympäristösuojelun palvelut Heinolan kaupungilta. Ympäristönsuojelu hoitaa ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviä sekä mm. jäte-, maa-aines-, maastoliikenne-, vesi- ja luonnonsuojelulain mukaisia lupa-, valvonta-, neuvonta- ja edistämistehtäviä.

Tavoitteiden toteutuminen

Toteutetaan kaikki valvontaohjelman mukaiset tarkastukset.

Kaikki valvontaohjelman mukaiset tarkastukset (yht. 16 kpl) saatiin tehtyä.

Lisäksi Hartolan ympäristötoimesta tehtiin yksi valvontasuunnitelman mukainen tarkastus Sysmän kunnan alueelle.

Kehitetään ympäristönsuojelun sähköisiä järjestelmiä ja tiedon esittämistä paikkatieto-muodossa.

Ympäristötoimi selvitti Lupapisteen ympäristöosion käyttöönottoa. Alkuvuodesta 2020 saatujen tietojen mukaan Lupapisteen ympäristöosion kehittäminen on päättymässä, minkä vuoksi osion käyttöönotosta ympäristönsuojelun osalta luovuttiin.

Kunnan Webgis-karttaohjelmaa on kehitetty ja sinne on lisätty kuntalaisille ja vapaa-ajanasukkaille tarpeellisia tietoja, kuten pohjavesialueet ja vesilaitosten toiminta-alueet.

Ympäristötoimessa järjestettiin vuoden 2020 aikana Ympäristöviikko-projekti. Ympäristöviikon tavoitteena on lisätä ihmisten ympäristötietoutta ja saada eri tahot järjestämään ympäristöaiheisia tapahtumia ja tempauksia.

TUNNUSLUVUT, YMPÄRISTÖNSUOJELU					
Määrä	TP 2019	TA 2020	TP 2020	TS 2021	TS 2022
Valvonta- ja tarkastuskäynnit (ei maa-aineslupatarkastukset)	110	150	100	150	150
Näytteet	10	20	10	20	20
Ympäristöluvut	2	2	2	3	3
Kampanjat ja projektit	2	2	2	2	2
Maa-ainesluvut	0	2	2	2	2
Maa-aineslupien valvontakäynnit	15	25	15	25	25

Ympäristölautakunta	Toteuma 2019	Alkuperäinen TA 2020	TA 2020 + muutos	Toteuma 2020	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	121 157	105 000	105 000	68 754	36 246
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-270 808	-398 832	-398 832	-247 018	-151 814
* Sisäiset menot	-1 292	-420	-420	-1 522	1 102
Toimintakate	-150 943	-294 252	-294 252	-179 787	-114 465
* Poistot	-3 868	-3 607	-3 607	-5 980	2 373
* Vyörytykset	-45 056	-37 059	-37 059	-48 891	11 832
* Laskennalliset erät	-10 594			-14 110	14 110
Kokonaiskustannukset	-210 461	-334 918	-334 918	-248 768	-86 150

KAAVOITUS

Kaavoitus siirtyi hallintosäännön muutoksella 1.7.2019 ympäristölautakunnan vastuulle. Kunnan strategian toteuttamista kaavoituksen keinoin pyritään varmistamaan kaavatoimikunnan avulla.

Vireillä olevia kaavahankkeita vietiin vuoden 2020 aikana seuraavasti:

- Purnuvuoren ja Putkijärven ranta-asemakaavojen muutosten osallistumis- ja arviointisuunnitelma asetettiin nähtäville.
- Rantayleiskaavojen pienet muutokset -kaavaluonnos asetettiin nähtäville.
- Jääsjärven alueella sijaitsevien Viaporin, Hirtesalo-Vehkasalon ja Ekon ranta-asemakaavojen kumoamisprosessi etenee. Kaavojen kumoamista koskeva ehdotus asetettiin nähtäville syksyllä 2020 ja hanke on etenemässä kunnanvaltuuston hyväksyttäväksi vuoden 2021 alkupuolella.
- Kunta päätti vetäytyä HARAKUMU-hankkeesta, jonka tarkoituksena oli kumota ja päivittää sisällöltään vanhentuneita ranta-asemakaavoja koko Hartolan kunnan alueella. Hankkeesta päätettiin vetäytyä, sillä mukaan lähtevien maanomistajien määrä vaikutti jäävän vähäiseksi.

Taajama-alueen asemakaavan päivitys siirrettiin vuodelle 2021, sillä pohjakartan päivitys viivästyi loppuvuoteen 2020.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Lupakäsittely ja valvonta ovat tasapuolista, oikeudenmukaista ja lainsäädännön mukaista sekä asiakaspalvelu ja asioiden käsittely sujuvaa.	Rakennusvalvonta Sähköisten asiointijärjestelmien ja niihin liittyvien toimintatapojen kehittäminen.	Käsittelyaikojen ja toiminnan laajuutta koskevien mittareiden valinta ja julkaisu	Kuntanet7 mahdollistaminen kyselyjen vakiinnuttaminen osana toimintaa
Kaavoitettujen tonttien määrä ja laatu vastaavat rakentamisen tarpeita	Kaavoitus Ajantasainen ja rakentamistarpeisiin vastaava maankäytön suunnittelu	Kaavoitusohjelman ylläpito ja toteuttaminen	Ranta-alueita koskevat kaavat. Taajaman asemakaavan uudistaminen
	Ympäristönsuojelu Toteutetaan kaikki valvontaohjelman mukaiset määräaikaistarkastukset. Kehitetään ympäristönsuojelun sähköisiä järjestelmiä.	Ympäristönsuojelun valvontaohjelman toteuma. Sähköisten järjestelmien kehittäminen.	Otetaan käyttöön Kuntanet7 Ympäristö -osio ja kehitetään tiedon esittämistä paikkatieto-muodossa.

Hartolassa on hyvä elää!

	Kiinteistökartoitus	Rekisteröinnin tehostaminen	Taajaman tietojen kerääminen ja tallentaminen ja teetetään ostopalveluna.
	Kartoitustoimintaa kehittämistä osaksi normaalia rakennuslupaprosessia jatketaan.		
	Uusien teknisten ratkaisujen käyttöönotolla tehostetaan tuottavuutta. Painopiste rekisteritietojen perusparannuksessa.		

3.12 Talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu

Alkuperäisessä talousarviossa vuosikate oli arvioitu 814.273 euroa positiiviseksi, eikä lisätalousarviota tehty. Tilinpäätöksen vuosikate oli 3.172.500 euroa ja se oli 2.358.227 euroa talousarviota parempi.

Tuloslaskelmanosan toteutuminen 2020

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot					
Myyntituotot	745 458		745 458	1 065 881	-320 423
Maksutuotot	222 995		222 995	159 099	63 896
Tuet ja avustukset	286 487		286 487	323 499	-37 012
Muut toimintatuotot	1 107 889		1 107 889	509 037	598 852
Toimintatuotot yhteensä	2 362 829	0	2 362 829	2 057 516	305 313
Valmistus omaan käyttöön	0		0	5 268	-5 268
Toimintakulut					
Henkilöstösivukulut	-1 092 297		-1 092 297	-991 818	-100 479
Palkat ja palkkiot	-3 040 215		-3 040 215	-2 992 401	-47 814
Henkilöstökulut	-4 132 512		-4 132 512	-3 984 219	-148 293
Palvelujen ostot	-15 276 729		729	-14 447 699	-829 030
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-742 751		-742 751	-634 746	-108 005
Avustukset	-393 240		-393 240	-435 705	42 465
Muut toimintakulut	-150 083		-150 083	-181 358	31 275
Toimintakulut yhteensä	-20 695 315	0	-20 695 315	-19 683 727	-1 011 588

Hartolassa on hyvä elää!

Toimintakate	-18 332 486	0	-18 332 486	-17 620 943	-711 543
Verotulot	9 797 000		9 797 000	10 262 854	-465 854
Valtionosuudet	9 424 391		9 424 391	10 533 798	-1 109 407
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	5 131		5 131	6 744	-1 613
Muut rahoitustuotot	32 010		32 010	61 083	-29 073
Korkokulut	-111 523		-111 523	-70 945	-40 578
Muut rahoituskulut	-250		-250	-91	-159
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-74 632		-74 632	-3 209	-71 423
Vuosikate	814 273	0	814 273	3 172 500	-2 358 227
Poistot käyttöomaisuudesta ja pitkävaikutteisista menoista	-703 661		-703 661	-602 005	-101 656
Arvonalentumiset	0		0	-528 503	
Satunnaiset tuotot	0		0	0	0
Satunnaiset kulut	0		0	0	0
Tilikauden alijäämä (-) / ylijäämä (+)	110 612	0	110 612	2 041 992	-1 931 380

Verotulot ja valtionosuudet toteutuivat ennakoitua parempina. Korkomenot toteutuivat alle arvion. Korkotuottoja saatiin hieman yli arvion. Poistoja tehtiin vähemmän kuin arvioitiin. Tilinpäätös toteutui 1.931.380 euroa arvioitua parempana.

Verotulojen erittely

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Verotulot	9 797 000	0	9 797 000	10 262 854,15	465 854,15
Kunnan tulovero	7 117 000	0	7 117 000	7 579 681,59	462 681,59
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 360 000	0	1 360 000	1 466 762,80	106 762,80
Kiinteistövero	1 320 000	0	1 320 000	1 216 409,76	-103 590,24
Muut verotulot	0	0	0	0,00	0,00

Valtionosuuksien erittely

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Valtionosuudet	9 424 391	0	9 424 391	10 533 798	1 109 407
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus ml.tasaukset	8 177 727	0	8 177 727	8 839 266,00	661 539,00
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	-565 597	0	-565 597	-538 837,00	26 760,00
Verotulomenetysten kompensaatio	1 812 261		1 812 261	1 812 972,00	711,00
Verotulojen maksun lykk. kompensaatio	0	0	0	50 397,00	50 397,00
Harkinnanvarainen valtion- osuuden korotus	0	0	0	370 000,00	370 000,00

3.13 Investointiohjelman toteutuminen

Investointien kokonaismenot olivat -1.673.843 € ja ne jäivät 1.332.157 € suunniteltua pienemmiksi. Investointitulot olivat 27.969 €, ja ne olivat -82.031 € suunniteltua pienemmät. Investointien nettomeno oli 1.645.874 €.

Vuonna 2020 aloitettiin yhtenäiskoulun uudisrakennuksen rakentaminen. Hallitus hyväksyi kilpailutuksen tuloksena urakkasopimuksen, jonka loppusumma oli 2.456.000 euroa.

Koulun uudisrakennus edistää lasten ja nuorten sekä työntekijöiden hyvinvointia. Investointi vähentää merkittävästi koulukiinteistön ylläpitokuluja, kun vanha osa koulurakennusta poistuu ylläpidosta ja käytöstä.

Kunnanvirastolla tehtiin lämmönvaihtimen uusiminen ja lämmitysputkiston huoltotöitä. Investointi parantaa merkittävästi lämmitysjärjestelmän käyttövarmuutta, sekä vähentää kiinteistön lämmityskuluja.

Terveysasemalla tehtiin kuntotutkimus ja korjaustyösuunnitelma alakerran tiloihin. Korjaukset aloitettiin syksyllä 2020 rakennuksen elementtisaumojen tiivistyksellä ja sadevesijärjestelmän korjauksilla. Työt jatkuvat ja valmistuvat alakerran sisätiloissa kevään 2021 aikana. Investoinnilla parannetaan työntekijöiden työhyvinvointia.

Jäteveden puhdistamolla saatiin valmiiksi valvomorakennuksen urakka ja automaation uusiminen.

Urheilukentän kunnostamisella edistettiin nuorten ja muiden harrastajien liikuntaharrastuksia. Hanke valmistui elokuussa 2020. Kentän pohjoispäättyyn rakennettiin uudet lajisuorituspaikat pituushypylle, korkeushypylle, seiväshypylle, keihäänheitolle ja lyhyet nopeusharjoitteluradat. Kentän eteläpäätyyn rakennettiin moukari-kiekko lajisuorituspaikka ja vanha kuulantyöntöpaikka kunnostettiin. Jalkapallokentän nurmialue uusittiin kokonaan.

Visainrannan sataman venelaitureiden ankkurointi uusittiin. Samalla vanha maitolaituri uusittiin paranneltuna kokonaisuudessaan. Investointi edistää Jääsjärven alueen virkistyskäyttöä ja kuntalaisten hyvinvointia. Maitolaiturin uudistamisessa huomioitiin myös aikaisempaa paremmin liikuntarajoitteiset henkilöt.

Suunnittelukaudella on tarkoitus selvittää varavedensaanti, jolla turvataan puhtaan veden saanti, jos päävedenottamon vedenlaatu heikkenee. Toteutetun Keskustie-Terveystie vesijohtourakan myötä saatiin parannettua verkostoa paremmin toimivaksi, mikäli varavettä jouduttaisiin ottamaan Joutsan suunnasta. Kissamäen varavedenottamon vesitalous- ja lunastuslupahakemus on edelleen vireillä aluehallintovirastossa, mutta kunta pyrkii ensisijaisesti sopimukseen maanomistajan kanssa maanvaihdoista, jolla vedenottamon alue saadaan kunnan omistukseen vuonna 2021.

Kaavoituksen pohjakartta saatiin valmiiksi vuonna 2020. Pohjakartta mahdollistaa tarkemman maankäytön suunnittelun Hartolan taajaman alueella.

Hartolassa on hyvä elää!

Kustp.	Tilin nimi		TA 2020 + lisämääräraha	TOT 2020	Poikkeama
91011	Tietokoneohjelmistot	Menot	-20 000	-7 889	12 111
		Netto	-20 000	-7 889	12 111
Kustp.	Maa- ja vesialueet				
91021	Maa- ja vesialueet	Menot	-60 000	-52 843	7 157
		Tulot	60 000	14 969	-45 031
		Netto	0	-37 874	-37 874
Kustp.	Rakennukset				
91031	Rakennukset	Menot	-50 000	0	50 000
		Tulot	50 000	0	-50 000
		Netto	0	0	0
Kustp.	Talonrakennus/tilapalvelu				
92021	Terveysasema	Menot	-30 000	-5 234	24 766
		Netto	-30 000	-5 234	24 766
92028	Kunnanvirasto	Menot	-70 000	-62 311	7 689
		Netto	-70 000	-62 311	7 689
92029	Yhtenäiskoulu	Menot	-2 500 000	-6 545	2 493 455
		Netto	-2 500 000	-6 545	2 493 455
92031	Koskipää	Menot	-6 000	0	6 000
		Netto	-6 000	0	6 000
92031	Yhtenäiskoulu/uudisrakennus	Menot	0	-1 314 404	-1 314 404
		Netto	0	-1 314 404	-1 314 404
Kustp.	Liikenneväylät				
93011	Katujen rakentaminen ja päällystys	Menot	0	-500	-500
		Netto	0	-500	-500
93017	Satama/Visainranta	Menot	-30 000	-42 166	-12 166
		Netto	-30 000	-42 166	-12 166
93018	Keskusta-alue	Menot	-10 000	-1 043	8 957
		Netto	-10 000	-1 043	8 957
93019	Liikuntapaikat	Menot	-120 000	-90 482	29 518
		Tulot	0	13 000	13 000
		Netto	-120 000	-77 482	42 518
93020	Kaavatien rakentaminen	Menot	-10 000	0	10 000
		Netto	-10 000	0	10 000
93021	Visainrannan ja kalastus- matkailun kehittäminen	Menot	0	-14 342	-14 342
		Netto	0	-14 342	-14 342

Hartolassa on hyvä elää!

Kustp.	Vesi- ja viemärlaitos				
94011	Vesilinjojen rakentaminen ja liittymät	Menot	-30 000	-30 586	-586
		Netto	-30 000	-30 586	-586
94012	Vedenottamot	Menot	-20 000	-32	19 968
		Netto	-20 000	-32	19 968
95011	Jätevesilinjojen rakentaminen ja liittymät	Menot	-50 000	-1 611	48 389
		Netto	-50 000	-1 611	48 389
95012	Jätevedenpuhdistamo	Menot	0	-6 669	-6 669
		Netto	0	-6 669	-6 669
Kustp.	Maankäyttö				
97012	Kaavoituksen pohjakartan teko	Menot	0	-37 186	-37 186
		Netto	0	-37 186	-37 186
	Investoinnit yhteensä	Menot	-3 006 000	-1 673 843	1 332 157
		Tulot	110 000	27 969	-82 031
		Netto	-2 896 000	-1 645 874	1 250 126

TILINPÄÄTÖS LASKELMAT

1. TUOSLASKELMA

KUNNAN TUOSLASKELMA				
	2020		2019	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	1 065 881,15		890 577,54	
Maksutuotot	159 098,66		207 306,72	
Tuet ja avustukset	323 499,13		476 957,43	
Muut toimintatuotot	509 037,46	2 057 516,40	1 153 426,35	2 728 268,04
Valmistus omaan käyttöön		5 268,00		2 994,00
Toimintakulut				
Henkilöstökulut	-3 984 219,04		-4 331 291,88	
Palvelujen ostot	-14 447 698,54		-15 234 429,29	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-634 746,20		-738 047,25	
Avustukset	-435 704,83		-412 670,16	
Muut toimitakulut	-181 358,37	-19 683 726,98	-272 631,26	-20 989 069,84
Toimintakate		-17 620 942,58		-18 257 807,80
Verotulot		10 262 854,15		9 355 050,02
Valtionosuudet		10 533 798,00		8 631 788,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	6 743,84		8 615,57	
Muut rahoitustuotot	61 082,73		57 261,78	
Korkokulut	-70 944,57		-116 280,90	
Muut rahoituskulut	-91,12	-3 209,12	-229,07	-50 632,62
Vuosikate		3 172 500,45		-321 602,40
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-602 004,75		-750 509,95	
Arvonalentumiset	-528 503,43	-1 130 508,18	0,00	-750 509,95
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot	0,00		0,00	
Satunnaiset kulut	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden tulos		2 041 992,27		-1 072 112,35
Tilinpäätössiirrot				
Tilikauden yli- / alijäämä		2 041 992,27		-1 072 112,35

2. RAHOITUSLASKELMA

HARTOLAN KUNNAN RAHOITUSLASKELMA				
	2020		2019	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	3 172 500,45		-321 602,40	
Satunnaiset erät	0,00		0,00	
Tulorahoituksen korjauserät	-19 062,27	3 153 438,18	-1 638,08	-323 240,48
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-1 673 842,86		-555 020,16	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	13 000,00		52 000,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	20 000,00	-1 640 842,86	3 854 832,00	3 351 811,84
Tominnan ja investointien rahavirta	1 512 595,32		3 028 571,36	
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainauksen lisäykset	0,00		-4 500,00	
Antolainauksen vähennykset	8 208,75	8 208,75	8 087,44	3 587,44
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 700 000,00		1 500 000,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 090 622,49		-4 897 220,00	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-1 500 000,00	109 377,51	2 000 000,00	-1 397 220,00
Oman pääoman muutokset				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-15 025,27		-21 949,81	
Vaihto-omaisuuden muutos	0,00		33,64	
Saamisten muutos	-590 158,66		139 427,26	
Korottomien velkojen muutos	64 237,77	-540 946,16	-840 166,78	-722 655,69
Rahoituksen rahavirta	-423 359,90		-2 116 288,25	
Rahavarojen muutos	1 089 235,42		912 283,11	
Rahavarat 31.12	2 356 269,92		1 267 034,50	
Rahavarat 1.1	1 267 034,50	1 089 235,42	354 751,39	912 283,11

3. TASE

VASTAAVAA		2020		2019	
A	PYSYVÄT VASTAAVAT	16 376 820,84		15 869 663,64	
I	Aineettomat hyödykkeet	0,00	90 935,48	0,00	43 027,06
	Aineettomat oikeudet	90 935,48		43 027,06	
II	Aineelliset hyödykkeet		12 486 773,10		12 019 315,57
	Maa- ja vesialueet	4 198 203,89		4 160 329,62	
	Rakennukset	4 946 054,68		5 354 080,59	
	Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 923 672,07		1 608 757,02	
	Koneet ja kalusto	23 597,92		33 056,68	
	Muut aineelliset hyödykkeet	63 037,24		63 037,24	
	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 332 207,30		800 054,42	
III	Sijoitukset		3 799 112,26		3 807 321,01
	Osakkeet ja osuudet	3 436 750,43		3 436 750,43	
	Muut lainasaamiset	21 752,95		21 752,95	
	Muut saamiset	340 608,88		348 817,63	
B	TOIMEKSIANTOJEN VARAT	21 850,60		21 223,41	
	Valtion toimeksiannot				
	Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	21 850,60		21 223,41	
C	VAIHTUVAT VASTAAVAT	3 956 693,20		2 277 299,12	
I	Vaihto-omaisuus		243,99		243,99
	Aineet ja tarvikkeet	243,99		243,99	
II	Saamiset		547 208,75		394 087,44
	Pitkäaikaiset saamiset				
	Myyntisaamiset	8 208,75		8 087,44	
	Lainasaamiset	378 000,00		215 000,00	
	Muut saamiset	161 000,00		171 000,00	
III	Lyhytaikaiset saamiset		1 052 970,54		615 933,19
	Myyntisaamiset	351 187,28		261 108,18	
	Lainasaamiset	53 528,00		16 000,00	
	Muut saamiset	535 575,56		100 981,33	
	Siirtosaamiset	112 679,70		237 843,68	
IV	Rahat ja pankkisaamiset	2 356 269,92	2 356 269,92	1 267 034,50	1 267 034,50
VASTAAVAT YHTEENSÄ		20 355 364,64		18 168 186,17	

VASTATTAVAA		2020	2019
A	OMA PÄÄOMA	6 792 211,34	4 750 219,07
I	Peruspääoma	5 530 210,15	5 530 210,15
II	Muut omat rahastot	0,00	0,00
III	Edellisten tilikausien alijäämä	-779 991,08	292 121,27
IV	Tilikauden yli- / alijäämä	2 041 992,27	-1 072 112,35
B	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET	0,00	0,00
	VARAUKSET	0,00	0,00
	Poistoero	0,00	0,00
	Vapaaehtoiset varaukset		
C	PAKOLLISET VARAUKSET	111 248,40	125 279,40
	Muut pakolliset varaukset	111 248,40	125 279,40
D	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	83 673,13	98 071,21
	Valtion toimeksiannot	0,00	0,00
	Lahjoitusrahastojen toimeksiannot	83 673,13	98 071,21
E	VIERAS PÄÄOMA	13 368 231,77	13 194 616,49
I	Pitkäaikainen	8 914 872,60	7 381 641,80
	Lainat rahoituslaitoksilta	7 675 688,00	5 974 160,00
	Lainat julkisyhteisöltä	450 000,00	600 000,00
	Liittymismaksut ja muut velat	768 703,03	765 503,03
	Siirtovelat	20 481,57	41 978,77
II	Lyhytaikainen	4 453 359,17	5 812 974,69
	Lainat rahoituslaitoksilta	2 992 861,51	4 435 012,00
	Lainat julkisyhteisöltä	150 000,00	150 000,00
	Saadut ennakot	258 119,26	109 290,65
	Ostovelat	462 689,58	500 292,65
	Muut velat	99 620,39	73 284,62
	Siirtovelat	490 068,43	545 094,77
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		20 355 364,64	18 168 186,17

4. KONSERNILASKELMAT

HARTOLAN KUNTAKONSERNI		TULOSLASKELMA	
	2020	2019	
Toimintatuotot	19 937 064,69	20 524 211,63	
Toimintakulut	-36 440 167,95	-37 663 518,58	
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	937,73	5 954,66	
Toimintakate	-16 502 165,53	-17 133 352,29	
Verotulot	10 262 854,15	9 355 050,02	
Valtionosuudet	10 533 798,00	8 631 788,00	
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	19 599,49	17 101,05	
Muut rahoitustuotot	209 089,30	83 942,08	
Korkokulut	-182 525,68	-236 527,37	
Muut rahoituskulut	-10 255,32	-25 786,51	
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	35 907,79	-161 270,75	
Vuosikate	4 330 394,41	692 214,98	
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 826 039,23	-1 922 874,41	
Tilikauden yli-/alipariarvot	0,00	-6 395,06	
Arvonalentumiset	-528 503,43	0,00	
Satunnaiset erät	61 343,53	-20 599,58	
Tilikauden tulos	2 037 195,28	-1 257 654,07	
Tilinpäätössiirrot	105 418,64	9 405,58	
Vähemmistöosuudet	-38 525,77	-38 028,26	
Tuloksen oikaisuerät			
Tilikauden ylijäämä	2 104 088,15	-1 286 276,75	
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT			
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	54,71	54,49	
Vuosikate/Poistot, %	237,15	36,00	
Vuosikate, €/asukas	1 627,97	256,38	
Asukasmäärä 31.12	2660	2700	

HARTOLAN KUNTAKONSERNI		RAHOITUSLASKELMA	
	2020	2019	
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	4 330 394,41	692 214,98	
Satunnaiset erät	61 343,53	-20 599,58	
Tulorahoituksen korjauserät	-58 450,45	-67 486,43	
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-2 534 619,55	-1 116 474,52	
Rah.osuudet iv. menoihin	17 406,34	70 594,17	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	87 555,59	3 858 021,87	
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 903 629,87	3 416 270,49	
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	377 951,59	-4 926,64	
Antolainasaamisten vähennykset	-9 643,90	12 244,44	
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 325 309,76	-2 076 256,82	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 867 676,65	-2 175 808,18	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-1 102 481,51	2 020 556,02	
Oman pääoman muutokset	-18 409,06	0,00	
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	1 342,66	-31 717,80	
Vaihto-omaisuuden muutos	-99 036,10	8 510,37	
Saamisten muutos	199 637,55	-168 222,53	
Korottomien velkojen muutos	384 470,89	-858 387,04	
Rahoituksen rahavirta	191 465,23	-3 274 008,18	
Rahavarojen muutos	2 095 095,10	142 262,31	
Rahavarat 31.12.	4 574 338,40	2 479 243,30	
Rahavarat 1.1.	2 479 243,30	2 336 980,99	
	2 095 095,10	142 262,31	
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT			
Investointien tulorahoitus, %	178,23	24,62	
Lainanhoitokate	2,20	0,38	
Kassan riittävyys, pv	40,32	21,95	

HARTOLAN KUNTAKONSERNI		TASE	
VASTAAVAA		2020	2019
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineettomat hyödykkeet			
	Aineettomat oikeudet	102 371,56	60 391,48
	Muut pitkävaikutteiset menot	1 956,29	2 047,85
	Ennakkomaksut	7 809,26	
		112 137,11	62 439,33
Aineelliset hyödykkeet			
	Maa- ja vesialueet	5 110 503,89	5 094 786,37
	Rakennukset	21 170 325,12	22 473 288,22
	Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 949 639,33	1 634 372,01
	Koneet ja kalusto	390 441,82	437 046,19
	Muut aineelliset hyödykkeet	275 204,14	335 313,79
	Ennakkomaksut ja keskeneräiset	2 219 402,24	1 096 126,29
		31 115 516,54	31 070 932,87
Sijoitukset			
	Osakkuusyhteisöosuudet	508 298,46	497 908,83
	Muut osakkeet ja osuudet	875 575,44	880 242,89
	Muut lainasaamiset	-307 594,73	52 552,62
	Muut saamiset	347 035,03	355 195,37
		1 423 314,20	1 785 899,71
Pysyvät vastaavat yhteensä		32 650 967,85	32 919 271,91
TOIMEKSIANOJEN VARAT		46 800,13	28 815,78
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Vaihto-omaisuus		206 790,65	107 754,55
Saamiset			
	Pitkäaikaiset saamiset	677 025,00	544 983,51
	Lyhytaikaiset saamiset	1 851 459,38	2 183 138,42
		2 528 484,38	2 728 121,93
Rahoitusarvopaperit		1 270 156,19	327 619,80
Rahat ja pankkisaamiset		3 304 182,21	2 151 623,50
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHT		7 309 613,43	5 315 119,78
VASTAAVAA YHTEENSÄ		40 007 381,41	38 263 207,47

HARTOLAN KUNTAKONSERNI	TASE	
VASTATTAVAA	2020	2019
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	5 530 210,15	5 530 210,15
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat	411 987,54	411 987,54
Arvonkorotusrahasto	0,00	0,00
Muut rahastot	491 601,12	496 256,10
Ed.tilikausien yli/-alijäämä	-626 636,49	646 481,84
Tilikauden yli/-alijäämä	2 104 088,15	-1 286 276,75
Oma pääoma yhteensä	7 911 250,47	5 798 658,88
VÄHEMMISTÖOSUDET	50 679,42	49 984,54
VARAUKSET		
Kertynyt poistoero	69 646,64	42 098,10
Vapaaehtoiset varaukset	412 827,87	546 371,07
Pakolliset varaukset	280 545,24	308 927,48
	763 019,75	897 396,65
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	160 815,68	141 488,67
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Pitkäaikainen korollinen vieras p-oma	21 648 748,07	21 248 238,39
Pitkäaikainen koroton vieras p-oma	790 742,14	809 039,35
Lyhytaikainen		
Lyhytaikainen korollinen vieras p-oma	4 526 735,66	5 572 093,74
Lyhytaikainen koroton vieras p-oma	4 155 390,22	3 746 307,05
Vieras pääoma yhteensä	31 121 616,09	31 375 678,53
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	40 007 381,41	38 263 207,27
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma: Jorma Virtasen Säätiö 411.987,54 euroa		
Konsernitaseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	21,81	17,63
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	76,41	81,47
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	1476	-639
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas	555,43	-236,96
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	26 175	26 820
Konsernin lainat, €/asukas	9840	9933
Lainat ja vuokravastuut, 31.12.	29 058 508	27 582 717
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	10 924	10 216
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	-308	53
Kunnan asukasmäärä	2660	2700

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT**1. TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT****Liitetieto 6)**

Toimintatuotot tehtävälueittain	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Yleishallinto	215 792,24	380 526,96	166 247,36	310 739,61
Sosiaali- ja terveystoimet	15 638 653,35	15 372 197,10	0,00	0,00
Opetus- ja kulttuuripalvelut	1 055 547,43	1 068 943,92	415 224,09	459 684,60
Yhdyskuntapalvelut	1 356 035,38	1 215 841,40	880 335,91	754 928,49
Muut palvelut	1 671 036,29	2 486 702,25	595 709,04	1 202 915,34
<i>Toimintatuotot yhteensä</i>	19 937 064,69	20 524 211,63	2 057 516,40	2 728 268,04

Liitetieto 7)

Verotulojen erittely	2020	2019
Kunnan tulovero	7 579 681,59	6 733 863,53
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 466 762,80	1 292 631,45
Kiinteistövero	1 216 409,76	1 328 555,04
<i>Verotulot yhteensä</i>	10 262 854,15	9 355 050,02

Liitetieto 8)

Valtionosuuksien erittely	2020	2019
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	6 327 126,00	6 750 067,00
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	2 512 140,00	2 322 816,00
Valtionosuuden järjestelmämuutoksen tasaus	0,00	124 502,00
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	-538 837,00	-565 597,00
Harkinnanvarainen rahoitusavustus	370 000,00	0,00
Verotulomenetysten kompensatio	1 812 972,00	0,00
Verotulojen maksun lykk.kompensaatio	50 397,00	0,00
<i>Valtionosuuden yhteensä</i>	10 533 798,00	8 631 788,00

Liitetieto 9)

Palvelujen ostojen erittely	2020	2019
Asiakaspalvelujen ostot	13 295 605,78	13 839 303,45
Muiden palvelujen ostot	1 152 092,76	1 395 125,84
<i>Kunnan palvelujen ostot yhteensä</i>	14 447 698,54	15 234 429,29

Liitetieto 10) Ei raportoitavaa**Liitetieto 11)**

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Pysyvien vastaavien poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät		
Aineettomat hyödykkeet		
Kehittämismenot	2 vuotta	Tasapoisto
Aineettomat oikeudet	5 vuotta	Tasapoisto
Liikearvo	2 vuotta	Tasapoisto
Atk -ohjelmistot	2 vuotta	Tasapoisto
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	ei poistoa	
Hallinto- ja toimistorakennukset, kiviset	25 vuotta	tai menojäännöspoisto 5 %
Hallinto- ja toimistorakennukset, puiset	20 vuotta	tai menojäännöspoisto 5 %
Koulurakennukset, kiviset	25 vuotta	tai menojäännöspoisto 5 %
Koulurakennukset, puiset	20 vuotta	tai menojäännöspoisto 5 %
Päiväkodit, kiviset	25 vuotta	tai menojäännöspoisto 5 %
Päiväkodit, puiset	20 vuotta	tai menojäännöspoisto 5 %
Sairaalarakennukset, kiviset	25 vuotta	tai menojäännöspoisto 5 %
Sairaalarakennukset, puiset	20 vuotta	tai menojäännöspoisto 5 %
Uimahallit	20 vuotta	tai menojäännöspoisto 5 %
Liikuntahallit	25 vuotta	tai menojäännöspoisto 5 %
Tehdas- ja tuotantorakennukset		
Keskuskeittiö	25 vuotta	tai menojäännöspoisto 10 %
Pesula	20 vuotta	tai menojäännöspoisto 10 %
Talusrakennukset		
Varastot, kiviset	25 vuotta	tai menojäännöspoisto 15 %
Varastot, puiset	20 vuotta	tai menojäännöspoisto 15 %
Vapaa-ajan rakennukset		
Urheilukenttien huoltorakennukset	25 vuotta	tai menojäännöspoisto 10 %
Virkistysalueen mökit/saunamökit	30 vuotta	tai menojäännöspoisto 10 %
Asuinrakennukset		
Kerrostalot, kiviset	30 vuotta	tai menojäännöspoisto 5 %
Rivi- ja pientalot, kiviset	30 vuotta	tai menojäännöspoisto 5 %
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit, puistot ja kentät	15 vuotta	tai menojäännöspoisto 15 %
Sillat, laiturit, uimalat	10 vuotta	tai menojäännöspoisto 10 %
Muut maa- ja vesirakenteet	15 vuotta	tai menojäännöspoisto 10 %
Vedenjakeluverkosto, viemäriverkko	30 vuotta	tai menojäännöspoisto 7 %
Kaukolämpöverkko	20 vuotta	tai menojäännöspoisto 10 %
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	15 vuotta	tai menojäännöspoisto 15 %
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	10 vuotta	tai menojäännöspoisto 20 %

Liitetieto 14) Ei raportoitavaa**Liitetieto 15)**

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely	2020	2019
Suur-Savon Sähkö Oy	56 210,00	45 990,00
Kuntarahoitus Oyj	528,00	528,00
Sarastia Oy	0,00	258,00
Yhteensä	56 738,00	46 776,00

Liitetieto 16) Ei raportoitavaa**2. TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT****Liitetieto 17 – 18)** Ei raportoitavaa

Liitetieto 19)

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	Hank.meno	Hankinnat	Lisäykset	Vähennykset	Poistot	Hank.meno
Tili	1.1.2020	2020	2020	2020	2020	31.12.2020
Tietokone-ohjelmistot	43 027,06	64 835,09			16 926,67	90 935,48
Maa- ja vesialueet	4 160 329,62	52 843,00		14 968,73		4 198 203,89
Asuinrakennukset	0,00					0,00
Hallinto- ja toimistorakennukset	3 439 212,10		153 747,90	533 011,51	209 211,94	2 850 736,55
Muut rakennukset	1 914 868,49		291 339,92		110 890,28	2 095 318,13
Maa- ja vesirakenteet	684 900,67		307 387,52	65 000,00	121 776,15	805 512,04
Johtoverkostot ja laitteet	578 772,63		32 394,98		57 122,91	554 044,70
Kiinteät rakenteet ja laitteet	345 083,72		291 339,93		72 308,32	564 115,33
Koneet ja kalusto	33 056,68				9 458,76	23 597,92
Taide-esineet	63 037,24					63 037,24
Keskeneräiset työt	800 054,42		2 995 670,34	2 463 517,46		1 332 207,30
Yhteensä	12 062 342,63	117 678,09	4 071 880,59	3 076 497,70	597 695,03	12 577 708,58

Tietokone -ohjelmistot, hankinnat: Analyste Banking Saas -pankkiohjelman ja paikkahallintoon kaavan pohjakartta
Maa- ja vesialueet: Katajisto-, K95R5- ja K91R3 -nimisten tilojen hankinta sekä Vaimoranta -nimisen tilan myynti
Hallinto- ja toimistorakennukset lisäykset: Kunnantalon saneeraus sekä uuden koulun suunnittelukustannukset
Hallinto- ja toimistorakennukset vähennykset: Yhtenäiskoulun purettavan osan arvonalennukset
Muut rakennukset lisäykset: Puhdistamon valmistuminen
Maa- ja vesirakenteet, lisäykset: kaavatien rakentaminen, keskusta-alue, Visainrannan maitolaituri
Johtoverkostot ja laitteet, lisäys: vuosittaiset työt
Kiinteät rakenteet ja laitteet, lisäys: Puhdistamon rakenteet ja laitteet

Hartolassa on hyvä elää!

Pysyvien vastaavien sijoitukset	Hank.meno	Hankinnat	Lisäykset	Vähennykset	Poistot	Hank.meno
Tili	1.1.2020	2020	2020	2020	2020	31.12.2020
Tytäryhteisöosakkeet	986 146,84					986 146,84
Kuntayhtymäosuudet	1 344 067,53					1 344 067,53
Osakkuusyhteisöosakkeet	435 023,37					435 023,37
Muut osakkeet ja osuudet	831 291,24			159 778,55		671 512,69
Yhteensä	3 596 528,98	0,00	0,00	159 778,55	0,00	3 436 750,43

Liitetieto 20 - 22)

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt						
Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus	Konsernin omistusosuus	Omasta pääomasta	Vieraasta pääomasta	Tilikauden voitosta/tappiosta
Tytäryhteisöt						
AS Oy Vuorilaakso	Hartola	72,50 %	72,50 %	100 273	641	323,31
KOY Vasalli	Hartola	100 %	100,00 %	-210 838	11 988 247	-94 538,63
KOY Kuninkaanpitäjä	Hartola	100 %	100,00 %	585 023	2 394 605	0,00
Jorma Virtasen säätiö	Hartola	100 %	100,00 %	504 048	0	19 289
			Yhteensä	978 505	14 383 493	-74 927
Kuntayhtymät						
Päijät-Hämeen liitto	Lahti	1,94 %	1,94 %	84 653	69 893	13 793,06
Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä	Lahti	1,93 %	1,93 %	1 221 270	3 164 781	-2 516,21
Itä-Suomen päihdehuollon ky	Mäntyharju	0,718480 %	0,718480 %	9 876	311	-1 090,96
Vaalijalan kuntayhtymä	Pieksämäki	1,227271 %	1,227271 %	237 371	358 624	93 810,99
Koulutuskeskus Salpaus	Lahti	0,97 %	0,97 %	865 188	133 363	69 613,90
			Yhteensä	2 418 358	3 726 971	173 610,77
Osakkuusyhteisöt, yhdistelemättömät						
AS Oy Yrittäjäkerho	Hartola	34 %	34,00 %	69 463	31 097	37,14
AS Oy Sahakankaanmäki	Hartola	41 %	41,00 %	52 472	1 447	11,93
As Oy Yölintu	Hartola	24,50 %	24,50 %	103 427	25 318	84,68
			Yhteensä	225 361	57 863	133,75
Asunto-osakkeet						
		Omistusosuus	Osakkeet kunta kpl	Osakepääoma kunnan osuus	Huoneistoja	
As Oy Hartolan Kauppakulma		12,44 %	555	48 666	1	
As Oy Hartolan Koulupelto		11,52 %	76	53 820	2	
As Oy Kuntalantupa		8,38 %	838	45 314	1	
As Oy Yhdystie		12,29 %	12 289	88 719	2	
As Oy Pellonperä		10,87 %	1 098	90 821	3	
As Oy Laidunvisa		8,28 %	839	64 752	1	
As Oy Vierukkapolku 4		21,56 %	2 156	149 842	4	

As Oy Käpyrinne	9,06 %	906	48 859	1
Muut osakkeet				
		Osakkeet kunta kpl	Osakepääoma kunnan osuus	
Hartolan Osuuspankki		1	84	
Osuuskauppa Hämeenmaa		1	17	
Suur-Savon Sähkö Oy		511	46 348	
Hartolan Golfkeskus		1	7 064	
Joutsan Seudun Ratakeskus Oy		1	841	
Lahten Seudun Kehitys (Ladec Oy)		5	841	
Kuntarahoitus Oyj		3300	10560	
Työterveyshuolto Wellamo		12	1200	
Kuntien palvelukeskus KPK ICT Oy		3388	3388	
Sarastia Oy		25	2500	
Joutsan Ekokaasu Oy		50	5000	
Lahten seutu - Lahti region Oy		17	2876	

Liitetieto 23)

Saamisten erittely				
	2019		2019	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		16 107,77		10 798,52
Lainasaamiset	378 000,00	22 000,00	215 000,00	10 000,00
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
Yhteensä	378 000,00	38 107,77	215 000,00	20 798,52
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset		10,25		6 450,05
Lainasaamiset				
Muut saamiset				0,00
Siirtosaamiset		514 126,00		
Yhteensä	0,00	514 136,25	0,00	6 450,05
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset		4 005,40		0,00
Lainasaamiset	21 752,95		21 752,95	
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
Yhteensä	21 752,95	4 005,40	21 752,95	0,00
Saamiset yhteensä	399 752,95	556 249,42	236 752,95	27 248,57

Hartolassa on hyvä elää!

Liitetieto 24)

Siirtosaamiisiin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Menoennakot	207,63	568,22	0,00	0,00
Muut tulojäämät				
Siirtyvät korot	1 005,69	942,89	0,00	0,00
Kelan korvaus työterv.huollosta	39 192,52	46 134,26	12 047,76	15 990,37
Tuet ja -avustukset	64 069,73	97 142,28	58 661,28	89 289,11
Muut tulojäämät	199 748,15	281 176,94	41 970,66	132 564,20
Tulojäämät yhteensä	304 016,09	425 396,37	112 679,70	237 843,68
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	304 223,72	425 964,59	112 679,70	237 843,68

Liitetieto 25)

Oman pääoman erittely	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Peruspääoma 1.1.	5 530 210,15	5 530 210,15	5 530 210,15	5 530 210,15
Jorma Virtasen säätiö	411 987,54	411 987,54	0,00	0,00
Peruspääoma 31.12.	5 942 197,69	5 942 197,69	5 530 210,15	5 530 210,15
Arvonkorotusrahassto 1.1.	0,00	0,00	0,00	0,00
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotusrahassto 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut omat rahastot	491 601,12	496 256,10		
Vahinkorahaston pääoma 1.1.			0,00	0,00
Siirrot rahastoon			0,00	0,00
Siirrot rahastosta			0,00	0,00
Vahinkorahaston pääoma 31.12.			0,00	0,00
Muut omat rahastot yhteensä 31.12.	491 601,12	496 256,10	0,00	0,00
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	-626 636,49	646 481,84	-779 991,08	292 121,27
Siirto vahinkorahastoon				
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.				
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	2 102 729,26	-1 286 276,75	2 041 992,27	-1 072 112,35
Oma pääoma yhteensä	7 909 891,58	5 798 658,88	6 792 211,34	4 750 219,07

Liitetieto 26) Ei raportoitavaa

Liitetieto 27)

Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua		
	2020	2019
Joukkovelkalinakirjat	0,00	0,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 962 268,00	3 034 112,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	0,00
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	<i>3 962 268,00</i>	<i>3 034 112,00</i>
Vuoden 2020 tilinpäätöksessä esitetään velat ja velkojen osat, jotka erääntyvät 1.1.2026 tai sen jälkeen.		

Liitetieto 28)

Joukkovelkakirjalainat	2020	2019
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kuntatodistuslainat		
Nordea Bank Ab	500 000,00	500 000,00
OP Yrityspankki Oyj		2 000 000,00
Kuntarahoitus Oyj	1 500 000,00	1 000 000,00
<i>Joukkovelkakirjalainat yhteensä</i>	<i>2 000 000,00</i>	<i>3 500 000,00</i>

Liitetie 29) Ei raportoitavaa

Liite 30)

Vieras pääoma	2020		2019	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisöille				
Saadut ennakot				
Ostovelat		0,00		13 634,55
Muut velat	278 286,79		278 286,79	
Siirtovelat				
Yhteensä	278 286,79	0,00	278 286,79	13 634,55
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Saadut ennakot				
Ostovelat	111 248,40	2 913,85	125 279,40	3 409,11
Muut velat				
Siirtovelat				117 522,00
Yhteensä	111 248,40	2 913,85	125 279,40	120 931,11

Hartolassa on hyvä elää!

Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille				
Saadut ennakot				
Ostovelat		0,00		0,00
Muut velat	4 722,72		4 722,72	
Siirtovelat				
Yhteensä	4 722,72	0,00	4 722,72	0,00
Vieras pääoma yhteensä	394 257,91	2 913,85	408 288,91	134 565,66

Liitetiedosto 31) Ei raportoitavaa

Liitetieto 32)

Muiden velkojen erittely	Kunta	
	2020	2019
Muut velat		
Palautuskelpoiset liittymismaksut	768 703,03	765 503,03
Muut velat	768 703,03	765 503,03

Liitetieto 33)

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kunta	
	2020	2019	2020	2019
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot	321 082,16	189 638,92	258 119,26	109 290,65
Menojäämät				
Lomapalkkavelka	1 543 033,39	1 481 024,00	484 540,85	420 866,09
Korkojaksotukset	13 106,04	16 318,66	0,00	0,00
Muut menojäämät	471 143,72	506 644,28	5 527,58	124 228,68
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	2 027 283,15	2 003 986,94	490 068,43	545 094,77
Siirtovelat yhteensä	2 348 365,31	2 193 625,86	748 187,69	654 385,42

Liitetieto 34 – 36 Ei raportoitavaa

3. VAKUUKSIA, VASTUUSITOUMUKSIA JA TASEEN ULKOPUOLISIA JÄRJESTELYJÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liitetieto 37 ja 39)

VAKUUDET	2020	2019
Hämeen Ympäristökeskus	10 317,65	10 317,65
Maa-aineslupien vakuudet	168 755,00	171 355,00
Ympäristölupien vakuudet	4 000,00	0,00
Työaikaiset vakuudet/urheilukentän saneeraus	0,00	13 660,00
KUNNAN OMAVELKAISET TAKAUKSET		
Samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta		
Kiinteistö Oy Kuninkaanpitäjä	2 045 182,67	2 185 950,89
Kiinteistö Oy Vasalli	2 869 198,15	3 148 134,06
<i>Yhteensä</i>	4 914 380,82	5 334 084,95
Muiden puolesta annetut omavelkaiset takaukset		
Suomen Hoiva ja Asunto Oy	3 710 456,00	
Muiden puolesta annetut		
Itä-Hämeen kansansivistystyön säätiö	16 924,26	48 306,34
Pohjois-Hartolan vesiosuuskunta	111 116,00	155 560,00
Murakan vesiosuuskunta	40 438,85	55 552,07
Etelä-Hartolan vesiosuuskunta	0,00	14 180,00
<i>Yhteensä</i>	168 479,11	273 598,41
KUNNAN TÄYTETAKAUKSET		
Tytäryhtiöiden puolesta annetut		
Kiinteistö Oy Vasalli	9 068 885,52	9 391 645,24
<i>Yhteensä</i>	9 068 885,52	9 391 645,24

Johdannaissopimukset

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksen.

Kunnalla ei ole voimassa olevia koronvaihtosopimuksia.

Hartolassa on hyvä elää!

Liitetieto 38)

Leasingvastuut/kunta	Vuokravastuu 31.12.2020	Kaudella 2021 maksettavat
Nordea Tukirahoitus	8 985,63	2 501,64
Danske Finance Oy	6 926,61	6 926,61
OP Yrityspankki Oyj (3STEP)	244,24	244,24
<i>Leasingvastuut yhteensä</i>	16 156,48	9 672,49

Vuokravastuut/konserni	Vuokravastuu 31.12.2020	Kaudella 2021 maksettavat
	781 784,66	808 466,55

Liitetieto 39) Ei raportoitavaa

Liitetieto 40)

Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista	2020	2019
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	17 990 659	16 736 419
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomistatakausvastuista 31.12.	0	0
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	11 210	11 011

4. HENKILÖSTÖÄ, TILINTARKASTAJAN PALKKIOITA JA INTRESSITÄHO- TAPAHTUMIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liitetieto 41) Ei raportoitavaa

Liitetieto 42)

Henkilöstön lukumäärä 31.12. (henkilötyövuosina)		
	2020	2019
Kunnanhallitus	8,22	10,5
Sivistyslautakunta	48,92	52,76
Ympäristölautakunta	2,5	5,24
Tekninen lautakunta	21,61	23,57
<i>Yhteensä</i>	81,25	92,07

Liitetieto 43) Henkilöstökuluja ei aktivoitu taseeseen

Liitetieto 44)

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
	2020	2019
Hartolan Kokoomus ry	1 473,50	1 177,50
Hartolan Perussuomalaiset ry	109,50	45,00
Hämeen Vihreät ry	344,25	268,50
<i>Tilitetyt luottamushlömaksut yht.</i>	<i>1 927,25</i>	<i>1 491,00</i>

Liitetieto 45)

Tilintarkastajan palkkiot		
(alv 0%)	2020	2019
BDO Audiator Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	7 758,05	7 873,60
Tilintarkastajan lausunnot		
Tarkastusltk:n sihteerin tehtävät	458,50	655,00
Muut palkkiot	327,50	0,00
<i>Palkkiot yhteensä</i>	<i>8 544,05</i>	<i>8 528,60</i>

Liitetieto 46)

Intressitahotapahtumia koskeva liitetieto
Kunnanjohtajan kanssa on solmittu 17.6.2013 kuntalain mukainen johtajasopimus, jossa on erokorvaukseksi sovittu kuuden kuukauden palkkaa vastaava summa ilman viranhoitovelvollisuutta. Konsernin lähipiirin/intressipiirin kanssa ei ole ollut tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia.

ERIIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET

VESI- JA VIEMÄRILAITOKSEN TULOSLASKELMA 31.12.2020

Vesi- ja viemärilaitos	TP 2020	TP 2019
-		
Liikevaihto (vesi- ja jätevesimaksut)	469 004,28	442 674,49
Liiketoiminnan muut tuotot		
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-75 985,67	-80 181,57
Palvelujen ostot	-163 067,70	-147 714,11
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-130 813,88	-90 331,32
Henkilöstösivukulut	-24 540,09	-17 222,32
Eläkekulut	-21 192,80	-14 888,79
Muut henkilöstösivukulut	-3 347,29	-2 333,53
Poistot		
Suunnitelman mukaiset poistot	-118 827,75	-89 731,58
Liiketoiminnan muut kulut	-4 889,89	-4 347,31
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-49 120,70	13 146,28
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot		
Muut rahoitustuotot		
Korkokulut		
Korvaus peruspääomasta	-17 173,68	-17 173,68
Muut rahoituskulut		
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-66 294,38 €	-4 027,40 €
Satunnaiset tuotot ja -kulut		
Satunnaiset tuotot		
Satunnaiset kulut		
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-66 294,38 €	-4 027,40 €
Poistoeron lisäys tai vähennys		
Vapaaehtoisten varausten lisäys tai vähennys		
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-66 294,38 €	-4 027,40 €

VESI-JA VIEMÄRILAITOKSEN TASELASKELMA 31.12.2020

VASTAAVAA	TP 2020	TP 2019
A PYSYVÄT VASTAAVAT		
I Aineettomat hyödykkeet		
II Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	33 413,89	33 413,89
Rakennukset	558,30	656,82
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 000 286,06	780 911,74
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	5 311,34	581 290,25
B VAIHTUVAT VASTAAVAT		
I Vaihto-omaisuus		
II Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Muut saamiset kunnalta	-3 735,00	-123 930,99
Myyntisaamiset	191 762,79	62 603,89
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 227 597,38	1 334 945,60
VASTATTAVAA	TP 2020	TP 2019
A OMA PÄÄOMA		
I Peruspääoma		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	503 869,45	507 896,85
IV Tilikauden yli-/alijäämä	-66 294,38	-4 027,40
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
C PAKOLLISET VARAUKSET		
D VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	0,00	0,00
Muut velat	768 703,03	765 503,03
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Ostovelat	21 319,28	65 573,12
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 227 597,38	1 334 945,60

LUETTELOT JA SELVITYKSET

Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista

Päiväkirjat	atk-tuloste
Pääkirjat	atk-tuloste
Tase	atk-tuloste
Tase-erittelyt	atk-tuloste
Tuloslaskelma	atk-tuloste
Tuloslaskelma, tilierittelyt	atk-tuloste
Rahoituslaskelma	atk-tuloste
Kumulatiiviset toteutumisvertailut	atk-tuloste
Käyttötalouden toteutuminen	atk-tuloste
Investointiosan toteutuminen	atk-tuloste
Rahoitusosan toteutuminen	atk-tuloste
Tilipuitteet	atk-tuloste
Tasekirja	atk-tuloste

Tositteiden lajit

Avaussaldo	001	Tilinavauspöytäkirja
Muistiotositteet	002	Työpäiväkirja
Käyttöomaisuusviennit	009	”
Ostoreskontran suoritukset	101	Rahatilipäiväkirja
Myyntireskontran palautusaineisto	151	”
Tiliotetositteet	201	”

Hartolassa on hyvä elää!

Palkat	370	Työpäiväkirja
Ostolaskut	401	Laskupäiväkirja
Ostolaskut vesi- ja viemärilaitos	403	”
Kierrätettävät laskut	470	”
Vuokrat	601	Myyntilaskupäiväkirja
Venepaikkamaksut	602	”
Maa-alueiden vuokrat	603	”
Matkailun laskut	604	”
Markkinapaikkamaksut	609	”
Iltapäivätoiminta	610	”
Keskushallinnon maksut	611	”
Elinkeinotoimen maksut	612	”
Peruskoulutuksen maksut	615	”
Sivistystoimen maksut	616	”
Kirjaston maksut	617	”
Teknisen toimiston maksut	618	”
Paikkatieto- ja ATK-palvelut	619	”
Aravalainat	620	”
Liikuntamajan kausikortti	626	”
PHSOTEY / siivouslaskutus	628	”
Rakennusvalvonta KuntaNet	629	”
Kaavoitusmaksut	630	”
Rakennusvalvonta	631	”
Liikuntahallimaksut	632	”

Itä-Hartolan vesi	643	”
Komartek (vesilaskutus)	644	”
Korkojen laskutus	649	”
Päivähoitomaksut / Pro Consona	654	”
Päivähoitolaskutus / käsilaskut	655	”
Kaavatiemaksut	690	”
Konversio	999	Työpäiväkirja

Aineiston säilytysajat ja -tavat

Hartolan kunnan kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto säilytetään kunnan pääarkistossa seuraavasti:

Tositteet	6 vuotta	numero- ja kirjausjärjestyksessä
Päiväkirjat	10 ”	tulostettuna
Pääkirjat	10 ”	tulostettuna
Tuloslaskelma	10 ”	tulostettuna
Tase	10 ”	tulostettuna
Tase-erittely	10 ”	sidottuna
Tasekirja	pysyvästi	sidottuna

ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT

Hartolassa 29.3.2021

Jarkko Fågel
kunnanhallituksen puheenjohtaja

Matti Tanskanen
kunnanhallituksen varapuheenjohtaja

Anne Joutsijärvi
kunnanhallituksen jäsen

Tapio Nieminen
kunnanhallituksen jäsen

Tero Mäyrä
kunnanhallituksen jäsen

Merja Olkkonen
kunnanhallituksen jäsen

Satu Peltonen
kunnanhallituksen jäsen

Merja Olenius
kunnanjohtaja

Edellä oleva tilinpäätös on laadittu hyvän kirjanpitoavan mukaisesti. Suoritetusta tarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Hartolassa _____.____.2021

BDO Audiator Oy
tilintarkastusyhteisö

Janne Majoinen
tilintarkastaja, JHTT